

**Oman narratiivin haltuunotto ja konventioiden
vastainen uhrin asema Julia Foxin teoksessa *Down
the Drain*.**

Jenny Sivén

Pro gradu -tutkielma

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, Yleinen kirjallisuustiede

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2026

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, yleinen kirjallisuustiede

Jenny Sivén

Oman narratiivin haltuunotto ja konventioiden vastainen uhrin asema Julia Foxin teoksessa *Down the Drain*.

Sivumäärä: 93 s.

Tiivistelmä

Tutkin Pro gradu -tutkielmassani trauman ja vallan ilmentymistä ja vaikutuksia Julia Foxin teoksessa *Down the Drain* (2023). Keskeisiä näkökulmia tutkimuksessa ovat konventioiden vastainen uhrin asema, väkivallan monet muodot ja oman narratiivin haltuunotto. Lähestyn Foxin teosta traumakirjallisuutena, vaikka se ei vastaakaan täysin traumakirjallisuuden konventioita. Keskeiseen asemaan tutkimuksessa nousevat myös erilaiset kulttuurisesti tarjolla olevat roolitukset, jotka korostuvat sekä uhrin aseman käsittelyssä, että seksuaalisuuden ja seksityön käsittelyssä. Julian työ dominatrixina (naispuolisena alistajana) näyttäytyy tutkimuksessa sekä vallan palauttajana että alisteisena asemana.

Tutkielma on tehty lähilukuun perustuvilla analyyseillä Foxin teoksesta.

Kirjallisuudentutkimuksen lähteitä on löytynyt muun muassa sosiaalitieteistä, oikeustieteestä, sukupuolentutkimuksesta ja kulttuurintutkimuksesta. Lisäksi olen käyttänyt lähteenä erilaisia trauman uhreille tarkoitettuja sivustoja, jotka tarjoavat tietoa ja apua.

Tutkielmassa selviää, että voimme lukea Foxin teosta traumanarratiivina ja kuinka narratiivin asettaminen on tietoista. Tähän liittyy erityisesti ajatus siitä, että narratiivit kerrotaan tarkoituksella. Narratiivin asettamisen tarkoituksenmukaisuus tarkoittaa myös kertomatta jättämisen mahdollisuutta. Lisäksi tutkielmassa selviää, että uhrin rooli on latautunut käsite, joka perustuu uhrhierarkioille. #MeToo-liikkeen jälkeinen aikakausi on kuitenkin mahdollistanut erilaisten roolien omaksumisen. Erilaiset traumaan liittyvät roolit voivat olla siis päällekkäisiä.

Avainsanat: Trauma, Uhrius, Traumanarratiivi, Väkivallan sukupuolittuminen, Traumatisoitunut identiteetti, Sukupuoli, Trauman jatkumo, traumakirjallisuus, Omaelämäkerrallisuus

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
1.1 Teoksen esittely	4
1.2 Tutkimuskysymyksen määrittely	6
1.3 Tutkimuksen metodit	11
2. Trauman ilmeneminen	13
2.1 Trauma ja traumakirjallisuus	13
2.2 Uhrius	16
2.3 Trauman kokemus, traumatisoitunut identiteetti ja trauman jatkumo	21
2.4 Trauman kokemuksen vaikutukset	32
3. Väkivalta vallan välineenä	44
3.1 Väkivallan ilmentyminen	44
3.2 Väkivallan vaikutukset	59
3.3 Sukupuolittunut väkivalta	62
4. Narratiivi, sukupuoli ja seksuaalisuus	65
4.1 Oman narratiivin haltuunotto	65
4.2 Performatiivisuus, sukupuoli ja feminiinisyys	71
4.3 Materia ja hallinta	76
4.4 Seksuaalisuus, BDSM ja seksityö	80
5. Lopuksi	86
Lähteet	91

1 Johdanto

Tutkin pro gradu -tutkielmassani trauman ja vallan ilmentymistä sekä näiden vaikutuksia Julia Foxin teoksessa *Down The Drain*, joka on julkaistu ensimmäistä kertaa vuonna 2023. Minulla on käytössäni 4th ESTATEN kustantama painos, joka on julkaistu vuonna 2024. Julia Foxin teos *Down the Drain* on muistelmateos, joka kertoo kirjailijan omasta elämästä ja kokemuksista. Teos on kronologisesti etenevä kasvukertomus lapsuudesta aikuisuuteen.

Tutkielma on jaettu kolmeen käsittelyosioon, joista ensimmäinen on trauman ilmentyminen, toinen väkivalta vallan välineenä ja kolmas narratiivi, sukupuoli ja seksuaalisuus. Nämä kaikki liittyvät olennaisesti myös toisiinsa, vaikka ovatkin jaettu eri osioihin.

1.1 Teoksen esittely

Down the Drain on omaelämäkerrallinen teos, joka kertoo Julia Foxin elämästä, lapsuudesta suurin piirtein kirjan julkaisuajankohtaan asti. Julia Fox on syntynyt vuonna 1990 eli hän on ollut kirjan ilmestymisen aikaan 33-vuotias. Koska romaani on omaelämäkerrallinen, sen päähenkilönä ja kertojana toimii Julia Fox itse. Fox käyttää romaanissa minäkerrontaa ja avaa sitä kautta myös sisäisiä tuntemuksiaan tapahtumista. Romaanin tapahtumat etenevät lineaarisessa järjestyksessä lapsuudesta nykypäivään, muutamaa takautua luukuun ottamatta. Julia Fox on amerikkalainen näyttelijä ja malli. Hänen äitinsä on kotoisin Italiasta ja isä on amerikkalainen. Romaani alkaa siitä, kun Julia muuttaa New Yorkiin isänsä luokse. Lapsuutta käsittelevissä luvuissa käsitellään myös takautua Italiassa asumisesta.

Fox kuvaa kasvamista tytöstä teiniksi New Yorkissa. Hän kuvaa myös hankalaa äitisuhdettaan ja isän poissaolevaa luonnetta. Teini-ikäisenä Julia muuttaa takaisin Italiaan vuodeksi, mutta palaa kuitenkin takaisin New Yorkiin salaa vanhemmiltaan. Julia ajautuu päihteiden ja rikosten maailmaan jo hyvin nuorena. Julia kuvailee tarkasti myös ihmissuhteitaan, joista osa on väkivaltaisia suhteita erinäisten miesten kanssa. Hän viettää myös jakson psykiatrisella osastolla. Hänen entinen poikaystävänsä alkaa vainoamaan häntä vankilasta käsin. Entinen kumppani on jo

aikuinen tavatessaan teini-ikäisen Julian. Mies käyttäytyy väkivaltaisesti Juliaa kohtaan jo suhteen aikana. Kun Julia kasvaa aikuiseksi hän hankkii työn dominatrixina ja jatkaa päihteiden maailmassa elämistä. Julia saa työnsä kautta *sugar daddyn* eli rikkaan miehen, joka elättää hänet ja myös hänen ystävänsä. Julia lopettaa dominatrixin työn, mutta rankka päihteiden käyttö jatkuu. Hän ajautuu jälleen intensiiviseen ja väkivaltaiseen suhteeseen, joka päättyy siihen, että hänet suljetaan pois seurapiireistä. Julia lähtee päihteiden sekaiselle automatkalle ystävänsä kanssa ja palaa New Yorkiin saadessaan töitä. Teoksen lopussa Julia menee naimisiin, eroaa ja saa lapsen. Päihdeongelmat helpottavat, vaikka elämä ei olekaan täydellistä. Loppu jää siinä mielessä avoimeksi, että teoksen lopussa viitataan uuteen alkuun. Näin ollen teos loppuu uuden alun alkaessa.

Julia Fox on amerikanitalialainen näyttelijä ja malli. Hänen äitinsä on kotoisin Italiasta ja isä on amerikkalainen. *Down the Drain* on omaelämäkerrallinen teos, joka kertoo Julia Foxin elämästä, lapsuudesta suurin piirtein kirjan julkaisuajankohtaan asti. Julia Fox on syntynyt vuonna 1990 eli hän on ollut kirjan ilmestymisen aikaan 33-vuotias. Koska romaani on omaelämäkerrallinen, sen päähenkilönä ja kertojana toimii Julia Fox itse. Fox käyttää romaanissa minäkerrontaa ja avaa sitä kautta myös sisäisiä tuntemuksiaan tapahtumista. Romaanin tapahtumat etenevät lineaarisessa järjestyksessä lapsuudesta nykypäivään, muutamaa takautua luukuun ottamatta. Romaani alkaa siitä, kun Julia muuttaa New Yorkiin isänsä luokse. Lapsuutta käsittelevissä luvuissa käsitellään myös takautua Italiassa asumisesta. Viitataan tutkielmassa jatkossa Juliaan puhuttaessa kirjan päähenkilöstä ja Foxiin puhuttaessa kirjailijasta.

Teoksessa kuvataan Julian kasvamista työstä teiniksi New Yorkissa. Hän kuvaa myös hankalaa äitisuhdettaan ja isän poissaolevaa luonnetta. Teini-ikäisenä Julia muuttaa takaisin Italiaan vuodeksi, mutta palaa kuitenkin takaisin New Yorkiin salaa vanhemmiltaan. Julia ajautuu päihteiden ja rikosten maailmaan jo hyvin nuorena. Julia kuvailee tarkasti myös ihmissuhteitaan, joista osa on väkivaltaisia suhteita erinäisten miesten kanssa. Hän viettää myös jakson psykiatrisella osastolla. Hänen entinen poikaystävänsä Ace alkaa vainoamaan häntä vankilasta käsin. Ace on jo aikuinen tavatessaan teini-ikäisen Julian. Mies käyttäytyy väkivaltaisesti Juliaa kohtaan jo suhteen aikana. Kun Julia kasvaa aikuiseksi hän hankkii työn dominatrixina ja jatkaa päihteiden maailmassa elämistä. Julia saa työnsä kautta

sugar daddyn eli rikkaan miehen, joka elättää hänet ja myös hänen ystävänsä. Miehen nimi on Rohan ja hän on reilusti Juliaa vanhempi. Julia on riippuvainen Rohanista taloudellisesti, jonka vuoksi Rohanin on helppo kontrolloida Juliaa.

Julia lopettaa dominatrixin työn, mutta rankka päihteiden käyttö jatkuu. Hän ajautuu jälleen intensiiviseen ja väkivaltaiseen suhteeseen Shane nimisen miehen kanssa. Suhde päättyy siihen, että Julia suljetaan pois seurapiireistä sen vuoksi, että hän on uskaltanut puhua ääneen väkivallasta, jota Shane on häneen kohdistanut. Mediakohun ja seurapiireistä hylkimisen jälkeen Julia lähtee päihteiden sekaiselle automatkalle ystävänsä kanssa ja palaa New Yorkiin saadessaan taas töitä.

Julia joutuu jälleen kontrolloivaan suhteeseen julkisuuden henkilön kanssa, jota nimetään teoksessa nimellä *artist*. Julia ei suostu kirjoittamaan vaitiolosopimusta ja suhde kariutuu. Teoksen keskiössä ovat romanttisten suhteiden lisäksi myös muut intensiiviset ihmissuhteet, päihdeongelmat ja tätä kautta myös kuolema. Julia yliannostaa useasti ja myös osa hänen ystävistään kuolee yliannostukseen. Julian kuolleille ystäville on osoitettu myös muistokirjoitus teoksen nimiösivuilla.

Teoksen lopussa Julia menee naimisiin, eroaa ja saa lapsen. Lapsen saaminen muuttaa Juliaa. Päihdeongelmat helpottavat, vaikka elämä ei olekaan täydellistä. Loppu jää siinä mielessä avoimeksi, että teoksen lopussa viitataan uuteen alkuun. Näin ollen teos loppuu uuden alun alkaessa.

1.2 Tutkimuskysymyksen määrittely

Tutkin tutkimuksessani traumaa ja valtaa, näiden ilmentymistä ja vaikutuksia Foxin teoksessa. Trauma on mielenkiintoinen kehys tutkimukselle siksi, että tulkitseen teosta traumalla kyllästetyksi. Teos ei kuitenkaan vastaa traumakirjallisuuden konventioihin eikä sen lukeminen traumakirjallisuutena ole välttämättä itsestään selvää tai ilmeistä. Pyrkimyksenäni onkin esittää, kuinka trauma ilmenee teoksessa ja toisaalta, kuinka traumaan liittyvä kerronnallinen vaikeus ilmenee teoksessa etäännyttämisen ja traumaoireiden, kuten dissosiaation ja päihderiippuvuuden kautta. Traumaan liittyvä analyysi liittyy vahvasti teoksessa kuvattuihin tapahtumiin. Tärkeimpiä teemoja ja näkökulmia tutkimuksessa ovat epäkonventionaalisen uhrin aseman tarkastelu sekä oman narratiivin haltuunotto. Nämä aiheet ovat myös

läheisesti tekemisissä toistensa kanssa, koska ne osoittavat hallinnan ja vallan yhteyttä traumakerrontaan.

Traumatutkijat ovat luoneet traumalle olennaisia estetiikkoja, jotka ohjaavat sitä, mitä ollaan voitu lukea traumakirjallisuutena ja mitä ei. Nämä ovat muodostuneet jopa universaaleiksi trauman esittämisen kriteereiksi kirjallisuudessa. Käytännössä tämä on tarkoittanut sitä, että kirjan on täytettävä tietyt traumakirjallisuudelle ominaiset konventiot tullakseen luetuksi osaksi traumakirjallisuuden kaanonin. Näihin konventioihin kuuluvat modernistinen fragmentaarinen ilmaisu. Tämän lisäksi tyypillisiksi lajipiirteiksi (erityisesti traumafiktiolle) ollaan nähty fragmentaarisuus, hiljaisuus, kaoottisuus ja kertomatta jättäminen. (Jytilä 2022a, 26–27.). Foxin teoksen tapauksessa ei kuitenkaan ole fiktiosta, mutta traumafiktioon liittyvät konventiot ovat yhtäläillä sovellettavissa omaelämäkerralliseen kertomakirjallisuuteen.

Traumanarratiivit ovat kuitenkin kokeneet muutoksen vuosituhannen vaihtuessa. Nykyisin traumanarratiivit voivat tarjota myös konventioista poikkeavia aikakäsityksiä. (Jytilä 2022a, 27). Näkemykseni mukaan Foxin teos tekee juuri tätä. Se tarjoaa traumanarratiivia, joka etenee lineaarisesti eikä fragmentaarisuus näy teoksen aikatasoissa. Tulkitsen tutkielmassani Foxin teosta traumanarratiivina ja traumakirjallisuutena teoksessa käsiteltävien teemojen, kuten väkivallan ja päihteiden käytön vuoksi.

Sanan trauma juuret tulevat antiikin Kreikasta. Alunperin trauma on tarkoittanut haavaa tai fyysistä vammaa. Nykyisin trauma -sanaa käytetään kuvastamaan enemmänkin emotionaalista tai psyykkistä kipua tai sen aiheuttavaa tapahtumaa. Kirjallisuudentutkija John Roger Kurtz kuvaa teoksessa *Trauma and Literature* (2018) nykyistä käsitystä traumasta seuraavasti:

We think of trauma as a pathological mental and emotional condition, an injury to the psyche caused by catastrophic events, or by the threat of such events, which overwhelm an individual's normal response mechanisms. (Kurtz 2018, 1–2.)

Lähestyn tutkielmassani traumaa juuri tältä emotionaaliselta tasolta. Kurtzin toimittama teos *Trauma and Literature* (2018) kulkee tutkimuksessa mukana erityisesti traumaan ja traumakirjallisuuteen liittyvässä käsittelyluvussa.

Trauman kokemuksella on vaikutuksensa sekä yksilöön että yhteisöön. Yhteisöön kohdistuvat vaikutukset tulevat esille erityisesti kulttuurisen trauman kontekstissa. Käsittelen tutkimuksessani kuitenkin traumaa lähinnä yksilötasolta, vaikka ymmärtääksemme traumaa ilmiönä, täytyy meidän myös ymmärtää sen monikerroksellisuus ja monipuolisuus. Kulttuurinen trauma muokkaa ryhmän identiteettejä ja toimii näin ollen myös kollektiivisena muistamisen muotona. Trauma voidaan nähdä sekä yksilöllisenä että kollektiivisena ilmiönä. Toisaalta trauma voidaan nähdä myös relationaalisenä, jolloin tulkinnan ytimessä on se, että kokemuksemme ovat aina suhteessa myös toisten haavoittuvaisuuteen. (Jytilä 2022a, 18.) Suhteessa muihin oleminen tarkoittaa tulkintani mukaan sitä, että trauma voidaan nähdä yhteiskunnassa sekä yksilöllisenä että kollektiivisena ilmiönä, jonka näyttämönä toimii erilaiset kokemukset ja arvot.

Koska traumaa koetaan erilaisilla tavoilla, siitä on myös erilaisia tapoja kertoa. Kun puhumme kertomisesta trauman yhteydessä, täytyy on myös muistettava kertomisen eettiset kysymykset. Kuten kirjallisuudentutkija Riitta Jytilä sanoittaa: "Kertomisessa on kyse vallasta ja vastuusta" (Jytilä 2022a, 90). Tähän trauman ja kertomisen yhteyteen liittyy myös ajatus siitä, kuka saa äänensä kuuluviin ja kuka ei. Nämä kertomisen valtaan ja vastuuseen liittyvät kysymykset kytkeytyvät muistamisen sosiaalisiin, kulttuurisiin ja historiallisiin ehtoihin (Jytilä 2022a, 90). Käsittelen tutkielmassa myös valtaa. Erityisesti oman vallan haltuunottamisen teema traumanarratiivissa liittyy tähän Jytilän kuvaamaan ajatukseen kertomuksen vallasta ja vastuusta.

Lähestyn teoksen traumaattisia tapahtumia jatkumona, jotka jatkuvat eri muodossa läpi Julian elämän. Tähän trauman jatkumoon kytkeytyy erilaiset traumasta johtuvat oireet ja ilmiöt. Trauman käsittely jatkumona on perusteltua siksi, että trauma seuraa mukana Julian elämässä erilaisten vaiheiden kautta. Trauman vaikutukset ovat myös erilaisissa elämänvaiheissa mukana. Jatkumon käsittelyyn liittyy olennaisesti ajatus toisteisuudesta ja kontrollista. Toisteisuus korostuu erityisesti Julian romanttisissa ihmissuhteissa. Ihmissuhteet ovat näin ollen myös tutkimuksen ytimessä, sillä esimerkiksi väkivaltaiset seurustelusuhteet ovat Julian elämässä enemmänkin kaava kuin poikkeus. Nämä väkivaltaiset ihmissuhteet toimivat myös trauman ilmentäjinä.

Väkivalta on kuulunut kautta aikojen taiteen ja kulttuurin peruskuvastoon ja väkivallan traumatisoivuus onkin eräs keskeisimmistä aihepiireistä nykykirjallisuudessa. Väkivaltaa esittävät taiteelliset keinot ovat puhuttaneet ihmisiä eri aikakausina. Tähän liittyy muun muassa se, että taiteen merkitys yhteiskunnan valtakamppailussa tuntuu olevan keskeistä. Valtakamppailu liittyy oleellisesti kenen ääni ja kokemukset pääsevät esille ja millä keinoilla. (Jytilä 2024, 5–6).

Väkivallan rakentuminen on myös tärkeä pilari trauman jatkumossa. Siihen liittyvä toisteisuus aiheuttaa teoksessa esiintyvän trauman jatkuvuuden. Tämän vuoksi tulen tutkimaan myös väkivallan ilmentymistä. Jatkumon käsittelyyn yhdistän myös ajatuksen sukupuolesta ja siihen liittyvästä performanssista. Sukupuolen performanssin teoria tulee alun perin Judith Butlerin teoksesta *Hankala sukupuoli* (2016) eli *Gender Trouble*, joka on julkaistu vuonna 1990. Tarkastelen lähemmin Foxin teoksessa esiintyvää performatiivisuutta tutkielman loppupuolella narratiivia, sukupuolta ja seksuaalisuutta koskevassa käsittelyluvussa. Sukupuoli on olennainen käsite myös siksi, että väkivalta näyttäytyy teoksessa sukupuolittuneena ilmiönä. Tarkastelen väkivallan sukupuolittuneisuutta käsittelyluvussa 3.3.

Tutkimuksessa pyritään osoittamaan sitä, että konventioista huolimatta Julia Foxin teos *Down the Drain* lukeutuu traumakirjallisuudeksi. Tämän ohella osoitetaan myös uhrin aseman moninaisuutta ja pyritään rikkomaan tähän liittyviä stereotyyppioita. Tutkimuksessa osoitetaan konventioiden vastaisen uhrin aseman olemassaoloa ja sitä, kuinka kulttuurisesti tarjolla oleva uhrin subjektipositio on leimaantunut käsite, joka homogenisoi ja kategorisoi uhreja. Näin ollen uhrin ei myöskään tarvitse käyttäytyä häneltä odotetulla tavalla ollakseen uhri.

Traumakirjallisuus on poliittisuuden lisäksi myös taloudellista. Trauma toimiikin taloudellisena välineenä, joka määrittää kysyntää ja kilpailua. Eräs traumakirjallisuuteen liitetty termi on traumatalous. Jytilä kuvaa termiä seuraavasti:

Keskeistä traumataloudessa on tunteiden kierrättäminen ja lukevan, katsovan ja kuuntelevan yleisön tunteisiin vetoaminen. Ravisuttavat aihepiirit ruokkivat sensaatioita ja viihteellistymistä. Traumataloudessa juuri koettelemukset ja kärsimykset, ”vaikea elämä” muodostavat herkullisen mahdollisuuden muutostarinalle. Tällaisessa traumataloudessa väkivallasta saatetaan kertoa niin,

etteivät sen haavoittavuus ja yksilölliset seuraukset koskaan pääse esiin ja tule tunnustetuiksi. (Jytilä 2024, 8.)

Kuten lainauksesta voidaan huomata, trauma toimii myös ikään kuin valuuttana. Tämä trauman sensaatiomaisuus tai tunnereaktioiden aiheuttaminen ohjaakin sitä, millaisia traumarepresentaatioita mahdollistetaan muun muassa institutionaalisella tasolla (Jytilä 2024, 8). Tämä ajatus traumasta valuuttana liittyy olennaisesti myös siihen, kuinka traumasta kerrotaan ja toisaalta myös siihen kuka traumasta saa kertoa. Tämä kaventaa kokemusten monimuotoisuutta ja stereotypisoi traumaa kokemuksena. Tämä stereotypisointi johtuu kilpailuasetelmasta ja narratiivien kaupallisuudesta. Toisaalta tällä kaupallisuudella vahvistetaan myös traumakulttuuriin ja trauman kokemukseen liitettyjä konventioita, jotka tulevat esille esimerkiksi siinä, kuinka traumasta puhutaan ja millaisia mielikuvia tai tunteita se ihmisissä aiheuttaa. Nämä mielikuvat liittyvät olennaisesti esimerkiksi erilaisiin asetelmiin kuten uhrin, tekijän ja sivustakatsojan rooleihin.

Nykyinen mediakulttuuri, jonka ytimessä on oman minän esille nostaminen, rikkoo rajoja yksityisen ja julkisen välillä. Näin ollen henkilökohtaisuus ja julkisuus sekoittuvat yhteen, ja tarinat ja kokemukset kärsimyksestä pääsevät levittymään laajalle yleisölle. Tämä henkilökohtaisuuden korostuminen näkyy kirjallisuudessa muun muassa siten, että autofiktio, omaelämäkerrallisuus ja tunnustuksellisuus ovat kirjoittajien suosiossa. (Jytilä 2022, 28.) Tunnustuksellinen ja omaelämäkerrallisuus ovat myös niitä muotoja, joihin Foxin teos etsiytyy. Tähän tunnustuksellisuuteen voidaan myös liittää ajatus sensaatiomaisuudesta ja sitä myötä myös traumataloudesta, jossa trauma toimii ikään kuin valuuttana ja saa arvonsa kokemusten sensaatio- ja viihdearvosta. Myös Foxin teos osallistuu traumatalouteen sen sensaatiomaisuudellaan.

Tulkitsen Julian kokemuksia (erityisesti väkivallan kokemuksia) uhrin kokemuksina. Julian trauman kokemukset ilmentyvät teoksessa jatkumona. Tämän vuoksi yksittäisen trauman kokemuksen osoittaminen on vaikeaa, vaikka tutkielmassa perustellakin erilaisia trauman ilmentymisen muotoja. Tulkintani mukaan Julian traumat koostuvatkin siis tapahtumien jatkumosta, jonka ytimessä ovat rakenteelliset yhteiskunnalliset kysymykset, kuten sukupuoli ja naiskehojen esineellistäminen.

Olen jakanut tutkielman kolmeen käsittelylukuun. Ensimmäisessä käsittelen traumaa, sen ilmentymistä ja traumaan liittyviä ilmiöitä. Toisessa käsittelykappaleessa käsitellään väkivaltaa vallan välineenä. Pääpaino kappaleessa on väkivallan monipuolisella ilmentymisellä ja väkivallan sukupuolittuneisuudella. Viimeinen käsittelyluku käsittelee narratiivia, sukupuolta ja seksuaalisutta. Kaikki käsittelykappaleet ovat kuitenkin yhteydessä toisiinsa ja niissä esiintyvissä teemoissa ja ilmiöissä esiintyy myös hieman toisteisuutta.

1.3 Tutkimuksen metodit

Tutkimus on tehty nojaamaan pääosin Foxin teoksesta syntyneiden tulkintojen ja analyysien ympärille. Foxin teos on melko tuore, eikä siitä löydy juuri tutkimusta. Tekstinäytteihin nojaavat tulkinnat ovat siis tutkimuksen ytimessä. Lähteet ovat valikoituneet tarpeen mukaan niin traumatutkimuksesta, sukupuolentutkimuksesta, feministisestä kirjallisuudentutkimuksesta, narratologisesta tutkimuksesta, muistitutkimuksesta, psykologiasta, oikeustieteestä kuin sosiologiasta.

Trauman tutkimus on monitieteellistä ja siksi lähteitä on myös monesta eri tutkimusalalta. Traumaan oleellisesti liittyvä tutkimussuunta on muistitutkimuksessa. Eräänä oleellisena lähteenä käytän tutkielmassa Riitta Jytilän *Traumaattinen muisti nykyproosassa* (2022a) teosta. Teoksen lähtökohdat ovat muistitutkimuksessa ja kulttuurisessa traumatutkimuksessa. On oleellista myös yhdistää nämä trauman tutkimukseen kirjallisuudessa.

Traumaan liittyvässä käsittelyssä erityisesti uhrin aseman tarkastelu on tutkimuksessa keskeinen. Tämä roolitusten jakautuminen ilmenee myös myöhemmin vallan käsitellyssä. Tarkastelen uhriutta myös oikeustieteellisen lähteen avulla. Tässä käytän apunani muun muassa Karen Corteenin kirjoittamaa artikkelia: "New victimisations: female sex worker hate crime and the 'ideal victim'", joka on julkaistu Maria Dugganin toimittamassa teoksessa *Visiting the ideal victim. Developments in critical victimology* (2018). Tässä artikkelissa Corteen esittelee termin ideaali uhri, johon palaan tarkemmin uhriutta käsittelevässä luvussa 2.2.

Narratiivin ja trauman välinen suhde kirjallisuudessa on ilmeinen, mutta ei ongelmaton. Ongelmallisuus johtuu muun muassa kertomisen vaikeudesta ja

erilaisten ihmisten tarpeesta kertoa tai olla kertomatta traumaattisista tapahtumista. Muisto traumaattisista tapahtumista saattaa joko estää tai tukea kerrontaa. (Lothe 2020, 152.) Kertominen on kuitenkin keino ymmärtää ja käsitellä traumaattisia tapahtumia. Käsittelen kerrontaa tarkemmin luvussa 4.1.

Trauman kuvaaminen ei ole mutkatonta ja siihen liittyy myös eettisiä ulottuvuuksia. Esimerkiksi kysymys siitä, kuka saa kertoa ja mitä saa kertoa. Tämä eettinen ulottuvuus on otettava huomioon tulkittaessa traumaa käsitteleviä tekstejä. Trauman tutkimukseen liittyy myös liuta näkökulmia ja kysymyksiä siitä, minkälaiset tekstit identifioidaan traumateksteiksi ja minkälaiset kokemukset kategorisoidaan traumaattisina. Myös kysymys siitä, kuka on uhri ja kuka syyllinen, liittyvät olennaisesti trauman eettisiin ja poliittisiin näkökulmiin. (Rodi-Risberg 2018, 110.) Nämä näkökulmat ovat olennaisesti läsnä tutkimuksessani. Erityisesti kysymykset uhriudesta ja tähän liittyvästä kategorisoinnista ja roolituksesta ovat tärkeä osa tutkimuskysymystäni.

Tutkielmassa käsitellään myös valtaa konkreettisenä toimintana, kontrollointina ja väkivaltana. Teoksessa väkivalta liittyy erityisesti romanttisiin suhteisiin eli kyse on lähisuhdeväkivallasta. Lähisuhdeväkivalta tarkoittaa sitä, että väkivallan tekijä on väkivallan kokijan nykyinen tai entinen kumppani, lapsi, vanhempi, muu lähisukulainen tai läheinen. (Nollalinja 2026). Valtaan liittyvässä käsittelyssä käytän lähteenäni tieteellisten julkaisujen lisäksi paljon erilaisia konkreettista apua tarjoavien toimijoiden sivustoja ja artikkeleita, kuten Nollalinjaa ja Naistenlinjaa. Molemmat näistä ovat apua tarjoavia tahoja, joiden sivustoilta löytyy tietoa väkivallasta, siitä selviytymisestä ja sen tunnistamisesta. Nämä molemmat lähteet myös konkretisoivat väkivaltaa todellisena arkipäiväisenä yhteiskunnallisen tason ongelmana.

On myös muistettava, että tutkimus ei ole ongelmaton, kun kyse on todellisiin tapahtumiin perustuvasta teoksesta. On siis huomionarvoista mainita, että tutkielmassa tutkittavassa teoksessa pääsee esille vain yksi perspektiivi. Tähän liittyy niin kerronan eettisiä kysymyksiä kuin valtaankin nivoutuvia eettisiä ulottuvuuksia. Tästä huolimatta en aio ottaa kantaa tapahtumien todenperäisyyteen. Suhtaudun tutkijana Foxin teokseen kirjallisena teoksena pitäen kuitenkin mielessä sen tekstilajin ja genren. Pyrkimykseni on kuitenkin suhtautua teokseen sensibilitetillä, jota traumaan liittyvä narratiivi vaatii.

2 Trauman ilmeneminen

Traumalla on erilaisia tapoja ilmetä kirjallisuudessa. Traumaa voidaan myös kuvailla erilaisin tehokeinoin ja sitä voidaan myös tulkita erilaisista näkökulmista. Trauma onkin moniulotteinen käsite. Kuten johdannossa mainittiin, traumaan liittyy olennaisesti kertomisen vaikeus ja tämän vuoksi trauman ilmeneminen kirjallisuudessa ei ole aina täysin selkeää. Ensimmäisessä käsittelyluvussa tulen keskittymään siihen, kuinka trauma ilmenee Foxin teoksessa, millaista roolia trauma näyttelee kerronnassa ja millä tavalla trauma näyttäytyy jatkumona. Lisäksi käsittelen uhriutta ja trauman vaikutuksia identiteettiin.

2.1 Trauma ja traumakirjallisuus

Trauman vaikutukset ihmiseen ovat vaihtelevia ja laajoja. Usein nämä vaikutukset ovat myös monisyisiä, monimutkaisia ja tiedostamattomia ja siksi niitä onkin vaikea tunnistaa. Trauma on luonteeltaan monitieteinen ja latautunut käsite, jota voidaan tutkia erilaisista näkökulmista. Trauman käsittely edellyttää sensitiivisyyttä sekä tutkimusotteen ja aineiston reflektiota. (Jytilä 2022a, 23–24.) Tämä tarkoittaa puolestaan myös sitä, että trauman käsittely ei ole missään määrin helppoa tai mustavalkoista. Trauman käsite on vaikea määritteinen ja jännitteinen. Tämän vuoksi trauma voidaan määritellä ja nähdä erilaisista näkökulmista.

Trauma käsitteenä juontaa juurensa alun perin lääketieteelliseen fyysiseen vaurioon. Nykyisin trauman käsite yhdistetään yleensä henkisen vaurion tuottaviin tapahtumiin. Tapahtumat voivat kohdistua yksilöön tai yhteisöön, eli trauma voi olla joko yksilöllisellä tasolla koettua tai kollektiivista. Näissä traumaksi kutsutuissa henkisissä vaurioissa on yleensä yleistä niiden pitkäaikaisuus. (Meretoja 2024, 406.) Kollektiivinen trauma voi tarkoittaa esimerkiksi sotia tai luonnonkatastrofeja. Yksilöllisellä traumalla tarkoitetaan jotain henkilökohtaiseen kokemusmaailmaan liittyvää tapahtumaa tai tapaturmaa. Tässä tutkielmassa lähestyn traumaa nimenomaan yksilön näkökulmasta, vaikka trauma onkin ehdottomasti myös laajempi yhteiskunnallinen tulkintakehys

Viime vuosikymmenillä traumasta on muodostunut vaikutusvaltainen tulkintakehys. Olennaisesti tähän liittyy se, kuinka historiaa jäsennetään kollektiivisten

traumaattisten tapahtumien kautta. Trauma käsitteenä on myös osa ihmisten arkiymmärrystä. Tämän vuoksi sekä yhteiskunnallisia että henkilökohtaisia tapahtumia selitetään ja kuvataan trauman käsitteen avulla. (Meretoja 2024, 406). Se, että traumasta on tullut osa ihmisten arkiymmärrystä, vaikuttaa merkittävästi siihen, kuinka traumasta puhutaan puhekielessä. Trauman käsite onkin vakiintunut puhekielessä ja sen käyttö on arkipäiväistänyt. Trauma puhekielessä viittaa usein jopa melko lieviin negatiivisiin kokemuksiin.

Traumasta puhumisen yleistyminen on johtanut traumakulttuurin syntyyn. Traumakulttuurin syntyminen on myötävaikuttanut siihen, että uhrin subjektipositio on kulttuurisesti tarjolla. (Meretoja 2024, 406). Traumakulttuurin kehittymiseen on vaikuttanut muun muassa sosiaaliseen mediaan liittyvät trendit. Sosiaalinen media on vaikuttanut muun muassa siihen, kuinka järkyttävistä, traumaattisista ja kärsimystä aiheuttavista tapahtumista puhutaan. Ollaan ikään kuin siirtymässä pois puhumattomuuden aikakaudelta erilaisten trendien ja ulostulojen avulla. Tämän on myös osittain syynä siihen, että traumasta on tullut vaikutusvaltainen tulkintakehys niin taiteessa, kulttuurissa kuin kirjallisuudessaakin. Seuraavaksi käsittelemme traumakirjallisuutta ja siihen liittyviä konventioita ja perustelen sitä, miksi tulkitsemme ja luen Foxin teosta traumakirjallisuutena.

Traumakirjallisuus on kirjallisuuden alalaji, jossa aiheena tai teemana on traumat tai niiden käsittely. Sirkka Knuutila kuvailee traumakirjallisuutta artikkelissaan "Kriisistä sanataiteeksi: traumakertomusten estetiikka" seuraavasti: "Traumakirjallisuus tarkoittaa kertomuksia, joissa ylivoimaisen katastrofin kokemus on etsiytynyt kielelliseen asuun" (Knuutila 2006, 22.) Traumakirjallisuus voidaan siis määritellä melko yksinkertaisesti sen olevan kertomus jostain tapahtumasta, joka on koettu ylivoimaisena katastrofina. Olen hieman eri mieltä siitä, tarvitseeko kokemuksen olla ylivoimainen tai katastrofi ollakseen traumaattinen. Toki se, mikä tuntuu ylivoimaiselta tai katastrofilta on yksilöllistä. Tässä kohtaa haluan painottaa sanaa kokemus, sillä se on tulkintani mukaan trauman pohjimmainen olemus. Trauma on näkemykseni mukaan kokemus, joka näyttäytyy myös kokemuksen jälkeisessä ajassa (jälkioireet). Tämän kokemuksen ei kuitenkaan tarvitse olla ylivoimainen katastrofi, vaan näkemykseni mukaan se liittyy subjektin omaan psyykkeeseen ja kantokykyyn. Trauma on siis yksilöllisesti määriteltävissä oleva kokemus, joka koetaan jollain tapaa järkyttävänä ja haitallisena. Nämä tapahtumat aiheuttavat

kuitenkin usein myös jälkioireita, kuten ahdistusta, muistihäiriöitä tai tunteiden säätelyn ongelmia.

Kirjallisuudella tuotetaan ja ylläpidetään erilaisia muistamisen tapoja. Näin ollen kirjallisuutta voidaan pitää myös yhtenä muistamisen tapana. (Jytilä 2022b, 28). Muistaminen onkin oleellinen näkökulma traumaa käsittelevässä kirjallisuudessa. Kirjallisuus on siis osana trauman kyllästäjän muistikulttuurin tuottamista. Muistaminen on Foxin teoksessa keskeistä, koska on kyse muistelmateoksesta. Myös trauma ilmenee muistissa. Toki muistaminen ei ole pelkästään traumaattista, Julialla on myös hyviä muistoja.

Traumakirjallisuuteen liitetään vahvasti tietynlaisia konventioita, jotka nostettiin jo johdannossa esille. Traumakirjallisuuden konventioihin lukeutuu muun muassa fragmentaarinen muoto, jonka pyrkimys on kuvata traumatisoituneen henkilön kokemusmaailmaa (Jytilä 2022a, 70). Fragmentaarisuus liittyy vahvasti muistiin ja traumaattisten tapahtumien kerronnalliseen vaikeuteen. Vaikka Foxin teos ei ole muodoltaan ainakaan selkeästi fragmentaarinen, siinä esiintyvä fragmentaarisuus tulee tulkintani mukaan esille enemmänkin kertomuksessa, jossa kohdataan välillä muistin aukkoisuutta ja aiheiden heittelehtimistä tai välttelyä. Tämä tulee esille erityisesti sellaisissa kohdissa, joissa Julia kertoo jostain tapahtumasta ja pysäyttää kerronnan sanomalla jotain kevyttä. Tästä hyvä esimerkki löytyy teoksen alusta. Julia on alakouluikäinen lapsi, joka opettelee lukemaan ja kirjoittamaan englanniksi Isänsä avustuksella. Hänellä on vaikeuksia ääntää tiettyjä tavuja ja isä hermostuu Julialle: ”He loses his patience so easily, and I’m starting to get antsy and bored. I wish I could watch *Jerry Springer*.” (Fox 2023, 13). Tässä kerronta pysäytetään ja tunnereaktion kuvailu jää kesken. Toki kyseessä on lapsen kokemus, ja näin ollen aiheen vaihtaminen hankalien tunteiden noustessa pintaan on hyvin luonnollinenkin reaktio. Lapsen tunnetaidot eivät ole yleensä yhtä kehittyneet kuin aikuisella. On kuitenkin huomion arvoista, että teos on kerrottu tietystä aikatasosta käsin, jossa ei olla enää fyysisesti läsnä tässä lapsen kokemusmaailmassa. Oli sitten kyseessä lapsen kokemuksen kuvailu tai ei, tämä havainto tukee myös tulkintaani trauman ilmentymisestä etäännyttämisen ja välttelyn kautta.

On myös hyvä muistaa, että vaikka fragmentaarisuus kuuluukin traumakirjallisuuden konventioihin, nykyisin myös tekstit, jotka eivät noudata fragmentaarista muotoa

voivat lukeutua traumakirjallisuuden kaanoniin (Jytilä 2022a, 27). Tämä mahdollistaa erilaisia traumanarratiiveja, jotka eivät vastaa täysin traumakirjallisuuteen vahvasti liitettyjä konventioita.

Foxin teoksessa esiintyy tulkintani mukaan traumanarratiivi, jonka avulla Julia kuvaa kokemuksiaan omasta narratiivista käsin. Traumaa kuvataan teoksessa tulkintani mukaan erityisesti etäännyttämisen ja dissosiaation tunteen avulla. Tätä etäännyttämistä kuvataan muun muassa muistin aukkoisuuden avulla sekä kerronnalla, jota tulkittaessa vaikuttaa paikoin siltä, että päähenkilö Julia on tapahtumien ulkopuolella, siitä huolimatta, että tapahtumat perustuvatkin hänen omiin kokemuksiinsa. Palaan vielä alaluvussa 2.6 trauman kokemuksen vaikutuksiin ja käsittelen tarkemmin dissosiaatio-oireiden ilmenemistä teoksessa.

Eräs tärkeä näkökulma, jonka vuoksi luen Foxin teosta traumakirjallisuutena, liittyy teoksessa esiintyvään roolitusten jakautumiseen. Ensimmäisellä nimiösivulla lukee seuraavasti ”Identities have been changed to protect the innocent and the guilty” (Fox 2024, nimiösivu) Tämä viittaa tulkinnassani sellaisiin valtasuhteisiin, jotka usein liittyvät traumanarratiiveihin. Syyttömien ja syyllisten nimeäminen viittaa vahvoihin tunteisiin tapahtuneesta. En toki väitä, että kaikki kokemukset, joihin liittyy syyllisyys ja syyttömyys olisivat suorassa yhteydessä traumaan. Tässä tapauksessa kuitenkin syyllisten ja syyttömien nimeäminen tuntuu viittaavan traumaattisiin tapahtumiin.

Syyllisyyteen ja syyttömyyteen liitetään usein ajatus uhrista. Kuten jo todettiin, uhrin asema on kulttuurisesti tarjolla oleva subjektipositio. Tämä valmis malli ei kuitenkaan tulkintani mukaan kuvaa Juliaa uhrina. Hän on traumakirjallisuuden konventioiden lisäksi myös epäkonventionaalinen uhri. Tämä tulkinta liittyy nimenomaan siihen, kuinka Julia käyttäytyy, eikä niinkään häneen liittyviin ominaisuuksiin, kuten ikään tai sukupuoleen. Seuraavassa luvussa käsittelen uhriutta tarkemmin.

2.2 Uhrius

Mitä tarkoittaa olla uhri? Entä onko uhrius henkilökohtainen kokemus vai onko se kollektiivinen rooli? Onko uhrin rooli jonkun toisen antama? Minkälaisia ominaisuuksia uhriuteen liitetään?

Uhrin rooli on kulttuurisesti tarjolla, joka tarkoittaa sitä, että siihen liittyvät stereotyypit ovat hyvin iskostuneita. Kulttuurisesti tarjolla oleva uhrin rooli määrittää sitä, mitä ajattelemme uhriuden olevan. Usein uhrin rooliin liitetään esimerkiksi ajatus katumuksesta, häpeästä ja heikkoudesta. Foxin teoksessa nämä karikatyyrimaiset roolitukset eivät kuitenkaan toteudu, vaan teos tarjoaa uhrin kokemuksesta laajemman ja monipuolisemman kuvauksen. Tähän liittyy ajatus siitä, että Julia on muutakin kuin uhri. Julia on myös itse syyllistynyt rikokseen:

Liana spots a Dior purse on the floor. She inches closer to it, and with one swift motion she snatches it up and signals to me to follow her to the bathroom. I follow her into the stall and she empties the contents of the purse onto the floor, taking only the woman's wallet back to the table.

[...]

The victim of our crime, a petite brunette in Herve Léger dress, points at us and shouts, "I'm a district attorney! You bitches fucked with the wrong one!" (Fox 2024, 152–153.)

Julian asema myös rikosten tekijänä rikkoo perinteistä uhriuteen liittyvää kuvastoa. Näin ollen teos rikkoo uhrin roolin konventioita, jotka korostuvat myös traumakirjallisuuden konventioissa.

Uhriutta voidaan ajatella ja määritellä erilaisten määritelmien kautta. Susana Onegan artikkelissa "Victimhood" (2020) 'Uhri' sanaa tutkitaan erilaisten sanakirjan määritelmien kautta. Eräs näistä on *Oxford Living English Dictionaries 2018*, jossa 'uhri' määritellään ihmisenä, jota on huijattu, joka on avuton ja passiivinen tai elävä olento joka on uhrattu uskonnollisissa menoissa. Länsimaisessa kulttuurissa ja kielessä sana uhri onkin usein assosioitunut uskontoon. Uskonnolla on selvästi vaikutus siihen, kuinka ajattelemme uhriudesta. Uhriutta määrittelee myös siihen vahvasti assosioituneet termit ja piirteet heikkoudesta, avuttomuudesta ja passiivisuudesta. Tämän vahvan stereotypisyyden vuoksi monet uhrin eivät halua identifioitua uhreiksi. Länsimaisella kulttuurilla on myös tapana muuttaa asenteitaan trauman uhreja kohtaan sen mukaan, vastaavatko he ennalta määrättyjä rooleja ja ominaisuuksia. Tällöin on taipumus muuttaa uhria kohtaan tunnettu sympatia antipatiaksi (Onega 2020, 93–94.) Tämä tarkoittaa siis käytännössä sitä, että uhrin asemaan sopimaton henkilö voikin herättää vastenmielisyyden tunteita sen sijasta, että hän herättäisi ymmärrystä tai myötätuntoa. Traumaa kokeneet ihmiset tarvitsevat empaattisia kuuntelijoita, jotta he pystyvät sisäistämään tapahtumien

haavoittavuuden ja tätä kautta myös ymmärtämään kuinka jatkaa elämässä eteenpäin ja päästää irti menneisyydestä (Marquart 2020, 163).

Mahdollinen tiedostettu pelko antipatian kohtaamisesta uhrina saattaa johtaa siihen, että uhri ei halua omaksua uhrin asemaa. Tulkintani mukaan tämä on mahdollista myös Julian kohdalla. Hänen kertomuksensa osoittaa samaa aikaa oman tilan, kehon ja narratiivin hallintaa, kun hän kertoo traumaattisista tapahtumista. Tarkoitin tällä sitä, että hän ikään kuin ottaa oman narratiivin haltuunoton avulla myös omaa uhrin asemaansa haltuun ja näin ollen myös muokkaa uhriudesta omannäköistänsä. Palaan vielä oman narratiivin haltuun ottoon luvussa 4.1.

Uhrina oleminen voidaan nähdä myös sosiaalisena kategoriana siinä, missä sitä voidaan myös tutkia esimerkiksi kriminologian ja oikeustieteen näkökulmasta. Oikeustieteen tutkija Cheryl Lawther esittää teoksessaan *Constructing victimhood: beyond innocence and guilt in transitional justice* (2025), että uhriuden politisointi, rakentuminen ja tuottaminen on rakentunut viattomuuden ja syyllisyyden hankalien käsitteiden lisäksi myös ääneen ja hiljentämiseen liittyvistä kysymyksistä. Lisäksi tähän liitetään myös olemassa olevat uhrhierarkiat. (Lawther 2025.) Tämä äänen ja hiljentämisen teema liittyy laajemmin myös trauman eettisiin kysymyksiin siinä, missä nämä molemmat ovat kietoutuneet myös yhteen. Myös uhrhierarkiat ovat osana näitä traumaan liittyviä eettisiä ulottuvuuksia. Jotkin ihmiset saattavat saada uhrin aseman helpommin. Ideaali uhri ei kuitenkaan ole välttämättä sellainen ihminen, joka on suurimmassa vaarassa joutua uhriksi. Ideaali uhri on sosiaalinen konstruktio, joka toimii ikään kuin täydellisen tai oletetun uhrin prototyyppinä. Tällaisia ideaaliin uhriin liitettyjä ominaisuuksia ovat muun muassa haavoittuvuus, viattomuus, kyvyttömyys puolustautua tekijältä ja syyttömyys eli se, että hän ei ole syyllistynyt rikoksiin. (Corteen 2018, 105–106.) Nämä ideaaliin uhriin liitetyt ominaisuudet ovat niitä, jotka tulkintani mukaan kuuluvat myös kulttuurisesti tarjolla olevaan uhrin subjektipositioon.

Julia ei vastaa uhrin konventiota, eikä hän näin ollen ole ideaali uhri. Tähän liittyy erityisesti se, että hän ei ole viaton. Kun tämä viattomuuden puuttuminen yhdistetään naiseuteen, rikolliseen elämään ja seksityöhön, syntyy melko päinvastainen kuva ideaalista uhrin roolista. Toisaalta nämä tekijät tekevät tulkintani mukaan Juliasta myös alttiin väkivallalle ja uhriksi joutumiselle. Todennäköinen uhrius ja ideaali uhrius

ovat siis ristiriidassa keskenään. Nämä ominaisuudet muokkaavat myös sitä, kuinka Julia nähdään yhteiskunnassa ja millainen rooli hänellä on uhrina. Ne saattavat nostaa esille ihmisissä jopa antipatiaa.

Uhrin rooliin liittyy siis olennaisesti kysymyksiä vallasta. Nämä kysymykset ja teemat kietoutuvat myös kokemukselliseen ulottuvuuteen. Foxin teoksessa tätä valtaa kuvaa erityisesti oman narratiivin haltuun ottaminen. Julia kertoo oman tarinansa ja päättää näin myös ottaa oman narratiivinsa omaan hallintaansa. Tällöin hän ottaa oman roolinsa uhrina myös omaan valtaansa ja ikään kuin luopuu valmiiksi tarjolla olevasta uhriuden määritelmästä. Hän määrittelee näin ollen myös itse itsensä. Tähän tulkintaan liittyy myös ajatus siitä, että hän päättää mitä kerrotaan ja mitä ei. Hänellä on toisin sanoen valta merkityksellistä omaa kokemuksensa ja näin ollen toimia myös uhrinasemaan liittyviä konventioita vastaan.

Toisaalta tätä konventioiden rikkomista voidaan myös lukea eräänlaisena inhimillistämisenä. Erityisesti siksi, että Julia ei ole passiivinen, vaan myös kykeneväinen muun muassa väkivaltaan sekä itsensä puolustamiseen. Aikuisena Julia puolustaaakin itseään poikaystävänsä Shanea vastaan. Seuraavassa otteessa on esimerkki Julian ja Shanen välisestä riidasta, jossa Julia puolustaa itseään väkivallalla:

Next thing I know, Shane's arm is draped over me, and he has me in headlock. Acting on instinct, I quickly bend over and pick up Windex bottle off the floor. I begin slamming it onto his head repeatedly until he loosens his grip. With one swift motion, I knee him in his stomach, right where he recently had hernia removal surgery, and he releases his grip and drops me to the ground. As he's curled over in pain, I frantically press the elevator button. When the doors finally open, I run inside, relieved to be escaping. As the doors close, I steal a glance at his friends, who remain seated in the couch, speechless. I'm shocked and disappointed neither of them came to my defence.

Luckily, I can fend for myself.

(Fox 2023, 213–214.)

Tässä riidassa Julian käyttämä väkivalta toimii itsensä puolustuksena. Ideaali uhri nähdään puolustuskyvyttömänä ja jopa passiivisena. Julia on kuitenkin kykeneväinen puolustamaan itseään eikä näin ollen vastaa ideaali uhrin roolia. Julia on myös tietoinen omasta puolustautumiskyvystään. Sivustakatsojien toimettomuus ja passiivisuus yllättää hänet.

Toisaalta väkivallan käyttöä voidaan myös tulkita itsenä puolustautumisen lisäksi opittuna mallina. Julia on kokenut ja todistanut lapsesta lähtien väkivaltaa. Väkiältä voi olla periytyvää. Lapset, jotka ovat kokeneet kotona väkiältä, ovat alttiimpia kohdistamaan väkivaltaa myös puolisoitaan kohtaan aikuisena (Markowitz 2001, 215). Tämä väkivallan ylisukupolvisuus voidaan yhdistää ajatukseen trauman jatkumosta ja tietyistä kulttuurisesti tarjolla olevista rooleista, joita omaksumme automaattisesti. Toisaalta tämä liittyy myös ajatukseen siitä, että uhrista tulee tekijä. Traumaattiset kokemukset rikkovat ihmisen psyykeä ja aiheuttavat joskus oireilua, joka purkautuu väkivaltana.

Julia inhimillistää uhrin roolin ja näin ollen tarjoaa näkökulman, jossa uhrin identiteetti ja olemus koostuu muustakin kuin traumaattisista tapahtumista. Tämä inhimillistää sekä Julian että hänen kokemuksensa. Se tukee myös tulkintaa trauman kokemuksellisuudesta ja arkisuudesta. Tämä inhimillistäminen korostuu erityisesti teoksen lopussa, jossa jo aikuinen Julia reflektoi elämäänsä:

Sometimes you have to say fuck it and throw your life down the drain just to see where you'll come out on the other side. The most profound beauty emerges from ashes of destruction. And by that, I mean that sometimes you have to burn your life to the ground in order to experience the life that is truly meant for you. It is in letting go that we are forced to carve our own destiny. We must be willing to relinquish all we once held dear if we are holding on with fear. If you believe in the power within yourself, anything is possible. ‘

[...]

I was ridiculed for being different and for doing whatever I had to survive. (Fox 2024, 317–318.)

Tässä otteessa korostuu niin Julian inhimillisyys kuin myös selviytyminen. Selviytyminen onkin keskeistä siksi, että tarve selviytyä ajaa ihmiset usein jopa kyseenalaisiin tekoihin. Tulkintani mukaan Julian selviytymisessä on ollut keskeistä nimenomaan päihteiden käytöllä suojautuminen. Palaan vielä tähän selviytymismekanismiin tarkemmin alaluvussa 2.4, jossa käsitelen trauman kokemuksen vaikutuksia.

Olisi väärin jättää mainitsematta sukupuoli uhriusdiskurssissa. Sukupuolella on ehdottomasti myös oma osuutensa siinä, kuinka tulkitsemme uhriutta. Uhriuteen on usein myös kulttuurisesti liitetty ajatus feminiinisyydestä, heikkoudesta ja hauraudesta. Foxin teos rikkoo näitä rakenteita voimakkaan naisnarratiivin kautta.

Tähän liittyy erityisesti Julian työ dominatrixina. Tässä asetelmassa roolitukset ovat erityisesti läsnä, sillä BDSM-kulttuuriin kuuluu alistajan ja alistetun roolit¹.

Dominatrixinä (eli naispuolisena alistajana) toimiminen hämärtää entisestään Julian uhrin asemaa. Toisaalta tämä liittyy erityisesti oman narratiivin haltuunottoon, vallan palautukseen ja epäkonventionaaliseen uhriuteen. Tulkintani mukaan Foxin teosta voidaan lukea esimerkkinä siitä, että uhrin aseman stereotypisoiminen hallitsee myös kirjallisuuden hierarkioita ja sitä, miten luemme kirjallisuutta. Nämä hierarkiat ohjaavat muun muassa sitä, mitä luemme traumakirjallisuutena ja mitä emme.

Uhriuteen ja traumaan sekä siitä kertomiseen liittyy olennaisesti myös ajatus vallasta, erityisesti vallasta merkityksellistä omaa kokemuksensa ja kertoa kokemuksista omasta näkökulmastaan. Oman narratiivin haltuunotto liittyy olennaisesti myös konventionaalista uhrin asemaa vastaan taisteluun. Julian esiintyminen uhrina ei ole välttämättä ilmeistä siksi, että hän kuvaa tapahtumia jopa hieman monotonisesti tai etäisesti tai jopa siten, että Julia vaikuttaa turhamaiselta.

Uhrius ja tekijyys liittyvät usein läheisestikin traumaan ja sen kokemukseen. Nämä roolitukset tulevat kyllä myös Foxin teoksessa esille, mutta ne eivät ehkä ole niin perinteisesti tarjolla. Käsittelen seuraavaksi traumaa kokemuksena. Trauman kokemukseen liittyy toki läheisesti uhrius ja tekijyys, mutta haluan painottaa sitä, etteivät asiat ole aina niin yksiselitteisiä. Myös näihin aiheisiin liittyy rutkasti eettisiä kysymyksiä ja ulottuvuuksia, joiden kokonaisvaltainen kartoittaminen ei ole tutkielman puitteissa mahdollista.

2.3 Trauman kokemus, traumatisoitunut identiteetti ja trauman jatkumo

Trauman kokemus voi olla haastava tunnistaa erityisesti muistelukertomuksissa. Tämä tunnistaminen vaikeutuu erityisesti, jos kertoja ei tuo esille seikkoja, jotka noudattavat traumakerronnalle tuttuja piirteitä tai, jos hän ei käytä trauman käsitteitä. Nämä traumakerronnalle tutut piirteet ovat muun muassa vaikeus ja haluttomuus

¹BDSM toimii kattoterminä sadomasokistiselle seksille. B-kirjain merkitsee usein sanaa bondage, D-kirjain merkitsee sanaa domination, S-kirjain viitata sadismi tai submissioon. Näitä elementtejä sisältävä seksuaalista toimintaa kutustaan sadomasokismiksi eli lyhenteenä SM. (Sexpo 2019.)

kertoa vaikeista muistoista. (Jaago & Laurén 2022, 165). Trauma ei siis ole pelkästään vaikea kielellistä vaan se voi olla myös vaikea tunnistaa, mikäli siitä kertominen ei vastaa tiettyjä kaavoja ja konventioita. Näin voisi sanoa olevan myös Foxin teoksen kohdalla. Trauman tunnistaminen ei ole välttämättä niin helppoa, koska kerronta ei vastaa traumakirjallisuuden konventioita eikä traumaattisia tapahtumia välttämättä nimetä traumaiksi. Tulkintani mukaan trauma kuitenkin ilmentyy teoksen kerronnassa, teemoissa ja aiheissa.

Trauma kokemuksena on monimutkainen ja jopa kiistelty. Trauman kokemuksellinen puoli on kuitenkin puhuttanut aikojen saatossa. Traumanarratiivit keskittyvän yleensä enemmän trauman aiheuttajiin tai oireisiin, jotka ilmentävät traumaa, eikä niinkään itse trauman kokijaan (Boilleau 2013, 49.) Tähän ajatukseen voidaan liittää myös kirjallisuuden tutkija Cathy Caruthin näkemys siitä, että trauma näkyy oireina trauman jälkeisessä ajassa eikä niinkään traumaattisessa tapahtumassa. (Caruth 1996, 4). Caruthin näkemys traumasta oireina toimivat perusteina sille, miksi traumanarratiivit keskittyvät usein trauman aiheuttajiin ja oireisiin. Sen sijaan feministin ja kirjailijan Virginia Woolfin mukaan moni muistelman ei onnistu juuri siksi, että ne jättävät kertomatta siitä henkilöstä, joille (traumaattiset) tapahtumat tapahtuvat (Boilleau 2013, 59). Tulkintani mukaan tällä tarkoitetaan sitä, että trauman sekä sen aiheuttajat että oireet saavat narratiivissa suuremman merkityksen kuin itse trauman kokija. Tähän ajatukseen voidaan liittää myös kulttuurisesti valmiiksi annettava uhrin subjektipositio, jonka mukaan uhrin asema on tarjolla valmiina identiteettinä. Tarkoitan tällä sitä, että uhri tai trauman kokija nähdään vain niiden tapahtumien varjolla, jotka ovat olleet hänelle traumaattisia tai tehneet hänestä uhrin.

Woolfin ajatus siitä, että muistelmassa traumaattiset tapahtumat saavat suurempaa huomiota kuin itse henkilö, jolle tapahtumat ovat tapahtuneet voivat olla osoitus esimerkiksi siitä, että traumanarratiivit keskittyvät liaksi trauman aiheuttajiin ja oireisiin. Näin ollen jättäen huomiotta sellaiset teokset, joissa traumanarratiivin ohella kuvataan henkilö vahvasti, kuten Foxin teoksessa. Ehdotankin, että Foxin teoksessa esiintyvä vahva itsensä kuvaus ei polje allensa mahdollisuutta siihen, että teoksesta löytyy myös traumanarratiivi.

Traumaattisten asioiden ohella teoksessa kuvaillaan myös muita tapahtumia, jotka ovat tehneet Juliasta Julian. Julian päihteiden käyttö on eräs asia, joka on määrittänyt häntä ja hänen identiteettiään:

Once the high wears off, I come to the realization that it has to be heroin. *This* is the feeling that Lou Reed sang about in the Velvet Underground. It's what William Burroughs wrote about in my favorite book, *Junky*. It's what Sublime warned about in "Wrong Way". I know I'm flirting with fire, but it's just too damn good to resist. For a fleeting moment, I forgot about all my worries and the voices in my head went away. (Fox 2024, 159.)

Otteessa kuvataan Julian ensi kokemusta heroiinin kanssa. Huumeiden käyttökokemukset ovat tulkintani mukaan sellaisia, jotka ovat muovanneet Juliaa. Se, kuinka ensi kokemusta kuvataan erilaisten intertekstuaalisten viitteiden kautta kertoo myös Juliasta jotain. Se asettaa hänet popkulttuurin kontekstiin ja sitoo hänen kertomuksensa ajalliseen ympäristöönsä. Myös ihmissuhteet, kuten läheiset ystävyysuhteet ovat muokanneet Juliasta Julian. Julia muodostaakin vahvoja ystävyysuhteita ja niitä kuvaillaan teoksessa eri elämän vaiheissa. Esimerkiksi teini-ikäisen Julian ja hänen italialaisen ystävän Veronican suhdetta kuvataan yhteisen "harrastuksen" kautta. Julia viettää kesän Italiassa ja luo intenssiivisen ihmissuhteen Veronican:

Veronica and I spend the rest of the summer glued to each other's side. She doesn't care about parties or nightclubs. She's content with smoking weed and stuffing our faces, then throwing up. For this reason we spend most of our time at my mom's house, where we can navigate undetected. (Fox 2024, 82–83.)

Julian intenssiiviset ihmissuhteet määrittävät sitä, millaiseksi hän kasvaa. Tulkintani mukaan Julia on melko altis vaikutteille. Vaikutteille alttius toki kuuluu teini-ikään, koska tuolloin omasta identiteetistä ei ole vielä selkeää kuvaa. Ahmiminen ja oksentaminen ei kuitenkaan ole tullut esille teoksessa ennen Veronicaa. Julia oppiikin joitain haitallisia tapoja hallita ahdistustaan ystäviltaan. Julian ihmissuhteissa tuntuu olennaiselta se, että niiden intenssiivisyys tuntuu osittain jopa haitalliselta Julialle.

Traumanarratiivin näkökulmasta myös Foxin teos keskittyy trauman aiheuttajiin ja oireisiin, mutta näiden kuvaus ei kuitenkaan peitä trauman kokijaa allensa.

Traumaattiset tapahtumat muokkaavat kuitenkin kokijaansa ja näin ollen tapahtumien kuvaaminen kuvaa myös trauman kokijaa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita

sitä, että uhrin subjektipositio omaksuttaisiin sellaisenaan, tai että traumat määrittäisivät ihmistä kokonaisuutena. On kuitenkin muistettava, että traumaattisilla tapahtumilla on vaikutus ihmiseen kokonaisvaltaisena kokonaisuutena. Traumat muovaavat myös identiteettiä ja siksi trauma jatkumona vaikuttaakin kokijan identiteettiin eli siitä kertominen kertoo jotain myös trauman kokijasta.

Toki myös nimenomaan narratiivin valinnan kautta eli sen, että valitaan kerrottavaksi tiettyjä asioita, osoitetaan tiettyä hallintaa traumasta kertomisesta ja omasta narratiivista. Se mitä kerrotaan ja näytetään toisille, osoittavat tietynlaista valtaa traumanarratiivin asettamisesta. Tarkoitan tällä erityisesti sitä, että tällä tavoin siirrytään pois valmiista uhrin subjektipositiosta, jossa uhrin asema on kulttuurisesti valmiiksi tarjolla. Tällöin on mahdollista toimia uhrina omilla ehdoilla ja oman narratiivin kautta. Trauma ei esiinnykään traumakirjallisuuden konventioiden kautta vaan se löytää uusia muotoja trauman kertomiseen.

Traumatutkimuksen haaste liittyy trauman kerronnalliseen vaikeuteen. Traumaa ei siis välttämättä tunnista tai siitä ei osata kertoa. Traumalle ominaisia piirteitä ovat häpeän lisäksi välttely ja vetäytyminen. (Jytilä 2024, 8). Välttely ja vetäytyminen ovat tulkintani mukaan myös Foxin teoksessa olennaisesti läsnä. Erityisesti välttely ilmenee päihteiden käytössä. Usein päihteiden avulla voidaan esimerkiksi pakoilla todellisuutta. Juuri tämä todellisuuden pakoilu tuntuu olevan olennaista Julian päihdesairauden syntyemisessä. Aiemmin esiin nostetussa otteessa, jossa kuvataan Julian ensi kokemusta heroiinista, kuvaillaankin seuraavasti: "For a fleeting moment, I forgot about all my worries and the voices in my head went away." (Fox 2024, 159). Tämä kuvaus osoittaa päihteiden luomaa helpotusta. Huumeet toimivatkin Foxin teoksessa todellisuudesta pakenemisen keinona ja symbolina.

Trauman kokemus ilmenee Foxin teoksessa tulkintani mukaan etäännyttämisen keinoilla sekä kuvattuina dissosiaatio-oireina. Nämä oireet tulevat esille erityisesti siinä, kuinka asioista kerrotaan. Päihteiden kyllästävä nuoruus luo kerrontaan tietynlaista fragmentaarisuutta, jota voidaan pitää traumakirjallisuuden konventiona. Tämä fragmentaarisuus liittyy erityisesti muistiin ja muistamattomuuteen. Fragmentaarisuus yhdistyy tulkintani mukaan erityisesti muistin aukkoisuuteen. Muistin aukkoisuus korostuu erityisen hyvin Julian päihteiden käytössä:

I'm intrigued. I take a sip. It's tangy and sweet with a hint of totally toxic. We drive up the FDR, music blasting, going a hundred miles per hour. He makes few stops, he picks up his cousin, we go to a Dominican club in Dyckman, we go back downtown and get a cheap hotel room, and that's all I can remember. When I woke up in the morning, I had no clue where I was or what time it was. (Fox 2024, 156.)

Julia kertoo otteessa tapahtumista ennen oikeudenkäyntiä, jossa käsitellään hänen ja ystävänsä Lianan tekemää varkautta. Päihteet fragmentoivat Julian muistia, eikä hän muista loppu yön tapahtumista. Se, että muistamattomuus kuvaillaan ja kielellisettään suoraan tekee siitä enemmän symbolista kuin muodollista. Fragmentaarisuus ei siis ilmene niinkään rakenteessa, vaan muistissa sekä aukkoisuudessa. Tulkintani mukaan symbolinen fragmentaarisuus ilmenee teoksessa enemmänkin temaattisena kuin konkreettisena. Se tulee erityisesti esiin muistin aukkoisuuden, päihteiden käytön, aikatasojen ja identiteetin hajanaisuuden avulla. Erityisesti se ilmenee eri aikatasojen kuvauksessa sekä siinä, kuinka esimerkiksi Julia kuvailee muistojaan yliannostuksesta:

My mind goes back to the overdose, the infinite pit of blackness I saw. I didn't see a light or a window or a tunnel like the last time. There was nothing for me on the other side. (Fox 2024, 187.)

Fragmentaarisuus tulee tulkintani mukaan erityisesti mukaan ajatusten ja psyykkisten kokemusten kuvauksessa eikä niinkään konkreettisena muotona.

Tämä ei muodollinen fragmentaarisuus toki korostuu erityisesti päihteiden käytössä. Päihteet vaikuttava muistiin ja mieleen. Päihteet aiheuttavat erityisesti muistamattomuutta ja välillä Julia herääkin tietämättä mitä edellisenä iltana on tapahtunut. Tästä hyvä esimerkki on kun Julia ja hänen ystävänsä Liana kutsutaan Art Basel nykytaide festivaaleille. Heidät lennätetään festivaaleille biljonääriin toimesta yksityisentokoneella. Juhlminen alkaa jo lentokoneessa ja Julian muisti katkeaa ja myöhemmin hän epäileekin, että hänet on huumattu:

As the flight progresses, I have more and more champagne. A few passengers go to the bathroom to do bumps of coke and ask me to join. Instantly, I start to feel strange. Like I'm not in my body anymore.

Everything goes black.

I wake up in a hotel room, lying naked next to the mysterious billionaire in glasses. I shoot up in bed, clutching the covers over my bare breasts. He cracks his eyes open, and I leap off the bed.

“Where is everyone?!” I scream. “Where is all my stuff?!”

He points to the closet, where all my belongings have been neatly unpacked.

“What’s going on? Did we have sex?” I feel a wave of shame wash over me.

(Fox 2024, 239.)

Muistin aukkoisuus ei ole välttämättä pelkästään päihteiden aiheuttamaa, vaan se voi myös johtua traumasta. Aikatasoilla hyppeminen voi olla eräs tapa ilmentää traumaa. Tätä kuvataan muun muassa Julian muistellessa vanhempiansa riitoja, joita Julia joutui lapsena todistamaan: ”I blinked and we were suddenly back at Granpa’s house” (Fox 2024, 6.) Kerronta vanhempien välisistä riidoista pysäytetään ja Julia palaa isoisänsä luokse, jossa hän koki olevansa turvassa. Tässä vaiheessa muistin aukkoisuus ja tapahtumien epäjohdonmukaisuus saattaa toki johtua siitä, että Julia on vielä lapsi. Lapsi, joka joutuu vaihtamaan kotiaan ei pelkästään kahden vanhemman välillä, vaan myös kahden eri maanosan välillä.

Fragmentaarisuus ilmenee mielestäni myös identiteetissä. Identiteetin fragmentaarisuus tuntuu olevan Foxin teoksessa läsnä. Tulkintani mukaan identiteetti on mukana rakentamassa teoksessa esiintyvää ajatusten ja psyykkeen fragmentaarisuutta. Identiteetin fragmentaarisuutta kuvataan mielestäni sekä erilaisten elämänvaiheiden kautta että Julian alttiudella ympäristö ja ihmisten vaikutuksille.

Sukupuolentutkija Leena-Maija Rossi kuvailee identiteettiä artikkelissaan ”Identiteetti, queer ja intersektionaalisuus – hankala yhtälö?” (2008) poliittisena käsitteenä. Rossin mukaan identiteetit ovat jatkuvia prosesseja ja rakentuneet sosiokulttuurisissa valtasuhteissa sekä niiden mahdollistamana ja rajaamana. Tämä käsite juontaa juurensa feministeihin, jotka ovat tuoneet jälkistrukturalismin ja postmodernismin sukupuolen teorisointiin. (Rossi 2008, 31.) Tämä ajatus identiteetin rakentumisesta yhteydessä sosiokulttuuriin valtasuhteisiin tulee ottaa huomioon Foxin teosta tulkitessa. Tulkitsenkin identiteettiä muuttuvana ominaisuutena, johon liittyy vahvasti poliittisia ja sosiokulttuurisia valtasuhteita.

Identiteetin käsitteen käyttö on perusteltua muun muassa siksi, että kyse on kasvukertomuksesta. Kasvu itsessään voidaan nähdä jatkuvana muutoksena ajassa. Jos identiteettiä ajatellaan myös jatkuvasti muutoksessa olevana, voidaan olettaa, että nämä ovat jonkinlaisessa yhteydessä toisiinsa. Identiteetti kehittyy kasvaessa ja

kasvaminen tapahtuu näin ollen myös identiteetin mukana. Tämä huomio on tärkeä erityisesti siksi, että myös kasvaminen on suhteessa poliittisiin, kulttuurisiin ja sosiaalisiin ympäristöihin ja tiloihin.

Foxin teoksessa identiteetin merkitys korostuu erityisesti siksi, että kyse on yksilön omaelämäkerrallisesta teoksesta. Omaelämäkerrallisuus tulee myös kyseeseen siinä, että kertomuksen tapahtumat ovat oikean elävän ihmisen näkökulmasta kerrottuja. Tämän tietäminen lisää konkretiaa tapahtumiin ja voi jopa näin ollen vaikuttaa lukutapaan. En halua liiaksi korostaa omaelämäkerrallisuutta siksi, että en halua ottaa kantaa siihen mikä on totta ja mikä ei. Lähtökohtani tutkijana on se, että käsittelen teosta sen kerronnan kautta, enkä kyseenalaista sen todenperäisyyttä. Tämä on tärkeä asia mainita erityisesti aiheen sensitiivisyyden vuoksi.

Identiteetti on tärkeä käsite, joka liitetään usein siihen, millainen ihminen on. Identiteetti ei kuitenkaan ole pelkästään sitä, kuka tai millainen on. Identiteetti on myös sitä, millainen tai kuka on suhteessa aikaan (Kraus 2012, 70). Identiteettiä voidaan siis pitää tämän mukaisesti aikasidonnaisena. Tämä näkökulma on erityisen hedelmällinen Foxin teoksen kannalta siksi, että kyseessä on kasvukertomus. Näin ollen myös Julian identiteetti muuttuu ajan kuluessa. Tähän ajatukseen voidaan myös liittää ajatus narratiivista. Kerronta seuraa Julian identiteetin kehittymistä, mutta se tulee tietystä identiteetin aikakerroksesta, jossa kerrotut asiat ovat jo menneisyydessä. Muistelmateoksessa myöskään kerronnan aika ei ole sama kuin tapahtuma-aika. Foxin teos rakentuu siis erilaisten aikakerrosten ympärille.

Teoksen lopussa Julian ollessa jo aikuinen hän reflektoi omaa identiteettiään. Tämä osoittaa identiteetin kehittymistä ja aikasidonnaisuutta: "Being sexy had been my identity for so long and I was consumed by it. I'm unlearning brainwashing and learning to love myself for more than just the way I look." (Fox 2024, 315.) Oteessa viitataan Julian vapautumiseen miesten katseiden esineellistämistä. Tämä ei osoita vain identiteetin aikasidonnaisuutta vaan myös muutosta, jossa Julia on. Toisaalta tämä myös osoittaa identiteettien tulevan myös yksilön ulkopuolelta, erilaisista määritelmistä, kategorioista ja katseista.

Identiteetit eivät siis ole vain sisäisiä ominaisuuksia, vaan niihin liittyy aina sosiaalinen ulottuvuus ja ajatus joukkoon kuulumisesta. Sosiaaliset identiteetit ovat voimakkaita identiteetin määrittäjiä siksi, että joukkoon kuulumiseen liittyvä

neuvottelu käydään vallan rakenteissa, joissa valta neuvotella on epäoikeudenmukaisesti jaettu. (Kraus 2012, 73). Myös ajatus identiteetistä liittyy valtaan. Sosiaaliset identiteetit ja joukkoon kuuluminen liittyy sekä identiteettiin, että kertomiseen liittyviin eettisiin kysymyksiin. Nämä kysymykset taas kytkeytyvät siihen, kenellä on oikeus kertoa ja kenellä ei. Tämä ajatus kertomuksen etiikasta on erityisen kiinnostava puhuttaessa traumanarratiiveista. Tämä tulee kyseeseen myös Foxin teosta tutkiessa.

Kun puhutaan traumasta ja sen oireista tulee usein puheeseen myös PTSD eli traumaperäinen stressihäiriö. Foxin teoksessa ei ilmaista suoraan, että Julialla olisi diagnosoitu PTSD, mutta sen mahdollinen läsnäolo ilmenee kirjassa seuraavasti: "I focus on my artshow and decide to call it PTSD I find that very fitting." (Fox 2024, 251.) Luku yhdeksän on kokonaisuudessaan nimetty "PTSD"-nimiseksi, joka viittaa varmasti sekä taidenäyttely, mutta se voi myös viitata heroinin käyttöön liittyviin tapahtumiin, jotka tulevat esille luvussa yhdeksän. Julia esimerkiksi ottaa yliannostuksen luvussa yhdeksän. Toki PTSD voi viitata myös muihin Julian kokemuksiin traumaattisiin kokemuksiin. On hyvä muistaa, että kun on kyse taiteesta ei sen tarvitse välttämättä perustua omiin kokemuksiin. Kerronnasta selviää kuitenkin, että kyseisessä taidenäyttelyssä on kyse Julian omista kokemuksista. Tämä huomion tarkoituksena onkin osoittaa se, että Julia vaikuttaa tietoiselta omien kokemustensa traumaattisuudesta, vaikka kerronnassa niillä ei välttämättä mässäiltäisikään. Tämä osoittaa mielestäni sitä, että Julia on tietoinen omasta traumatisoituneesta identiteetistään.

Identiteetin kysymys tuntuu olevan muutenkin läsnä Foxin teoksessa, sillä kasvukertomus tuntuu rakentuvan vahvasti myös oman itsensä etsimisen ympärille. Tähän liittyy olennaisesti se, että Julia tuntee ajoittain olevansa hukassa. Tämä hukassa olemisen tunnelma korostuu erityisesti teoksen kaoottisuudessa ja itsensä etsimisen teemoista. Tätä korostuu eri vaiheissa Julian elämää, mutta erityisesti hän kokee hävittävänsä itsensä romanttisissa ihmissuhteissa. Tästä hyvä esimerkki on parikymppisen Julian suhde *sugar daddy* Rohaniin, jota Julia kuvaa seuraavasti:

My life is so enmeshed in his that I start to lose myself a little bit. His larger-than-life personality eclipses me. I try so hard to be the perfect girl for him that I don't ever have the chance to get to know myself. (Fox 2024, 200–201.)

Julian ja Rohanin suhde on muiden Julian läheisten suhteiden tapaan intensiivinen. Julia kokee tarvetta muuttaa itseään Rohanin vuoksi. Rohan pyrkii näin myös muuttamaan Juliaa:

He wants me to dress more conservatively, so I do. He tells me to stop biting my nails, so I do. He says my arms are too hairy, so I get the hair lasered off. He's the painter and I'm the canvas, and he's painting his greatest masterpiece, so I better not interfere. (Fox 2024, 201.)

Rohanin vaikutus Juliaan on selvä. Hän muovailee Juliaa omien arvojensa mukaiseksi. Julia on tässä vaiheessa vasta 20-vuotias nuori nainen. Hän on muutenkin hukassa elämässään. Rohanin aiheuttamaa valtaa ja kontrollia edesauttaa myös se, että Rohan maksaa Julialle. Rohanin kanssa suhteessa ollessaan Julia myös raitistuu. Tämä raitistuminen tapahtuu Julian 20-vuotis syntymäpäivän jälkeen, kun Julia ottaa yliannostuksen. Pääteillä on myös selkeä vaikutus Julian identiteettiin: "I'm worried I won't be able to hang out with Rohan sober. I don't even know who I am without substances." (Fox 2024, 199.) Päätteet ovat olleet osana Julian jokapäiväistä elämää ja identiteettiä niin kauan, että hänen on vaikea tunnistaa itseään.

Ympäristön arvojen, odotusten ja vaatimusten kohtaaminen on toki myös oleellista identiteetin rakentumisessa ja itsensä etsimisessä. Julian kohdalla muiden ihmisten odotukset tuntuvatkin välillä ohjaavan häntä melko paljon. Ehkä tämän vuoksi hän ajautuukin moniin intensiivisiin ihmissuhteisiin. Tämä liittyy olennaisesti myös ajatukseen traumasta jatkumona. Trauma esiintyy jatkumona teoksessa useammalla tavalla. Tämä jatkumon ajatus liittyy erityisesti omaan elämäkerrallisuuteen. Foxin teoksessa kerronta alkaa siitä hetkestä, kun Julia saapuu New Yorkiin vuonna 1996 hänen ollessaan 6-vuotias. Tästä eteenpäin tapahtumat ovat jatkumoa toisilleen. Ne kasaantuvat toisensa päälle ja muodostavat kokonaisuuden lisäksi jatkumon. Tämä ajatus jatkumosta on verrattavissa muistin toimintaan tai identiteettiin, joka muodostuu niiden kokemusten ympärille, joita omaamme. Tämän tulkinnan mukaan muisti itsessään on jatkumo tai ainakin sitä voidaan tulkita jatkumona, joka rakentuu narratiivien, kokemusten ja tapahtumien varaan.

Jatkumoa voidaan tulkita myös temaattisena maisemana. Jatkumon teema kuvaa myös sitä, minkä vuoksi luen teosta traumakirjallisuutena. Jatkumoon liittyy toisteisuus. Julian ihmissuhteissa on huomattavissa tietynlaista toisteisuutta, joka

korostuu erityisesti romanttisissa ihmissuhteissa. Tätä korostetaan erityisesti vertailemalla kumppaneita keskenään. Acen (Julian ensimmäinen poikaystävä) ja Rohanin (Julian *sugar daddy*) aiheuttamaa pelkoa vertaillaan seuraavasti: "It's a different kind of fear that I felt with Ace, a different kind of possessiveness, but no less damaging." (Fox 2024, 201). Olennaiseksi näissä ihmissuhteissa osoittautuukin pelko ja kontrollointi. Vaikka nämä saavatkin erilaisia muotoja, ne osoittavat silti romanttisissa ihmissuhteessa esiintyvää toisteisuutta.

Tämä toisteisuus kuvastaa trauman ilmenemistä teoksessa. Toisaalta toisteisuus liittyy myös addiktioon, jota Foxin teoksessa kuvataan paljon. Addiktio on myös tulkintani mukaan osa traumanarratiivia sekä trauman jatkumoa, sillä addiktioon liittyy olennaisesti pakonomaisen tavan toisteisuus. Addiktioon liittyy tiettyjä kaavoja ja tapoja, jopa rituaaleja, joita toistetaan jatkuvasti. Tämän vuoksi jatkumon teema kuvaa hyvin sitä, toisteisuutta, joka Foxin teoksessa esiintyy.

Toisaalta tämä jatkumo kuvaa myös ylisukupolvisuutta. Tämä ylisukupolvisuus heijastuu esimerkiksi Julian suhteessa vanhempiinsa ja siinä, millainen vaikutus Julian lapsuudella on aikuisuuteen. Tähän liittyy myös ajatus samojen kaavojen toistamisesta. Julian reflektoi omia kokemuksiaan vanhempiensa kanssa puhuessaan Acen äidin kanssa Acen isästä, joka oli käyttäytynyt Acen lapsuudessa väkivaltaisesti:

"What was Ace's dad like?"

[...]

"He had a temper. He would push me around. He would break every single thing in the house. One day Ace and I came home, and every single thing in the house was broken. The TV was off the wall, the windows were shattered, plates, picture frames, all my clothes cut up and damaged. He broke everything in Ace's room too." Her gaze shifts to the floor. "It really traumatized Ace. He could never just relax after that."

My mind races back to my own childhood, to memories of my parents and the lasting impact they had on me. (Fox 2024, 113.)

Julia on tietoinen mahdollisesti traumaattisten tapahtumien kauaskantoisista seurauksista. Trauma esiintyy teoksessa siis ainakin osittain tiedostettuna. Julia myös rinnastaa omat kokemuksensa Acen kokemuksiin: "He can't help being violent. It's all we know." (Fox 2024, 113). Tämä viittaa siihen, että myös Julian kokema perheväkivalta on jättänyt häneen pysyvän jäljen. Traumasta kerrotaan ikään kuin

toisen trauman kautta ja näin ollen Acen kokemus herättää myös ajatuksia Julian omasta lapsuudesta.

Tähän ajatukseen jatkumosta ja ylisukupolvisuudesta liittyy myös ajatus avuttomuudesta tai siitä, että omien kokemusten varjolla ei ole mahdollista kontrolloida omaa toimintaansa. Erityisesti väkivallan periytyminen liittyy tällaisiin ilmiöihin. Tämä tulee erityisesti ilmi Julian kuullessa poikaystävänsä Acen joutuneen lähisuhdeväkivallan uhriksi lapsena: "As I think about Ace's outbursts, wave of sympathy washes over me. I realize that he's also a victim of his upbringing. He can't help being violent. It's all we know." (Fox 2024, 113.) Tähän liittyy ajatus opituista kaavoista ja toimintamalleista sekä avuttomuus rikkoo näitä valmiiksi käsikirjotettuja kaavoja. Tämä ilmentää mielestäni ylisukupolvisuutta sekä traumaa jatkumona erityisen hyvin. Se, että Julia näkee myös Acen uhrina, on olennaista myös sen kannalta, että se herättää hänessä sympatiaa ja reflektiota. Hän ymmärtää, että Acen väkivaltaisuus on opittu malli.

Yhdistän jatkumon käsitteeseen vahvasti myös ajatuksen kontrollista. Tämä kontrolliin liittyvä teema liittyy myös valtaan. Kontrollointi liittyy niin identiteettiin itseensä, Julian romanttisiin suhteisiin kuin myös hänen työhönsä dominatrixinä. Erityisesti työ dominatrixinä tuntuu olevan symboli vallan palaamisesta Julialle. Tämä vallan palautus puolestaan liittyy oman narratiivin haltuunottoon, jota käsittelen tarkemmin käsittelyluvussa 4.1.

Jatkumon käsitteeseen liittyy myös olennaisesti toisteisuus, joka tulee erityisesti esille sukupuoleen liittyvässä performatiossa. Tämä sukupuoleen liittyvä toisteisuus kuitenkin rikkoutuu Julian identiteetin kehittyessä hänen kasvaessaan tytöstä naiseksi. Jatkumon ja toisteisuuden käsittely liittyy olennaisesti myös identiteettiin sekä sukupuoleen. Tähän liittyy erityisesti Judith Butlerin teoria sukupuolen performatiivisuudesta. Teoksessaan *Hankala sukupuoli* (2016) Judith Butler toteaa seuraavasti "Toisin sanoen henkilön 'koherenssi' ja 'jatkuvuus' eivät ole loogisia tai analyttisiä ihmisyyden piirteitä vaan pikemminkin sosiaalisesti synnytettyjä ja ylläpidettyjä ymmärrettävyyden normeja." (Butler 20186, 69.) Tämä viittaa siihen, kuinka itsemme, siis persoonamme ja identiteettimme ovat tuotettuja sosiaalisia konstruktioita, jotka eivät toimi yksinään vaan ovat aina yhteydessä vallitseviin

normeihin. Jatkumon teema liittyy siis myös identiteettiin ja sukupuoleen. Palaan vielä luvussa 4.2. käsittelemään sukupuolen performatiivisuutta tarkemmin.

Trauman käsittely jatkumona on yhdistetty olennaisesti myös trauman kokemuksen vaikutuksiin. Trauman toistaminen, kehällisyys ja hallitsematon jatkuvuus liittyy myös trauman oireisiin ja siihen, kuinka niitä ilmennetään teoksessa. Seuraavaksi keskityn siihen, kuinka trauman kokemuksen vaikutukset ilmenevät teoksessa dissosiaation ja päihderiippuvuuden kautta, ja kuinka ne vaikuttavat itsetuntoon ja luottamukseen.

2.4 Trauman kokemuksen vaikutukset

Trauman kokemusten vaikutusten tarkastelu on keskeistä siksi, että kerronnassa kuvatus oireilun avulla voimme tulkita traumaa ja sen ilmenemistä sujuvammin. Trauman kokemuksilla on tulkintani mukaan Julian mielenterveyteen konkreettisia vaikutuksia. Näitä vaikutuksia kuvataan esimerkiksi muistelemalla aikaa, jonka Julia vietti psykiatrisella osastolla ollessaan teini-ikäinen. Julian haasteet mielenterveydessä jatkuvat myös aikuisuudessa:

“You have fish in your bathtub, and you think someone made a voodoo doll of you!” Her chin quivers as she pleads with me, desperately trying to convince me that I’m losing my mind.

[...]

I book an appointment with the first psychiatrist who pops up on Google and within a few days, I’m prescribed a mood stabilizer. As a teenager in the psych ward at New York-Presbyterian I was diagnosed with borderline personality disorder and placed on lithium and Seroquel. I hated the way the medication made me feel. It sedated me, but not in a fun, euphoric way.

(Fox 2024, 216.)

Julian harhaisuus ja haasteet mielenterveydessä ovatkin olennaisia asioita, kun tulkitsemme traumaa ja sen vaikutuksia. On kuitenkin mahdotonta tehdä pitävää päätelmää syy-seuraussuhteista, mutta traumalla ja mielenterveyden haasteilla on kuitenkin todennäköisesti yhteys toisiinsa.

Traumaattisiin kokemuksiin liittyvät negatiiviset tunteet vaikeuttavat kokemuksen mahdollista kielellistämistä ja tämä tekee trauman tulkitsemisesta haastavaa. Tämä kielellistämisen haaste saattaa pahimmassa tapauksessa tehdä traumasta

puhumisesta tai kirjoittamisesta jopa mahdotonta. (Jaago & Laurén 2022, 160.) Traumaattisten kokemusten kielellistämisen haaste on olennainen näkökulma siksi, että myös kertomatta jättäminen kuvailee tapahtumaa. Koska Foxin teoksessa ei ole kyse fragmentaarista kerronnasta, kertomatta jättäminen ilmenee muilla tavoilla. Kertomatta jättämisellä voidaan korostaa tai kuvata siis erityisesti traumaattisiin kokemuksiin liittyviä negatiivisia tunteita. Kertomatta jättäminen toimii siis tehokeinona kerronnassa.

Traumaattiset tapahtumat vaikuttavat Juliaan myös konkreettisella tasolla. Esiteini-ikäinen Julia kielellistääkin kokemuksiaan perheväkivallasta muun muassa seuraavasti: ”My grades are suffering and my home life is a nightmare” (Fox 2024, 49). Vaikka tässä otteessa ei suoranaisesti puhutakaan perheessä tapahtuvasta väkivallasta, kontekstin huomioon ottaen voidaan todeta, että ainakin jotkin traumaan liittyvät tapahtumat ovat tiedostettuja.² Se, kuinka ne ilmenevät kerronnassa, on puolestaan toinen asia. Tulkintani mukaan Julia puhuu melko suoraan kokemuksistaan, onhan kyse muistelmista. On kuitenkin myös ilmeistä, että jotain jää kertomatta. Vaikka tapahtumista kertominen tapahtuu melko suoraan, ei se tarkoita, että kokonaiskuva hahmottuisi lukijalle. Foxin teos sisältääkin suoran kerronnan lisäksi jonkin verran viitteitä ja vihjauksia traumaattisista tapahtumista. Nämä tapahtumat, kuten kotiväkivalta tai sen todelliset vaikutukset Juliaan, ei kuitenkaan aukene kokonaisuudessaan teoksen kerronnassa.

On myös tärkeää huomata se, että konventioiden vastainen uhrin asema saattaa vaikuttaa lukijalle jokseenkin kylmältä tai etäiseltä. Tulkintani mukaan tämä johtuu kuitenkin nimenomaan dissosiaation ja etäännyttämisen keinoista, joiden avulla trauma teoksessa käsitellään. Trauma ilmenee teoksessa tulkintani mukaan Julian oireilun kautta. Seuraavaksi käsittelen vielä tarkemmin dissosiaatiota ja päihderiippuvuutta trauman oireina. Lopuksi käsittelen vielä itsetietoisuuden ja luottamuksen roolia trauman kokemusten pohjalla.

² Julia kertoo samassa luvussa siitä, kuinka poliisit ovat saapuneet paikalle jo muutamia kertoja. Lisäksi Julia kertoo äidin hakanneen hänet tietokoneen johdolla poliisien edessä.

Dissosiaatio

Tulkintani mukaan trauma ilmenee Foxin teoksessa erityisesti dissosiaation ja tietynlaisen etäännyttämisen avulla. Etäännyttäminen onkin keino, jolla traumaa käsitellään. Tähän etäännyttämiseen liittyy olennaisesti dissosiaatio, joka terveyskirjasto Duodecimissa on määritelty seuraavasti:

Dissosiaatioissa mielen rakenteiden välille syntyy haitallisia katkoksia. Tavallisessa elämässä ihmisen tunteet, muisti, ajattelu, toiminta ja identiteetti ovat saumattomassa yhteydessä toisiinsa. Dissosiativisissa oireissa tai häiriöissä näiden yhteys katkeaa tilapäisesti tai pitkäaikaisesti.

[...]

Traumaattisissa tilanteissa turvattomuus ja avuttomuus ylittävät ihmisen psyykkisen sietokyvyn. Silloin ihmisen mieli puolustaa itseään monin tavoin, joskus luomalla dissosiativisen tilan. (Rovasalo 2025.)

Dissosiaatio onkin usein yhdistetty traumaattisiin tapahtumiin, sillä se on ihmisen psyykinen puolustuskeino. Dissosiaation ytimessä on pyrkimys suojautua traumaattisilta asioilta. Tunnepuoli jää kantamaan traumamuistoa ja toinen puoli pyrkii pitämään muistot poissa todellisuudesta. Dissosiaatiohäiriöön liittyviä oireita ovat riippuvuudet, muistikatkot, hajamielisyys, syömishäiriöt, toimintakyvyn lamaantuminen, somaattiset kivut, epäluottamus toisiin ihmisiin, masennus, tunnottomuus, uupumus ja aistiharhat. (Mielenterveyden keskusliitto, nd.) Tarkoitukseni ei ole kuitenkaan diagnosoida ketään vaan ehdottaa sitä, että dissosiaation liittyvät oireet ilmenevät myös kielellisessä trauman kuvauksessa.

Tulkintani mukaan dissosiaatiota voidaan myös kuvata kerronnassa erilaisin keinoin ja se voi ilmetä niin kielessä kuin kuvauksessakin. Dissosiaatio ilmenee kielessä muun muassa tietynlaisen etäännyttämisen kautta. Dissosiaation tunnetta kuvataan esimerkiksi Julian saadessa uutiset isoäitinsä kuolemasta:

My dad calls me one morning and informs me my grandmother passed away. I feel nothing. I'm dissociated and numb. I hang up and think about our last moments together. I hadn't visited her since I moved downtown. (Fox 2024, 152.)

Kyseisessä otteessa tyhjyyden ja dissosiaation tunne sanallistetaan. Julia ”ei tunne mitään”. Tämä voidaan nähdä trauma reaktiona. Tunteettomuus ja dissosiaatio liittyvät siihen, kuinka Julia kohtaa vaikeita tunteita. Isoäidin kuoleman jälkeisiä tapahtumia kuvataan seuraavasti:

That night, Liana and I get all dolled up as we always do. We put on our slutties little party dresses and the highest heels we own and go meet our friend who is a promoter at a nightclub . We make our way downstairs and sit at the promoter table, sipping on our watered down cranberry vodkas, unamused. (Fox 2024, 152.)

Julian isoäiti on juuri kuollut ja hänen isänsä vie mieluummin Julian ystävän Veronican hautajaisiin³. Teoksessa ei liiaksi kuvata isoäidin kuolemasta aiheutunutta surua. Sen sijaan kuvaus siirtyy yöelämään ja rutiineihin, jotka liittyvät Julian sosiaaliseen elämään ja juhlimiseen. Tulkitseen tämän keinona etäännyttä kuolemasta. Julian reaktio voi näyttäytyä väliinpitämättömyytenä tai turhamaisuutena, mutta todellisuudessa on mahdollista myös, että kyseessä on traumareaktio. Toki on myös hyvä muistaa, että tässä vaiheessa Julian elämää hän on jo päihderiippuvainen. Päihderiippuvuus voi myös vaikuttaa siihen, kuinka Julia kokee ja ilmaisee tunteitaan.

Tapahtumista irtaantuminen on eräs tapa käsitellä traumaa. Dissosiaatio ilmenee Foxin teoksessa myös välttelemisen kautta. Toisaalta dissosiaatio voidaan liittää rankkaan päihteiden käyttöön. Päihteet usein muovaavat ja muokkaavat todellisuuden tajuamme ja näin ollen voivat aiheuttaa dissosiaatiota. Nämä kaksi asiaa ovat siis mahdollisesti yhteydessä toisiinsa. Myös toimintakyvyn lamaantuminen ja masennus voivat olla merkkejä siitä, kuinka dissosiaatio ilmentää traumaa teoksessa. Erityisesti tunnottomuuden tunne vaikuttaa erottuvan teoksessa. Tämä tunnottomuus liittyy erityisesti etäännyttämiseen ja kerrontaan, joissa Julia kertoo tapahtumista välillä ikään kuin ulkopuolisen silmin.

Poissaolevuus ja dissosiaatio tulevat erityisen selvästi esiin tilanteessa, jossa Julian ystävä Tara sulkee hänet ystävänsä Rosen kanssa korkean kerrostalon parvekkeelle. Tara yrittää hypätä kerrostalon ikkunasta. Rose ja Julia on lukittu parvekkeelle, jotta he eivät pystyisi estämään Tाराa hyppäämästä. Julia reagoi ystävänsä itsemurha aikeisiin seuraavasti: "Rose is sobbing now and I have to force myself to cry. It's like I'm here but I'm not. I see her and I hear her but I'm not here." (Fox 2024, 53) Tässä otteessa dissosiaatio ja poissaolevuus tulee tietoiseksi. On kyse traumareaktiosta, joka aiheuttaa Julian poissaolevuuden. Hän kuvailee

³ Veronicalle ja Julian isälle muodostuu suhde Veronican asuessa heidän kanssaan. Teini-ikäinen Julia muuttaa pois kotoa Veronican takia. Julia kokee, että isä valitsee Veronican hänen sijastaan.

olevansa jossain muualla, vaikka hän onkin tilanteessa. Tulkintani mukaan tämä ilmentää taipumusta käsitellä vaikeita ja traumaattisia tilanteita. Kun henkinen kantokyky ei riitä, mieli suojaa itseään. On myös hyvä muistaa, että tässä vaiheessa Julia on vielä lapsi, eikä päihteiden käyttö ole vielä niin suurta kuin myöhemmin elämässä. Dissosiaatio ja poissaolevuus ei siis ainakaan tässä tapauksessa liity päihteisiin vaan nimenomaan traumaattiseen kokemukseen. Vaikka myöhemmin aikuisuudessa Julia onkin päihteidenkäyttäjä, hän on saattanut oppia pakenemisen mallin jo lapsuudesta.

Trauman ja kielen yhteys liittyy trauman kokemuksen ja kielen muodolliseen samankaltaisuuteen. Trauman kokemus on joko välillisesti saavutettavissa tai täysin saavuttamattomissa. Tämän ajatuksen mukaan trauma vaikuttaa ihmisen psyykkeeseen sellaisella tavalla, että se viivästyttää tai jopa estää mielen kykyä käsitellä tapahtuman muistoja. (Pederson 2018.) Näkemykseni mukaan muistojen vaikeasti saavutettavuutta kuvataan traumakirjallisuudessa usein fragmentaarisuudella. Foxin teoksen tapauksessa ei kuitenkaan kuvata muistamattomuutta traumakirjallisuuden konventioiden avulla. Tulkintani mukaan, tämä muistiin kohdistuva viive tai jopa este tulee esille nimenomaan kerronnassa esiintyvän etäännyttämisen ja päihteiden käytön avulla. Päihteiden käyttö on teoksessa muutenkin vahvasti läsnä, sillä Julialla on päihdeongelma

Päihderiippuvuus

Päihderiippuvuutta käsitellään teoksessa paljon. Näkemykseni mukaan se on niin oire kuin aiheuttaja, kun puhutaan traumasta. Foxin teoksessa päihdeongelmat tulevat esille erityisesti huumeiden käytön kautta. Julian päihteiden käyttö alkaa jo varhain nuoruudessa. Päihteet liittyvät vahvasti Julian sosiaaliseen ympäristöön. Erityisesti Julian ja Acen välinen suhde liittyy päihdemailmaan. Ace on diileri ja Julia teini-ikäinen tyttö, joka alkaa käyttämään alkoholia ja huumeita Acen kanssa. Enne Acen tapaamista Julia on jo juonut alkoholia ja käyttänyt kannabista. Julia kuvaa kokemustaan kannabiksen kanssa seuraavasti; ”I love being high. I feel warm and fuzzy and everything is so funny. My thoughts are more linear and I can finally hear myself think.” (Fox 2024, 33.) Kannabis ja alkoholi toimiikin Julialle porttihuumeina. Julia nauttii olostaan, mutta ehkä tärkeämmäksi osoittautuu kuitenkin ajatusten

johdonmukaisuus. Tämä luo kokemuksen päässä liikkuvan kaaoksen hallitsemisesta päihteen avulla.

Se kuinka trauma ilmenee dissosiaation ja etäännyttämisen avulla teoksessa, liittyy osin myös Julian päihderiippuvuuteen. Päihderiippuvuuteen liittyy usein tarve paeta tai vältellä omia ajatuksia. Tämä välttely liittyy myös traumakokemukseen. Julia tuntuu käyttävän päihteitä oman mielenterveytensä hallintaan, se erottuu esimerkiksi seuraavast: "I start sniffing Roxy's secretly to quiet the noise in my head and ease my discomfort." (Fox 2024, 251.) Julia kuvaa päihteiden käyttöä äänien hiljentämisen ja epämukavuuden välttämisen kautta. Tässä vaiheessa Julian päihdeongelmat ovat kuitenkin jo melko pitkällä ja on vaikea arvioida sitä, mitkä oireet liittyvät mihinkin. Muutenkin syy-seuraussuhteiden arvioiminen tuntuu melko merkityksettömältä, sillä niin moni oire, kokemus ja tapahtuma liittyvät erottamattomasti toisiinsa. Nämä tapahtumat eivät vain liity toisiinsa vaan ovat myös muovanneet Julian identiteettiä.

Päihteisiin liittyy myös kysymys kontrollista ja vallasta. Päihderiippuvuus jatkuu pitkälle Julian elämään, vaikka hän vihdoinkin pääseekin Acesta eroon. Tämä on osoitus siitä, että myös päihteet ovat hallitsevia ja valtaa käyttäviä elementtejä. Addiktio on sairaus, jota on vaikea tai jopa mahdotonta kontrolloida itse.

Julia on ollut pienestä lähtien kiinnostunut neuloista. Hän kuvaileekin, että jo lapsena hän on pitänyt sairaalassa käymisestä:

I especially love getting shots, often asking the doctors for more. The nurses joke among themselves that they've never seen anything like it before. I relish the brief sting of the needle as it penetrates my skin, and the satisfaction of watching the liquid go in and the blood squirt out. (Fox 2024, 7.)

Neuloilla pistämistä kuvaillaan teoksessa melko tarkasti ja yksityiskohtaisesti. Julian viehäytys neuloihin ja pistämiseen tulee kerronnassa selkeästi esille, vaikka pistäminen ei esiinnykään teoksessa jatkuvana. Julia kuvaa ensimmäistä kokemustaan heroiinin piikittämisestä seuraavasti:

He ties my arm with a belt. Smacks my largest vein with his hand.

"You have great veins."

I look up and force a smile. I know this is a bad idea.

I flinch as the needle pierces my vein. My eyes remain fixed as I watch my blood get sucked back into the syringe. It looks pretty as it swirls around in

there for a brief instant before he pushes it all back inside me. I feel a warm sensation creep over my body, more intense than anything I've ever felt. Pure bliss. And then there's nothing. Only blackness. (Fox 2024, 186.)

Ensimmäistä kokemusta heroiinin piikittämisestä on kuvailtu melko yksityiskohtaisesti. Tähän tilanteeseen vaikuttaa liittyvän selkeä tunnemuisto, jossa neula on läsnä. Tilanteeseen liittyy myös mies, joka auttaa Juliaa piikittämään. Mies häipyä ja jättää Julian yliannostuksen jälkeen oman onnensa nojaan, samalla varastaen Julialta koruja. Tämä kokemus horjuttaa Julian luottamusta miehiin entisestään. Lisäksi se on tulkintani mukaan osoitus huumeriippuvuussairauteen liittyvästä hallitsemattomasta tavasta toimia ihmisyyttä vastaan.

Toisaalta on hyvä muistaa, että myös päihteet liittyvät osaltaan valtaan. Niiden takana piileskelee niin poliittista valtaa kuin yksilöihinkin kohdistuvaa vallankäyttöä. Tämän lisäksi päihdemaailmassa vallitsee selkeät valtasuhteet, jotka eivät välttämättä näy ulospäin lainkaan. Nämä päihdemaailman valtasuhteet liittyvät niin taloudellisiin kuin sosiaalsiinkin rakenteisiin.

Päihteet vaikuttavat myös muistiin. Julia on tullut Italiasta viettämään joululomaa New Yorkiin. Julia on alunperin jäänyt Italiaan opiskelemaan lukuvuodeksi intenssiivisen Italiassa vietetyn kesän jälkeen. Muistin, päihteiden ja trauman yhteys tulee esille Foxin teoksessa muun muassa siinä, kuinka teini-ikäinen Julia muistelee ensitapaamistaan Acen kanssa lentäessään päihteiden sekaiselta joululomalta takaisin Italiaan:

I cry the whole plane ride back to Italy, partly because I'm sad to leave and partly because I'm coming down from a shit ton of pure-grade-A fish-scale cocaine. I decide not to take the Xanax, since it's all I have to remind myself of Ace. (Fox 2024, 93).

Tässä lainauksessa päihteet eivät vaikuta muistiin sellaisella tavalla, kun voisi olettaa eli heikentävästi. Tässä on kyse sosiaalisesta muistosta, joka liittyy päihteiden käyttämiseen. Erityisesti se, että tähän liittyy romanttinen suhde, on huomionarvoista. Päihteiden käytöstä on tullut Julialle osa tätä suhdetta ja näin ollen hän myös muistaa Acen tätä kautta. Toisaalta päihteiden ja muistin yhteyttä kuvataan myös muistamattomuuden kautta: "The night of the wrap party at the Jane Hotel is so much fun that between all the alcohol and weed, I can't remember it."

(Fox 2024, 268.) Tämä liittyy toki vain yhden illan muistamattomuuteen, mutta koska Julia on päihderiippuvainen, tulee muistamattomuus kyseeseen myös muina aikoina.

Päihteet ovat osana kulttuurillista ja sosiaalista kokonaisuutta. Niiden käyttäminen on siis kulttuurisidonnaista. (Seppälä & Salasuo 2015). Foxin teoksen kohdalla tämä tuntuu olennaiselta siksi, että kasvaessaan Julia asuu sekä Italiassa että Yhdysvalloissa. Päihteiden käyttö näyttäytyy myös erilaisena eri paikoissa. Tämä voi johtua kulttuurisista eroista, mutta sitä voi myös selittää sosiaaliset ympäristöt. Joka tapauksessa ympäristöllä tuntuu olevan vaikutus siihen, kuinka päihteitä käytetään.

Päihdemaailman sosiaalinen luonne selviääkin monissa kohdissa teosta. Käyttäjät kokoontuvat yhteen ja ovat ystäviä muiden käyttäjien kanssa. Nämä sosiaaliset piirteet päihteiden käytössä myös kannustavat käyttämiseen. Päihteet eivät ole kuitenkaan teoksessa pelkästään yhdistävä tekijä vaan myös erottava. Erityisesti teoksen loppupuolella, Julian ollessa jo aikuinen, huumekuolemat ovat vahvasti läsnä. Kuoleman liittyminen päihdemaailmaan on usein kiistaton. Myös Foxin teoksessa, tätä kuoleman läsnäoloa kuvataan. Tähän liittyy esimerkiksi se, kuinka Julian yliannostuksia kuvataan teoksessa. Viimeisintä Julian yliannostusta kuvataan seuraavasti:

I tie my arm with my hair scrunchie and stick the syringe in my bulging vein. I feel the surge of euphoria travel up my spine, the suddenly my vision goes blank.

I regain consciousness on the floor with my head in Harmony's lap as she slaps the life back to me.

“Relax, what the fuck, just chill,” I mumble.

She lets out a massive sigh of relief. “Dude! Your lips turned blue and you did the death rattle, do you know what that is? You're so lucky I brought my Narcan with me.” (Fox 2024, 248.)

Tässä otteessa kuolema on läsnä niin kielellisesti kuin tapahtumanakin. Se, että kuolema sanallistetaan päihteidenkäyttöön liittyvänä riskinä osoittaa myös tietoisuutta päihdemaailman julmuudesta ja addiktiosairauden voimakkuudesta.

Kuoleman läsnäolo on teoksessa läsnä myös konkreettisesti. Julia menettää monta ystävää huumekuolemille. Kuolema on väistämätön osa elämää, mutta ennenaikaiset kuolemat ovat läheisesti linkitetty huumeriippuvuuksiin. Julia reagoikin

vahvasti saadessaan kuulla ystävänsä Giannan yliannostaneen ja kuolleen siihen. Julian reaktiota kuolemautisiin kuvataan seuraavasti:

I feel the air get sucked out from the atmosphere and the walls begin rapidly closing in around me. My knees give out and I collapse to the floor. This must be a mistake. Is this a joke? Is this a dream? Am I asleep? (Fox 2024, 270.)

Julian reaktio kuolemaan osoittaa myös hänen oman kuolevaisuutensa ja inhimillisyyden. Hän kyseenalaistaa todellisuutta ja ottaa Giannan kuoleman hyvin raskaasti.

Päihteiden käyttö ei ole tulkintani mukaan pelkästään traumaan liittyvä välttely- tai selviytymismekanismi, vaan se on myös osa itse traumaattisia tapahtumia. Vaikka päihteiden käyttö olisikin alkanut puolustusmekanismina se kääntyy nopeasti itseään vastaan ja toimii enemmänkin tuhoamismekanismina. Tähän liittyy erityisesti kuolemaan, hallintaan ja päihdemaailman raadollisuuteen liittyvät teemat. Myös vallankäyttö on vahvasti läsnä päihdemaailmassa ja sitä myös kuvataan Foxin teoksessa esimerkiksi Julian ja Acen suhteen kautta. Ja vaikka tähän suhteeseen liittyikin myös muita vallan ulottuvuuksia, tulee ottaa huomioon, että eräs niistä liittyy päihteisiin. Trauman, vallan ja päihderiippuvuuden yhteys onkin tulkintani mukaan vahvasti läsnä teoksessa.

Itsetietoisuus ja luottamus

Traumaattisten tapahtumien tunnistaminen vaatii itsetietoisuutta ja niistä kertominen vaatii myös sekä luottamusta että henkisiä voimavaroja. Traumakertomus ei ole pelkästään kertomus vaan se koskee arkaluontoisia asioita, joihin tulee suhtautua asiayhteyden vaatimalla sensibilitetillä.

Julia vaikuttaa olevan melko itsetietoinen jo lapsena omista kotioloistaan ja siitä, että väkivalta ja pelkääminen perheessä ei ole normaalia:

After school, I retreat to the solitude of my bathroom and let the ink flow onto the page, revealing the pain and emotions I had buried deep inside. Each stroke of my pen feels like release, like weight being lifted off my shoulders. I write about the suffocating feeling of insignificance and the constant battle to find my place in this world. I write about how lonely I am and how everyone always leaves me, leading me to put a facade of toughness and aggression. I write about the urge to compare myself to others and the resulting feeling of

inadequacy. I fantasize about what life could have been like had I been born into a normal, loving family and all the ways in which I would be different. (Fox 2024, 51.)

Otteessa Julia on kouluikäinen, mutta tiedostaa jo omia tunteitaan liittyen traumaattisiin kokemuksiinsa. Tulkintani mukaan trauman jatkumo näkyy erityisesti ahdistuksena ja tunteiden säätelyyn ja hallintaan liittyvänä kipuiluna. Toki tässäkin pitää ottaa huomioon se, että Julia (kertojana) on fragmentoitunut eri aikatasoille. Tähän kuvailuun liittyy myös se, että Julia antaa kirjoitetun tekstinsä opettajalleen, joka lukee tekstin anonyyminä luokan edessä:

The next day, Ms. Williams read my writing aloud to the class. My hands start to sweat as I hear her reciting my pain. My trauma feels dreadfully familiar, even when it's in her voice. Some of my classmates snicker and purposely make noises, and every time they do, I feel stupid and insignificant. "Corny" someone remarks, and though they don't know who wrote it, I do. And that's enough for me to feel humiliated. Ms. Williams doesn't ask me if I'm okay.

From that moment on, I vow to keep everything inside and never share my vulnerability with anyone ever again. (Fox 2024, 51.)

Tässä tilanteessa Julia ei saa turvaa kotoaan, eikä koulusta aikuiselta. Vaatii paljon jakaa oma traumansa muille. Tämä tilanne johtaa siihen, että Julia ei pyydä apua tai tule julkisuuteen kohtaamansa väkivallan tai trauman kanssa. Julia on oppinut siis jo lapsena, että uhria ei uskota ja näin ollen on syntynyt epäluottamus myös avun hakemiseen ja omista kokemuksista kertomiseen.

Traumasta kertomisessa on eettisten kysymysten lisäksi kyse myös luottamuksesta. Jos puhutaan traumakertomuksesta yksilöllisellä tasolla, trauman uhrin asemassa oleva oletettavasti toivoo, että hänen kokemuksiaan uskottaisiin ja hän saisi mahdollisesti apua trauman läpikäymiseen ja prosessointiin. Julian kohdalla tämä on kuitenkin mennyt pieleen heti lapsuudesta asti, ja siksi hänen onkin ollut vaikea luottaa ihmisiin ja päästä pois trauman ja väkivallan kierteestä.

Vanhempana Julia kuitenkin uskaltautuu puhumaan kohtaamastaan väkivallasta hänen ja kumppaninsa Shanen välillä. Shane pahoinpitelee Julian yökerhossa ja Julia soittaa poliisit. Pahoinpitelyn seurauksena Julia saa porttikiellon yökerhoon tappelun vuoksi ja Shane saa jatkaa yökerhossa työskentelyä. Shane suuttuu Julialle siitä, että tämä soitti poliisit ja kostaa Julialle luomalla valekäyttäjän. Shane julkaisee käyttäjällä arkaluontoista tietoa ja kuvia Juliasta. Julia antaa haastattelun omasta

näkökulmasta lehdelle, jotta saisi oman äänensä kuuluviin. Juttu julkaistaan juorulehdessä. Julia kuvailee tuntemuksiaan, kun juttu julkaistaan:

As I skim through the pages and read the article, I stop at the word “allegedly.” There is nothing alleged about this! They are all guilty!

[...]

I start getting prank calls and hateful messages on my social media from complete strangers calling me a liar.

The article only creates a bigger wedge between *us* and *them*. I bump into a mutual friend on the street who whines, “You’re breaking up the friend group Jules.”

”Um, no, ”I say, ”he did that when he put hands on me.”

But my words are ignored. Everyone seems to see him as the victim and me as some kind of pathological liar. (Fox 2024, 228.)

Tässä tilanteessa on kyse sekä oman narratiivin haltuunotosta, johon palaan myöhemmin, että siitä uskotaanko uhria. Tulkintani mukaan tämä uhrin syyttäminen (*victim blaming*) voi liittyä esimerkiksi siihen, että Julia ei käyttäydy kulttuurisesti tarjolla olevan uhrin subjektiposition mukaisesti. Hän ei ole heikko, vaan voimakas nainen, joka yrittää ottaa oman narratiivinsa haltuun ja palauttaa myös vallan omaa kehoaan ja sen kokemaa väkivaltaa kohtaan.

Julia on kertonut kokemastaan väkivallasta sekä poliisille että medialle. Juliaa ei kuitenkaan uskota.⁴ Se, että Juliaa ei uskota näyttäytyy hyljeksintänä. Pahoinpitelyn todistanut ovimies väittää, että ei ole nähnyt Shanen pahoinpitelevän Juliaa:

We are blacklisted from every club downtown and we stop being invited to parties.

[...]

Everyone turns on me. Even the bouncer who told me to call the police denies ever seeing Shane abuse me.

So many people saw the attack, and yet I have no witnesses. I always heard about stuff like this happening to women who came forward. I just never thought it would happen to *me*. (Fox 2024, 228–229.)

⁴ Se, että uhria ei uskota on katsoakseni melko yleistä sellaisissa tilanteissa, joissa väkivallantekijä on suosittu tai pidetty. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että on vaikea kuvitella, jonkun itselleen tärkeän, läheisen tai jopa idolisoidun henkilön käyttäytyvän moraalisesti epäilyttävästi.

Tässä otteessa tulee ilmi yllä mainitun *victim blaming* -ilmiön yleisyys. Tähän aiheeseen liittyy vahvasti valtaan ja yhteiskunnallisiin rakenteisiin juurtuneita sosiaalisia ja eettisiä kysymyksiä sekä ennakko-oletuksia uhrin ja toisaalta väkivallan tekijän roolista. Seuraavassa luvussa käsittelen väkivaltaa vallan välineenä vielä tarkemmin.

3 Väkiältä vallan välineenä

Eräs tärkeä näkökulma tutkimuksessani liittyy valtaan. Valta ilmenee teoksessa konkreettisenä väkivaltana sekä temaattisena näyttämönä. Valtaan liittyvät kysymykset ovat keskeisiä teoksen tulkinnan kannalta. Myös vallan ja trauman yhteydestä on hyvä olla tietoinen. Traumakertomusten eettiset kysymykset nivoutuvat tiiviisti valta-asetelmiin. Se, kenen ääni tulee kuuluviin ja mitä kerrotaan, on valta-asetelmien ilmentymistä. Tässä luvussa tulen kuitenkin keskittymään lähinnä väkivaltaan ja sen erinäisiin ilmentymisen muotoihin, sekä väkivaltaan sukupuolittuneena ilmiönä.

3.1 Väkivallan ilmeneminen

Väkivaltaan liittyvä traumatisoivuus on tärkeä ja keskeinen aihe nykykirjallisuuden piirissä. Keskeiseksi teemaksi asettuvat myös kysymykset yhteiskunnan valtakamppailusta. (Jytilä 2024, 5.) Usein näitä yhteiskunnan valtakamppailuja kuvataan kerronnallisten keinojen avulla yksilötasolla ja siten kysymykset nousevat myös yhteiskunnalliselle tasolle. Kuvaamalla yksilön kokemusta voimme käsitellä ja ymmärtää paremmin myös yhteiskunnallisia tapahtumia. Toisaalta vaarana on kokemusten ja narratiivien kapeus. Väkiältä on kuitenkin erilaista ja sitä koetaan myös eri tavoin.

Väkivallasta, sukupuolesta ja seksuaalisuudesta nousee usein kysymyksiä ja ajatuksia traumakirjallisuuden kontekstissa. Seksuaalisuus ja sukupuoli kuvataankin usein väkivaltaan linkittyvinä ilmiöinä (Jytilä 2022a, 68). Nämä kolme toisiinsa liittyvää teemat ovat selvästi läsnä myös Foxin teoksessa. Sukupuolen ja seksuaalisuuden yhteys teoksessa on ilmeinen ja se linkittyy myös selkeästi väkivaltaan, sillä teoksen tulkinnassa keskeistä on myös sukupuolittunut väkiältä. Tästä esimerkkinä Foxin väkivaltaiset (hetero)suhteet romanttisten kumppaniensa kanssa. Käsitelen sukupuolittunutta väkiältä tarkemmin alaluvussa 3.3.

Väkivaltaisissa suhteissa on usein kaavamaisia piirteitä, joiden mukaisesti suhde etenee. Väkiältä tulee osaksi suhdetta usein pikkuhiljaa ja lisääntyä suhteen edetessä. (Naistenlinja 2026.) Myös Julian kohdalla voidaan huomata tällaista kaavamaisuutta. Tämä kaavamaisuus liittyy myös siihen, kuinka traumaa voidaan

tulkita jatkumona teoksessa. Vaikka Naistenlinjan viitteessä viitataan yksittäiseen parisuhteen kaavamaisuuteen, voidaan tätä ajatusta jalostaa myös pidemmälle väkivallan toisteisuuteen ja kaavamaisuuteen myös muissa ihmissuhteissa. Näin ollen myös väkivaltaa voidaan tulkita jatkumona, joka jatkuu lapsuudesta aikuisuuteen muuttaen ajan kuluessa muotoaan saaden tätä myötä erilaisia merkityksiä.

On hyvä huomioida, että väkivalta ei ole välttämättä aina fyysistä. Väkivalta voi olla fyysisen lisäksi myös henkistä, taloudellista, sosiaalista tai seksuaalista. Fox kohtaa elämässään paljon erilaista väkivaltaa, kuten fyysistä, taloudellista, sosiaalista, seksuaalista ja henkistä väkivaltaa sekä vainoamista. Väkivaltaiset suhteet ja lapsena koettu perheessä tapahtunut väkivalta luovat väkivallan kyllästävä kerrontaa, jossa väkivaltaan suhtaudutaan jopa neutraalisti.

Parisuhdeväkivallassa on kyse kontrollista ja tosien hallitsemisesta. Väkivalta on siis vallankäyttöä, joka voi erityisesti suhteen alussa olla niin hienovaraista, että se saattaa vaikeuttaa sen tunnistamista (Naistenlinja 2026). Foxin teoksessa väkivaltaa kuvataan kuitenkin melko selvästi ja suoraviivaisesti. On kuitenkin ilmeistä, että väkivaltaa tapahtuu myös kertomuksen ulkopuolella, sillä kertomatta jättäminen toimii myös narratiivin hallinnassa.

Väkivaltilanteiden suoraviivainen kuvailu voi johtua siitä, että on kyse muistelmista ja teos on kirjoitettu siis siltä kokemuspohjalta, jossa asiat ovat jo koettuja ja osana menneisyyttä. Tämä tarkoittaa sitä, että Julia näyttäytyy teoksessa erilaisissa aikatasoissa. Tapahtumat kerrotaan preesensissä, mutta tapahtumat ovat kuitenkin samaa aikaa myös menneisyydessä. Preesensissä tapahtuma kerronta korostaa tapahtumien kokemuksellisuutta tuoden tapahtumat uudelleen nykyhetkeen.

Väkivaltaan ja valtaan liittyvät asetelmat ovat tulkintani mukaan korostettuina Foxin teoksessa. Nämä ovat kerrostuneet myös ajallisesti teoksessa. On otettava huomioon se, että on kyse myös kasvutarinasta. Tapahtumat ovat kerrottu Julian näkökulmasta, kun hän on jo kokenut tämän kaiken. Koko narratiivi syntyy siis muistelusta. Riitta Jytilä kertoo affektiivisen muistin merkitsevän sitä, että traumaattinen muisti syntyy suhteessa toisiin ihmisiin ja ympäristöön, osana erilaisia verkostoja (Jytilä 2022a, 47). Tämä tarkoittaa siis sitä, että muistaminen on yhteydessä myös muihin ihmisiin sekä tietysti myös ympäristöön. Tarkoitan tällä sitä,

että muistaminen luo erilaisen narratiivin kuin tapahtumien ajankohtainen kerronta. Toki tämä myös muuttaa kertojan näkökulmaa, sillä kertojan kokemukset ja arvot vaikuttavat myös siihen, kuinka ja mitä asioista kerrotaan. Muistaminen onkin olennainen osa traumakirjallisuutta ja sen monitieteellisen luonteen vuoksi traumakirjallisuutta tutkiessa puhutaan usein myös muistitutkimuksesta.

On mainitsemisen arvoista, että väkivallassa on nimenomaan kyse vallasta. Julia ottaakin oman narratiivin haltuunsa ja kertoo oman kokemuksensa sen jälkeen, kun häntä nöyrytetään Instagramin valekäyttäjän toimesta:

“I try so hard to put the past behind me, and here it is again, making its way into my future,” I tell them with tears in my eyes.

“Why don’t we do a story about this?” Viki asks.

I look up at her, confused. “A Mistress Valentina story?”

“An ode to the past but incorporating the brand, and maybe you can talk about cyberbullying,” she says. “My friend at *i-D* will run it on their website.” (Fox 2024, 227.)

Tämä korostaa myös median valtaa. Se, että saa äänensä kuuluviin vaatii myös alustan, jolle oman kertomuksensa tai näkökulmansa saa esille. Kertomiseen liittyvät valtasuhteet ulottuvat siis myös kertojan ulkopuolelle.

Teoksessa esiintyy paljon valtaan liittyvää symboliikkaa, jota vahvistetaan esimerkiksi kertomuksen esteettisen ilmeen avulla. Tähän esteettiseen ilmeeseen yhdistän muun muassa sellaiset tekstin sisäiset valinnat kuten yksittäisten sanojen kursivoimisen: “We don’t like the private school girls; we want to *be* them. They just seem so *clean*.” (Fox 2024, 44.) ja: “just *act normal*.” (Fox 2024, 45). Sanojen kursivoiminen tuntuukin asettavan lisäpainoa kyseisille sanoille. Kyseiset lainaukset korostavat ulkopuolisuuden tunnetta ja tunnetta epänormaaliuudesta. Sanan ‘clean’ käyttäminen kursiivissa on myös mielenkiintoista, koska puhtaus voidaan myös yhdistää länsimaalaiseen käsitykseen uhrista. Erityisesti uskonnollisessa kontekstissa uhrista puhutaan usein ‘puhtaana’. Puhtaus voidaan myös liittää esimerkiksi taloudellisiin ja sosiaalisiin eriarvoisuuksiin, kuten Juliakin sen yhdistää. Tämä on yhteiskuntaa heijastava opittu käsitys, joka ylläpitää eriarvoisuutta.

Kertomuksen esteettiseen ilmeeseen liittyy lisäksi myös tekstin yhtenäisyys ja näin ollen traumakirjallisuuden konventioiden rikkominen, joka luo kuvaa oman vallan

takaisinottamisesta ja näin ollen myös voimakkaasta uhrista. Se kuinka Julia kuvailee itseään vahvistaa voimakkuuteen ja omaan valtaan liittyvää symboliikkaa. Myös oman avuttomuuden tunnustaminen ja omien virheiden myöntäminen liittyvät tähän oleellisesti. Ne eivät niinkään tee Juliasta heikkoa ja haavoittuvaista, vaan tekevät hänestä enemmänkin samaistuttavan ja inhimillisen.

Olen jakanut väkivallan muodot seuraaviin: henkinen väkivalta, seksuaalinen väkivalta, sosiaalinen ja taloudellinen väkivalta sekä fyysinen väkivalta. Olen tehnyt nämä erottelut selkeyttämisen vuoksi, mutta on kuitenkin hyvä muistaa, että kaikki nämä väkivallan muodot kietoutuvat ja liittyvät toisiinsa. Kontrollointi ja vallan käyttö ovat kaikissa näissä ylläpitäviä teemoja. Seuraavaksi käsittelen näitä eri väkivallan muotoja, jotka olen jakanut väliotsikoiden alle.

Henkinen väkivalta

Henkinen väkivalta on vallankäyttöä, joka ilmenee psyykkisen hyvinvoinnin vahingoittamisena. Henkistä väkivaltaa ilmenee lähes aina lähisuhdeväkivallassa. Henkinen väkivalta voi esiintyä esimerkiksi alistamisena, nimittelynä, arvosteluna, kontrollointina, sosiaalisten kanssakäymisen rajoittamisena ja uhkailuna. (Nollalinja 2024.)

Henkinen väkivalta ilmenee Foxin teoksessa monella eri tavalla. Näistä keskeisiä ovat muun muassa kontrollointi, uhkailu ja kiristäminen. Fox kohtaa henkistä väkivaltaa monessa eri romanttisessa suhteessaan. Foxin suhteet vaikuttavat olevan jossain määrin jopa toisteisia, juuri siitä syystä, että väkivalta ja trauma tuntuvat seuraavan häntä suhteesta toiseen. Tämä henkinen väkivalta tulee teoksessa esiin erilaisin keinoin. Taloudellinen ja sosiaalinen väkivalta ovat henkiseen väkivaltaan kuuluvia alakäsitteitä, jotka kuitenkin erotan omiksi alaluvuiksi.

Myös vainoaminen on oleellisessa osuudessa teoksessa esiintyvää väkivaltaa. Julian ja Acen (Julian ensimmäisen poikaystävän) suhteen loputtua Ace alkaa vainoamaan Juliaa eikä suotu jättämään häntä rauhaan senkään jälkeen kun Julia

joutuu mieleisairaalaan yrittäessään itsemurhaa.⁵ Hän soittelee Julialle mielisairaalaan, jossa Julia on potilaana.

Fear strikes me as I make my way over to him. He holds out the receiver and I press it to my ear, listening closely before saying anything. I recognize the breathing. It's Ace. He found me. (Fox 2024, 130.)

Soitot aiheuttavat Juliassa pelkoa ja ahdistusta. Toki tähän kuvioon liittyy myös huumemaailma ja asetelma, jossa Fox on käyttäjä ja entinen kumppani on huumeiden myyjä. Kyse ei kuitenkaan ollut esimerkiksi huumeveloista, vaan epäterveestä suhteesta, johon liittyi myös suhteen jälkeen jatkunutta väkivaltaa.

Vainoaminen ilmenee kerronnassa tiedostettuna. Julia kertoo tapahtumista ikään kuin käsitellen niitä samalla: "I slowly start to feel free from Ace's grasp. He doesn't dictate my every move anymore. He somehow gets my new number and the calls start coming in." (Fox 2024, 137.) Häiriköinti jatkuu myös sen jälkeen, kun Julia on vaihtanut numeroaan. Pelko esiintyy myös tiedostettuna eikä sitä peitellä. "I prefer to pretend he doesn't exist, even though I have nightmares and sometimes feel like I'm being watched." (Fox 2024, 138.) Pelon myöntäminen ja painajaisten näkeminen tukevat tulkintaani traumanarratiivin läsnäolosta. Väkivaltaan ja traumaan liittyvät huomiot ja tulkinnat ovat linkittyneitä toisiinsa.

Henkistä väkivaltaa teoksessa ilmentää kontrollointi. Psykkinen väkivalta kontrollon kautta ilmentyy erityisesti Julian romanttisissa ihmissuhteissa. Näistä huomiota herättävin esimerkki on Julian ja Acen suhde, jota kuvataan muun muassa seuraavasti:

He dismisses my request to go outside or see people or go to parties. He spends his days on Myspace and playing World of Warcraft, barely acknowledging my presence. He's been keeping me locked up like a forgotten prisoner, never allowing me to leave the house by myself. (Fox 2024, 115.)

Tässä tilanteessa Julian kumppani Ace kontrolloi Julian jokapäiväistä elämää. Myös fyysinen väkivalta on uhkana heidän välillään ja siksi Ace pystyykin kontrolloimaan alaikäistä Juliaa melko kokonaisvaltaisesti. Ikään liittyvät tekijät pelaavat omaa rooliaan tässä valta-asetelmassa: Julia on vielä teini-ikäinen lapsi ja Ace on aikuinen mies. Poliisi on saanut tietoonsa, että Italiasta salaa New Yorkiin karannut Julia on

⁵ Julian itsemurhayritys johtuu osittain siitä, että Ace ei suostu jättämään Juliaa rauhaan. Ace uhkailee Juliaa vankilasta käsin. Julian mielenterveys ei enää kestä.

rikoksista epäillyn Acen seurassa. Poliisi yrittää saada Acea luovuttamaan Julian takaisin vanhemmilleen:

“You got a girl with you. She’s sixteen, and her dad’s been busting our balls. If you send her home, the DA won’t press charges. ‘Cause right now, it’s looking like kidnapping and statutory rape.”

Ace looks at me, fuming. “I didn’t kidnap her, she chose to be with me!”

I think about the word “kidnapping,” keeping my eyes low to avoid his gaze. (Fox 2024, 117.)

Tässä viitataan myös seksuaaliseen väkivaltaan ja siihen, että kyseessä on rikos. Julian reaktio kidnappaus syytteisiin kertoo tulkintani mukaan siitä, että hän ei koe enää olevansa vapaaehtoisesti Acen kanssa. Tässä ei kuitenkaan kuvata suoraan Julian ajatuksia, mutta juuri tämä välttely onkin tulkintani ytimessä. Joskus hiljaisuus kertoo enemmän kuin sanat.

Seksuaalinen väkivalta

Seksuaalinen väkivalta esiintyy teoksessa hieman salakavalammin. Seksuaalisen väkivallan käsittely voi olla esteettisesti kätkeytynyttä ja sen tunnistaminen haastaa lukijoita. (Jytilä 2022a, 72). Näin tuntuu olevan myös Foxin tapauksessa. Tämä saattaa toki johtua myös siitä, että edelleen seksuaalisuuteen ja seksuaaliseen väkivaltaan liittyvät asiat ovat jonkinlainen tabu ja niistä voi olla vaikea kertoa. Toki myös uhrin voi olla vaikea tunnistaa kokemaansa seksuaalista väkivaltaa, sillä se on esimerkiksi viihde- ja pornoteollisuudessa hyvinkin normalisoitua. Oman tulkintani mukaan esimerkiksi Foxin kuvaus seksistä ensimmäisen poikaystävänsä kanssa hänen ollessaan alaikäinen ja pojan ollessaan jo aikuinen täyttää seksuaalisen väkivallan tunnuspiirteet. Tähän suhteeseen toki liittyi myös muunlaista väkivaltaa ja runsaasti päihteitä.

Seksuaalinen väkivalta tuntuu kuitenkin olevan vahvasti läsnä jo Julian lapsuudessa, jolloin hän kokee ensimmäisen seksuaalisen kokemuksensa miehen kanssa. Julia on tähän aikaan vasta 11-vuotias ja mies on tätä 15 vuotta vanhempi:

He winks at me and starts rolling a joint when I realize I don't know much about him other than he crashes here sometimes.

[...]

"How old are you, anyway?" he asks.

"Eleven."

"Holy fuck! You're eleven?! You've gotta be kidding me."

I blush and giggle. "What? Why?!"

After shaking his head in disbelief, Mikey says, "You look at least sixteen or seventeen."

[...]

"How old are you?" I ask him.

He gets serious for a moment. "Man, I'm fucking twenty-six. Shit really creeps up on you. One day you're a kid and the next day..." (Fox 2024, 35)

Tilanteeseen liittyy keskustelu iästä. Mikey tiedostaa Julian iän ja heidän runsaan ikäeronsa. Hän on kuitenkin tehnyt oletuksen Julian iästä, joko ulkonäön perusteella tai suojellakseen omaa egoaan. On melko tyypillistä kehua alaikäistä tyttöä ikäisekseen 'kypsäksi' groomaus-kontekstissa. Groomaus tarkoittaa aikuisen lapsen kohdistamaa houkuttelua seksuaalisiin tekoihin tai tarkoituksiin (Pelastakaa Lapset, nd.).

I listen to Mikey as he lights up the joint, takes a puff, and passes it to me, but not before hesitating. "Should you even be smoking this? Can I get in trouble for this?"

[...]

He suddenly turns to me and says, "I know it might be wrong but I don't give a fuck. I've wanted to kiss you all night." (Fox 2024, 36.)

Mikey tiedostaa ja sanoittaa tekevänsä väärin, mutta toimii silti halujensa mukaisesti. Lisäksi hän antaa päihteitä lapselle, vaikka kyseenalaistaakin toimintaansa:

I allow myself to fall backwards, pulling him down on top of me, and we continue making out. I'm a virgin. I'm not ready to have sex. Plus, I didn't shave down there. He gets up to use the bathroom, and I take the opportunity to slide into Ella's bedroom, where I hide on the top bunk. I'm only eleven but I know what blue balls are. (Fox 2024, 36.)

Vaikka Julia vaikuttaa halukkaalta ja siltä, että hänellä olisi kontrolli tilanteesta, on kuitenkin pidettävä mielessä, että on kyse 11-vuotiaasta tytöstä 26-vuotiaan aikuisen

miehen kanssa. Sen lisäksi, että Julia on lapsi, hän on myös päihtynyt. Väestöliiton kokoaman artikkelin ”Mitä suojaikäraja tarkoittaa” (2019) kertoo suojaikärajan suojelevan nuoria seksuaalirikoksilta. Seksuaalinen teko on rikos, mikäli siihen ei ole tietoista ja vapaaehtoista suostumusta. Myös väkivallattomat suostumuksettomat teot ovat rikoksia. Laki katsoo, että alle lapset ja nuoret, jotka ovat alle suojaikärajan, eivät pysty antamaan suostumusta seksuaaliseen tekoon itseään selkeästi vanhemmalle nuorelle taikka aikuiselle. (Väestöliitto, 2019.)⁶ Tämä tarkoittaa sitä, että Julia ei ole voinut antaa nuoren ikänsä vuoksi suostumusta seksuaaliseen kanssakäymiseen. Julia on siis joutunut seksuaalirikoksen uhriksi. Tämä on varmasti vaikuttanut myös Julian kehitykseen ja identiteettiin.

Julia kokee seksuaalista väkivaltaa myös aikuisuudessaan. Julia epäilee tullessaan huumatuksi yksityiskoneessa matkalla nykytaidefestivaaleille. Julia kuvailee tapahtumia herätessään biljonäärin hotellihuoneesta ilman muistikuvia:

I frantically grab all my stuff and run out of the lavish room. Unable to reach Liana, I call Harmony and Viki. They meet me at Walgreens on Collins Avenue, and I get douche for my vagina, using it between two cars. I can't shake of the feeling of violation and disgust as I try to piece together what happened on that plane. Was I drugged? Was it just a reaction due to the air pressure? (Fox 2024, 239.)

Julian tunteet kokemuksen jälkeen ovat vastenmielisiä. Hänellä on sellainen olo, että hänen rajojaan on rikottu. Myöhemmin Julia myös miettii pitäisikö hänen tehdä rikosilmoitus raiskauksesta, koska on ollut liian sekavassa tilassa antaakseen suostumusta. Julia ei kuitenkaan tee ilmoitusta, koska pelkää, että häntä ei uskota.

Kaikkien näiden väkivallan muotojen esiintyminen yhdessä luovat teoksesta traumalla kyllästetyn, mutta toisaalta niistä kertominen tuntuu tarpeelliselta, jotta voimme ymmärtää päähenkilö Juliaa paremmin. Omien kokemusten kertominen luo polkua sille, että uhrin ääni kuuluu, ja mikä tärkeintä se kuullaan.

⁶ Yhdysvalloissa suojaikäraja vaihtelee 16–18 vuoden välillä (AgeOfConsent.net, 2026.)

Sosiaalinen ja taloudellinen väkivalta

Sosiaalinen väkivalta koskee tässä kontekstissa yksilön kohtaamaa väkivaltaa, jossa häntä syrjitään sosiaalisesti. Kyse ei siis ole laajemmasta sosiaalisen syrjinnän tai väkivallan ilmiöstä, kuten rasismista. Yksilönä Julia kokee kuitenkin myös sosiaalista väkivaltaa. Tämä liittyy kontrollointiin, joka ilmenee erään viimeisimmän miesystävän taholta, jota nimetään teoksessa taiteilijaksi. Taiteilija (*”artist”*) on hyvin vaikutusvaltainen mies, joka uhkailee Juliaa sillä, että hänellä ei ole enää töitä tai sosiaalista piiriä, jos tämä ei kirjoita vaitiolovelvollisuussopimusta. Julia ei suostu allekirjoittamaan tätä ja näin hän ottaa oman kohtalonsa ja valtansa omiin käsiinsä:

“I sent the photos to Mel,” the artist says, referring to Interview magazine editor in chief Mel Ottenberg and the pictures we took in the hotel room where we were making out and I was straddling him for most of them. “He wants you to write something on how we met. Is that cool?”

I try to steady my voice as I reply, “Yeah, I can do that.”

“Show me whatever you write first.”

I quickly type out a detailed paragraph recounting step by step how we met, sending it over to him with a sense of trepidation. He texts back almost immediately that this version isn’t going to work. I’m confused because it’s the truth.

[...]

Around this time, an NDA gets passed around my group of friends. “I think you have to sign it too,” Tammy says to me. Without thinking, I say, “No way.” He can take over my life, but he’s not taking my voice. (Fox 2024, 300–301.)

Tässä korostuu hiljentämisen teema, joka liittyy oleellisesti traumaan ja väkivaltaan. Erityisesti uhreja pyritään hiljentämään monella eri tavalla. Hiljentäminen on kontrollon keinoksi, joka on tulkintani mukaan tämän suhteen ongelma. Julia myös korostaa sitä, että hänen ääntään ei voi viedä. Tulkintani mukaan Julian kokemuksen varjolla hänen suhteensa taiteilijaan korostaa tarvetta oman narratiivin haltuunottoon. Julian ja taiteilijan suhde ei kuitenkaan (itsessään) välttämättä ole traumaattinen vaan se osoittaa enemmänkin teoksessa esiintyvää väkivallan jatkumoa, joka on tulkintani mukaan trauman jatkumon ytimessä. Trauma ei siis esiinny teoksessa niinkään yksittäisenä tapahtumana vaan se on jatkumo, joka koostuu useista toisiansa seuraavista tapahtumista.

Taiteilijaan liittyy muutenkin vahvasti hallintaan ja kontrolliin viittaavia piirteitä. Hän on julkisuuden henkilö, joten tämä lienee myös melko ilmeistä siksi, että julkisuudessa täytyy ylläpitää tietynlaista kuvaa. Hän kontrolloi muun muassa sitä, kuinka Julia pukeutuu. Hän myös palkkaa Julian ystävät hänelle stylisteiksi ja näin ollen käyttää heitä myös sosiaalisina aseina Juliaa vastaan:

Liana and Tammy come over to my apartment, armed with boxes and tape, and start packing up all my clothes. They don't ask my input, they ask *his*. I watch, powerless, as my old life shrinks to fit inside the cardboard boxes. When they have their back turned, I pull things out and hide them under my bed for safekeeping. (Fox 2024, 301.)

Väkivallan sosiaalinen ulottuvuus ilmenee teoksessa erityisesti ulkopuolelle jättämisen kautta. Tämä ulkopuolelle jättäminen realisoituu erityisesti työmahdollisuuksissa. Taiteilija on vaikutusvaltainen henkilö, joka pystyy Julian ulkonäön lisäksi kontrolloimaan sitä, millaisia töitä tälle tarjotaan:

I refuse to let him hear me crying, so I hang up and tell my publicist to inform the press that we are over. Shortly after, my million-dollar Italian denim deal falls through as well. "It's contingent on you being his girlfriend," I'm informed. (Fox 2024, 306.)

Eron koittaessa Julia menettää työn, joka hänelle oli jo luvattu. Tämä on osoitus siitä, että sosiaalinen kontrollointi jatkuu vielä suhteen ulkopuolellekin. Syrjinnän taustalla on kontrollointia ja vallankäyttöä. Näihin teemoihin liittyy myös vahvasti taloudellinen näkökulma, jota käsitelen seuraavaksi.

Parisuhdeväkivallassa taloudellinen väkivalta on yleensä yhdistetty osaksi henkistä väkivaltaa. Tämä johtuu muun muassa siitä, että taloudellinen väkivalta jää usein vähemmälle huomiolle fyysisen väkivallan varjolla. Ilmiön heikon tunnistettavuuden vuoksi, sitä on kuitenkin tarpeen korostaa ja nostaa esille. Taloudellisen väkivallan käsite lähisuhdeväkivallan kontekstissa viittaa suhteen toisen osapuolen taloudellisten resurssien kontrollointiin, tuhoamiseen tai riistämiseen. Tavoitteena on usein kumppanin taloudellisen itsenäisyyden horjuttaminen. (Kaittila & Nyqvist 2014, 262–263.)

Taloudellinen väkivalta ilmenee Foxin teoksessa ei niin perinteisellä tavalla, vaikka sen ytimessä onkin kontrollointi ja taloudellisen itsenäisyyden horjuttaminen. Erityisesti taloudellinen väkivalta tulee kyseeseen, kun Julia löytää itselleen *sugar daddyn* eli elättäjän nimeltään Rohan. Julian ja Rohanin välinen suhde alkaa

seksityönä. Rohan kohtelee Juliaa ihmisenä eikä objektina ja vie tätä esimerkiksi hienoihin ravintoloihin syömään. Lopulta Julia lopettaa työskentelyn dominatrixina. Rohan jatkaa tämän elättämistä ja maksaa muun muassa hänen vuokransa ja ostaa tälle kalliita merkkivaatteita ja tavaroita. Lisäksi Rohan elättää myös Julian ystäviä. ”My friends depend on him now too, and the pressure overwhelms me.”(Fox 2024, 201.) Tämä luo Julian ja Rohanin välille valta-asetelman, jolla Rohan pystyy kontrolloimaan Juliaa ja tämän sosiaalista piiriä. Koska Julian ystävät ovat myös riippuvaisia Rohanista ja tämän antamasta taloudellisesta tuesta, Julian paine suhteen onnistumisessa kasvaa.

Ilmiönä *sokerideittailu*⁷ on harmaata aluetta. Se voidaan toki luokitella seksityöksi, mutta se ei välttämättä kuitenkaan ole sitä. Ainakin se eroaa luonteeltaan paljonkin siitä työstä, mitä Julia teki dominatrixina toimiessaan. Julia kuvailee oloaan Rohanin seurassa seuraavasti:

I've never felt so safe and at ease with any man. He seeks my advice on his children, two daughters who are closer to me in age than he is. He says they're acting out and I tell him not to punish them, they are clearly struggling with something deeper. He values my opinion as if I'm his equal. (Fox 2024, 191.)

Suhteen alussa Rohan tekee Julian olosta turvallisen ja kohtelee tätä tasavertaisena. Kuitenkin ikäero korostuu Rohanin lasten kautta. Toisaalta Rohan myös maksaa Julialle seurasta, joten voidaanko tilannetta tulkita tasavertaisena? Rohan on kuitenkin varakas vanhempi mies ja Julia on nuori melko varaton seksityötä tekevä nainen. Vaikka Julia pitääkin, ainakin alussa, miehestä todella, ikäero ja taloudellinen hyöty luo valta-asetelman. Tähän suhteeseen liittyy lähinnä pelko siitä, että rahaa ei enää tule. Raha on siis Rohanin tapa kontrolloida ja ohjailla Juliaa.

Tähän asetelmaan liittyy myös muita valta-asetelmia kuin talouteen ja ikään liittyvät, kuten esimerkiksi sukupuoleen liittyvät valta-asetemat. On myös tarpeellista mainita, että vaikka Julia on työskennellyt dominatrixina ei hänen ja Rohanin väliseen intiimi elämään liity alistamista ainakaan Julian puolelta.

Rohanilla on siis taloudellinen valta hallita Julian elämää. Julia toivoo kuitenkin voivansa tienata itse rahaa ja perustaa vaatemerkin ystävänsä kanssa. Rohan

⁷ Sokerideittailuun liittyy usein sopimus, jonka mukaan varakkaampi ja usein vanhempi osapuoli maksaa toiselle osapuolelle seurasta. Sokerideittailuun kuuluu usein myös kalliit lahjat ja ylellisyydet.

sijoittaa vaatemerkkiin ja ottaa näin vallan myös Julian yrityksestä tienata omaa rahaa. Toisaalta Rohanin tarjoama sijoitus antaa suuremman mahdollisuuden menestyä. Rohanin tekemä sijoitus kuitenkin vaikuttaa käänteentekevästi Julian ja Rohanin väleihin:

Our bond is doomed when Rohan offers to invest in a fashion line for Liana and me, which is a dream we never even *allowed* ourselves to dream. Things like this only happen for heiresses, not girls like us. I accept the offer while realizing it will render me even more dependent on him. But I take the chance, telling myself that if the line does well, we'll have our own money. And that's all I want, my own money so Rohan won't have so much power over me. I just wish we were equals. (Fox 2024, 201–202.)

Julia tiedostaa Rohanin omaavan vallan, joka ohjailee Julian taloudellista toimeentuloa. Hän toivoo, että he olisivat tasavertaisia. Tämä on kuitenkin mahdotonta, sillä Julia on entistä riippuvaisempi Rohanista sijoituksen vuoksi.

Kuten sanottu Julian ja Rohanin suhde on harmaalla alueella. Sitä voidaan pitää seksityönä, mutta tulkintani mukaan heidän välisensä suhde ei ole pelkästään vaihtokauppaan perustuva. Julialla vaikuttaa olevan aitoja tunteita Rohania kohtaan. Julialla on kuitenkin suhde Rohanin selän takana Shane nimisen miehen kanssa. Shanen ja Julian suhde täytyy pitää piilossa Rohanilta siksi, että tämä on omistushaluinen. Keskustelu Shanen ja Julian välillä todistaa myös sitä, millaisena ulkopuoliset näkevät tämän suhteen:

“May I ask what the deal is with your sugar daddy?”

“Is that what people are calling it?” I ask coyly.

“Oh, I don't know, that's just what I heard.”

“It's not like that. He doesn't fuck me and leave me money on the nightstand, he actually loves me.” (Fox 2024, 203.)

Julian mukaan Rohan rakastaa tätä ja puolustaa samaan aikaan heidän välistänsä suhdetta. Toisaalta Julia ei tässä keskustelussa kuvaa omia tunteitaan Rohania kohtaan, vaan kertoo Rohanin rakastavan Juliaa ja Julian hyötyvän siitä taloudellisesti:

“For what it's worth, I think it's pretty cool that this billionaire guy is, like, in love with you and does so much for you. I think it's fucking badass.”

“Yeah, and that's why he will always come first,” I warn him. (Fox 2024, 203)

Julia korostaa Rohanin asemaa Shanelle. Vaikka Julia hyötyy Rohanista taloudellisesti ja selkeästi sekä tiedostaa että nauttii asemastaan, hän myös kokee olevansa loukussa. Julian tunne loukussa olemisesta korostuu erityisesti siksi, että Julia on taloudellisesti riippuvainen Rohanista:

His nickname for me is “*poupée*”. It’s French for “doll.” And I’m starting to feel like just that: a doll that he can dress and play with. Or a caged animal, but the cage is platinum and encrusted with diamonds and nobody feels any sympathy when I complain about it. (Fox 2024, 201.)

Julian ja Rohanin suhde on monimutkainen juuri siksi, että siihen liittyy taloudellinen hyöty, kuten kalliit asiat ja luksuksen maailma, mutta vaakakupin toisella puolella onkin kontrollointi ja omistushalu:

He starts becoming more needy and possessive, and I live in a constant fear that he will take everything away from us. It’s a different kind of fear that I felt with Ace, a different kind of possessiveness, but no less damaging. (Fox 2024, 201.)

Se kuinka Julia vertaa Rohania Aceen liittyy trauman jatkumoon, eli siihen, että Julian suhteissa on traumaa jatkavaa kaavamaisuutta. Toisaalta otteessa myös viitataan siihen, että omistushalu on Rohanin kohdalla erilaista. Se, että Julia kuitenkin tunnistaa sen olevan haavoittavaa osoittaa mielestäni myös sitä, että kyseessä on traumanarratiivi ja Rohan kohdistaa Juliaan kontrollointiin perustuvaa taloudellista väkivaltaa.

Fyysinen väkivalta

Fyysinen väkivalta sen sijaan tulee ilmi lähinnä Foxin ja hänen miesystäviensä välisistä tappeluista. Tässä kohtaa on tärkeä huomauttaa, että myös Fox kertoo kohdistaneensa väkivaltaa kumppaneihinsa itsepuolustuksena. Tämä ele puolustuksesta tuo Foxia pois valmiiksi annetusta uhrin asemasta, jonka mukaan uhri on heikko ja haavoitettu. Myös se, kuinka väkivaltaisista tilanteista kuvaillaan, johtaa lukijaa ajattelemaan, että Julialla on voimaa selviytyä myös vaikeista tilanteista:

Before I can say a word, he has his hands around my neck, slamming me repeatedly into the wall. The rod comes crashing down and I’m sure everyone can hear us. “You don’t fucking leave without telling me!” he whispers through

clenched teeth. I nod and fall to my knees and he walks away, leaving me in the closet on the floor. (Fox 2024, 99.)

Ace käyttää Juliaa kohtaan rajua väkivaltaa. Julian kuvaus tapahtumista on kuitenkin melko rauhallinen. Ajatus siitä, että muut ihmiset kuulevat on keskeinen. Vaikka Julia on varma siitä, että muut kuulevat väkivallan tapahtuvan, he eivät tee mitään. Tämä horjuttaa Julian uskoa siihen, että väkivallan uhreja autettaisiin. Toki tämä myös voi vaikuttaa siihen, että myöhemmin elämässään Julia oppii puolustamaan itseään väkivaltaisissa tilanteissa. Julian kokemus väkivallan jälkeen on myös keskeinen:

I hear him go to the apartment next door, I run out of the closet and lock myself in the bathroom. I pat down the redness on my neck and wipe away the mascara tears staining my face. I comb through my hair with my fingers and rinse my face with cold water. I plaster a smile and walk back out to the quiet room. Everyone has left except Liana. Without a word, she passes me a fat joint and we smoke it in silence. (Fox 2024, 99–100.)

Julia kerää itsensä tapahtuman jälkeen. Ulkoisten asioiden kunnostaminen, kuten levinneen maskaran pyyhkiminen kasvoilta, tuntuu olennaiselta erityisesti siksi, että se tulkintani mukaan symboloi valtaa. Tarkoitin tällä sitä, että ulkonäkö ja sen hallitseminen ovat symboleita vallalle. Julia ikään kuin palauttaa oman valtansa pitämällä ulkoisesta olemuksestaan huolta. Julia ei myöskään anna asian olla vaan sanoo Acelle tilanteen jälkeen: ” You’re not a tough guy you claim to be. You’re fake and phony. Real men don’t hit girls.” (Fox 2024, 100). Vaatii rohkeutta ja voimaa puolustaa itseään. Julia kuitenkin tiedostaa Acen käytöksen vääryyden ja palaa asiaan vielä tapahtumien jälkimainingeissa. Tämä on tulkintani mukaan osoitus siitä, että Julia ikään kuin hakeutuu pois uhrin roolista, sanallisen puolustautumisen avulla.

Fyysinen väkivalta ei kuitenkaan ilmene teoksessa vain Julian ja hänen romanttisten kumppaniensa välillä vaan se tulee esille myös lapsuudessa. Seuraavassa katkelmassa Julia kuvailee välejänsä äitinsä kanssa:

My mom wants to give birth in New York and take maternity leave, which means she’ll be around all the time. I’m not used to having her so close, and it’s safe to say that it’s just not working out. She invades my space, she encroaches on my freedom, she steps on my independence, she trespasses in my room, and she throws out anything she doesn’t like. We have explosive fights where I scream “I hate you!!” to which she coldly replies “I hate you more.” There’s no attempt to hide our mutual animosity. I even sleep with my bags packed, ready to leave if things get too violent. (Fox 2024, 49.)

Äidin ja teini-ikäisen tyttären välit ovat selkeästi normaalia enemmän tulehtuneet. Erityisesti kun kyseeseen tulee fyysistä väkivaltaa. Lapsuudessa koettua fyysistä väkivaltaa ilmentää erityisesti seuraava ote:

The cops have already come a few times. One time when she was six months pregnant, she whipped me with computer wires in front of two officers who did nothing. I heard my dad in the background, saying "You can't do that in America, sweetheart." As if she doesn't know that. As if they both don't beat us all the time. (Fox 2024, 49.)

Se kuinka väkivaltaa ymmärretään, on kulttuurisidonnaista sekä yhteydessä aikaan, paikkaan ja kontekstiin (Kaittila & Nyqvist 2014, 264). Tämä on erityisen tärkeä huomio siksi, että Julia kasvaa kahden eri kulttuurin välissä. Vaikka amerikkalaisessa kulttuurissa väkivalta onkin vahvasti läsnä esimerkiksi viihdeteollisuudessa niin "You can't do that in America" puolestaan viittaa siihen, että Italiassa väkivaltaa pidetään hyväksyttävänä kurituskeino.

Lapsuudessa koettu väkivalta vaikuttaa tulkintani mukaan myös Julian suhteeseen väkivaltaan aikuisuudessa. Kuten uhriutta käsittelevässä alaluvussa todettiin väkivalta voi olla opittua eli ylisukupolvista. Sen ohella, että Julia on väkivallan uhri, hän myös kohdistaa väkivaltaa kumppaneihinsa. Tämä kumpuaa mahdollisesti lapsuudesta ja aikaisemmista suhteista opituista malleista. Toki Julia myös puolustautuu väkivallalta väkivallalla, mutta hän myös kohdistaa sitä muihin muissakin tarkoituksissa kuin puolustamisessa. Julia purkaa myös vihaansa väkivaltaisen käyttäytymisen kautta. Tämä tulee esiin muun muassa siinä, kuinka Julia reagoi saadessaan tietää Shanen pettäneen häntä:

I hang up, pounce on top of him, and beat him in the head with the phone still in my hand. He jumps out of bed and starts putting his clothes on, blood leaking from his head. (Fox 2024, 215.)

Julia kohdistaa väkivaltaa myös kumppaniaan Shanea kohtaan. Julia on saattanut omaksua väkivaltaisen käyttäytymisen lapsuudestaan tai aiemmista romanttisista suhteistaan. Tästä huolimatta Julia asettuu myös väkivallan tekijän rooliin. Näin ollen uhriuden ja tekijyyden roolit risteävät ja esiintyvät päällekkäisinä.

Julia ottaa väkivaltaisesti yhteen myös ystävänsä Harmonyn kanssa. Julia ja Harmony riitelevät lääkkeitä. Julia epäilee Harmonyn ottaneen lääkkeitä salaa hänen laukustaan:

I finish getting ready as the argument escalates Harmony reaches for my bag, trying to get the key. I push her off me. The fighting continues out onto the street as I walk in the rain to the club. Harmony trails behind, shouting after me. I ignore her until I feel a sharp ringing in my right ear and see my diamond hoop earring go flying through the air. It takes me second to realize that she sucker-punched me. I turn around and see Harmony disappear around the corner. I start frantically looking for my earring in the puddles of rainwater. A homeless man who saw the whole thing picks it up and hands it to me. The back is missing, so I put it in my pocket and keep walking. Then Harmony comes at me again. This time I fight back. I grab her hair and punch her repeatedly in the head. (Fox 2024, 240.)

Julian ja Harmonyn huumeisiin liittyvä riita äityy väkivaltaiseksi. Julian reagoi Harmonyn kohdistamaan väkivaltaan väkivallalla. Tämän väkivaltaisen kohtaamisen kuvaus on jokseenkin etäinen, sillä kerronta vaikuttaa hieman passiiviseta. Passiivisuus korostuu erityisesti siinä, ettei (riitatilanteen) kerronnassa juurikaan kuvata tunteita.

3.2 Väkivallan vaikutukset

Väkivallan seuraukset ovat laajoja ja yksilöllisiä. Väkiältä vaikuttaa yksilön perusluottamukseen sekä omanarvontunteeseen. Väkiältä kokeva ihminen saattaa pitää myös itseään arvottomana ja omaksua ajatusmalleja, jotka vaikuttavat hänen omanarvontunteeseen. Väkiällän seurauksia voivat olla muun muassa avuttomuuden tunne, surun, syyllisyyden, häpeän, vihan ja raivon tunteet. Lisäksi väkivaltaiset kokemukset vaikuttavat mielialaan. Ne voivat aiheuttaa stressitiloja, hallinnan tunteen menetystä, masennusta, ahdistuneisuutta, paniikkia, itsetuhoisuutta, eristäytymistä sekä pelkotiloja, painajaisia ja takaumia. Kognitiiviset seuraukset ovat myös mahdollisia väkiältä kokeneille. Näitä voi esiintyä esimerkiksi muistihäiriöinä ja epätodellisuuden tunteena. (Naistenlinja 2026.)

Näiden seurausten tutkiminen ja tiedostaminen on olennaista siksi, että Julia kokee väkiältä jo lapsena, joten voisi olettaa sen vaikuttavan myös hänen kasvuunsa ja näin ollen myös hänen identiteettinsä muodostumiseen. Väkiällän kokemukset vaikuttavat myös Julian minäkuvaan. Julia kokeekin kadottaneensa itsensä ollessaan kontrolloivassa parisuhteessa Acen kanssa: ”I barely recognize myself anymore. I feel like a shadow of my former self. My clothes no longer fit.” (Fox 2024, 115.) Väkiällän vaikutukset ovat monitasoiset, eikä niitä voida kokonaisuudessa

määritellä. Ne ovat kuitenkin olennainen osa trauman kokemuksta, identiteetin muodostumista sekä teoksessa temaattisesti esiintyvää trauman jatkumoa.

Väkivallan vaikutukset näkyvät tulkintani mukaan myös Julian psyykkisessä hyvinvoinnissa. Tähän liittyy psyykinen oireilu, jota kuvataan Julian tunteiden ja harhaisuuden kautta. Tämä oireilu pahenee kun Shanen ja Julian suhde muuttuu entistä väkivaltaisemmaksi:

I look around my room with a sense of detachment. I've rearranged my furniture so many times this week that I can barely recognize it. The graffiti on my wall, which I've convinced myself is art, resembles the scribbles I used to draw at the mental hospital. And there are, in fact, a dozen large freshwater fish in my bathtub. (Fox 2024, 216.)

Väkivallan ja trauma jättämät jäljet näkyvät Julian psyykkisessä oireilussa muun muassa todellisuudesta etäännyksenä. Kuten otteessa viitataan, Julia on viettänyt aikaa nuorempana psykiatrisella osastolla, jolloin Julia on joutunut hoitoon itsemurhayrityksen vuoksi. Julian itsemurhayritystä edeltää Acen vainoaminen. Ace soittelee Julialle vankilasta ja kertoo, että tätä seurataan. Ace tietää koko ajan mitä Julia tekee ja kenen kanssa tämä viettää aikaansa, jopa vankilasta käsin Ace pystyy kontrolloimaan Juliaa. Lopulta Julia estää Acen numeron lopullisesti, mutta tämäkään ei estä Acea. Ace alkaa lähettää Julialle kirjeitä vankilasta käsin:

But then the letters start arriving, each more graphic and gruesome than the last. One specific letter describes in detail how he wants to murder me and my entire family. First he would tie my father and little brother to a chair and rape my mother in front of them. Then he would chop her body into little pieces before executing the rest of the family before me. For the grand finale, he would kill himself. (Fox 2024, 126.)

Acen Juliaan kohdistama uhkailu ja vainoaminen vaikuttaa Julian mielenterveyteen. Hän kokee olevansa loukussa. Acen lähettämät kirjeet ja groteski kuvaus Julian perheen murhaamisesta ajavat Julian epätoivoon ja Julia päättää vihdoin vastata Acen soittoon:

"If you don't let me go, I'm gonna kill myself!" I plead with him, tears streaming down my face, desperate. "You make me wanna die, Ace! You ruined my life!"

I place the phone on the counter. I can still hear him yelling unintelligibly. I frantically pace around, opening drawers, until I spot a shiny little box cutter. I hold it in my hands and without a second thought, I slash my wrist with it. (Fox 2024, 127.)

On toki vaikea osoittaa syy-seuraussuhteita tällaisessa kontekstissa. Väkivallalla on kuitenkin tulkintani mukaan vaikutus Julian mielenterveyshaasteissa. On kuitenkin hyvä muistaa, että tämä psyykkinen oireilu on varmasti monisyistä. Acen kohdistama jatkuva väkivalta on kuitenkin tulkintani mukaan olennainen osa sekä trauman jatkumoa, että trauman ilmentymistä teoksessa. Tämä tulee erityisesti esille siinä, kuinka Acen groteski murhafantasia kerrotaan. Fantasian tarkalla kuvailulla kuvataan mielestäni etäännyttämistä kokemuksen herättämistä tunteista, sillä kuvaus keskittyy suoraan kirjeessä oleviin uhkauksiin eikä tunteisiin, joita uhkaukset herättävät.

Lähisuhdeväkivalta aiheuttaa huomattavaa kärsimystä, sairauksia, turvattomuutta ja kustannuksia yhteiskunnalle. Samalla se on maailmanlaajuinen terveydellinen ja sosiaalinen ongelma. (Hosso ym. 2026, 37.) Turvattomuuden tunne tuntuu olevan myös Foxin teoksessa läsnä. Tämä turvattomuuden tunne liittyy sekä lapsuudessa koettuun väkivaltaan että parisuhteissa koettuun väkivaltaan. Myös esimerkiksi traumaista johtuva päihteiden käyttö lisää yhteiskunnan kustannuksia.

Väkivaltaa kokeneet kokevat usein erilaisia väkivallan muotoja ja vallankäyttöä samanaikaisesti, mikä tekee väkivallan verkosta irrottautumisesta vaikeaa. (Hosso ym. 2026, 38.) Myöskään Julia ei tunnu pääsevän väkivallan verkosta irti, vaan hän jää väkivaltaisiin suhteisiin ja suhteiden loputtua joutuu uudestaan samankaltaisiin tilanteisiin. Tässä on tulkintani mukaan kyse myös haavoittuvuudesta.

Haavoittuvuus on relationaalista ja se tekee ihmisistä alttiita toimijuuden rajoitteille ja kärsimykselle, muttei estä intiimejä ihmissuhteita. Haavoittuvuus tuo esiin ihmisen perustarpeen luottaa ja kiintyä toisiin ihmisiin. Haavoittuvuutta pidetään länsimaisessa pärjäämistä korostavassa kulttuurissa heikkouden merkinä.

Haavoittuvuus liittyy turvattomuuden kokemukseen ja se kytkeytyy myös sukupuoleen ja politiikkaan. Erityisessä riskissä haavoittaviin tilanteisiin joutumiselle ovat muun muassa naiset. Erityisesti sellaiset naiset, joiden toimijuus on alisteista. (Hosso ym. 2026, 39.) Haavoittuvuus on siis myös eriarvoisuuden kytkeytyvä ongelma. En väitä, että Julian toimijuus olisi välttämättä alisteinen, mutta väitän kuitenkin, että hänen sukupuolensa asettaa hänet jokseenkin alisteiseen asemaan. Seuraavaksi käsittelen väkivaltaa sukupuolittuneena ilmiönä vielä tarkemmin.

3.2 Sukupuolittunut väkivalta

Sukupuolella on olennainen rooli väkivallan merkityksissä, rakenteissa, selitystavoissa sekä asenteissa (Jytilä 2024, 11.) Väkivallan sukupuolittuminen onkin keskeinen aihe nykykirjallisuudessa. Käytän tutkielmassa termejä sukupuolittava- ja sukupuolittunut väkivalta. Yhtä yleisiä termejä ovat kuitenkin myös sukupuolistunut (viittaa yleensä rakenteisiin) ja sukupuolistava (viittaa usein merkitysten prosesseihin) väkivalta. Kaikki nämä käsitteet ovat kuitenkin melko rinnasteisia ja niitä käytetään pääosin samoissa käyttöyhteyksissä ja merkityksissä (Karkulehto & Rossi 2017, 11.) Selkeyden vuoksi olen päättänyt käyttää termiä sukupuolittunut väkivalta, vaikka osassa lähdeaineistoa käytetään myös termiä sukupuolistunut väkivalta. Näkemykseni mukaan nämä termit kuitenkin viittaavat pääosin samoihin ilmiöihin.

Sukupuolittava väkivalta on symbolista väkivaltaa eli erottelevaa ja luokittelevaa väkivaltaa, joka tuottaa rakenteellista epätasa-arvoa, syrjintää ja on luonteeltaan sukupuolen kanssa risteävää. Tätä sukupuolittavaa väkivaltaa on muun muassa kulttuurissa hallitsevat yleistävät sukupuoliodotukset ja normit. Sen sijaan sukupuolittunut väkivalta kiinnittää huomiota väkivallan uhrien ja tekijöiden sukupuoleen. Pyrkimys on kiinnittää huomio erilaisiin prosesseihin, joissa väkivaltaiset aikeet, teot ja seuraukset leimataan tiettyyn sukupuoleen. (Karkulehto & Rossi 2017, 11.)

Väkivallan sukupuolittuminen on näkökulma, joka erottuu Foxin teoksessa. Tämä on myös osa trauman jatkumoa, sillä väkivalta toistuu Julian romanttisissa suhteissa miesten kanssa. Parisuhdeväkivalta on usein miehen naiseen kohdistamaa vallankäyttöä, jonka vuoksi parisuhdeväkivaltaa voidaan tutkia sukupuolittuneena ilmiönä (Kaittila & Nyqvist 2014, 263). Tämä on kuitenkin melko yleistävä näkökulma. Myös naiset kohdistavat lähisuhteissa väkivaltaa kumppaneihinsa. Lisäksi tähän näkökulmaan liittyy vahva heteronormatiivinen oletus.

Julia kokee parisuhteissaan väkivaltaa. Hänen kumppaninsa ovat miehiä, jotka kohdistavat häneen niin henkistä kuin fyysistä väkivaltaa. Tällöin voimme tutkia teoksessa esiintyvää sukupuolittunutta väkivaltaa ja niitä prosesseja, jotka ovat tämän sukupuolittuneisuuden takana. Sukupuolittunutta väkivaltaa tutkiessa

lähestytään seksuaalisuutta ja sukupuolta osana väkivaltaan liitettyjä merkityksiä, asenteita ja määrittelyjä sekä väkivallan rakennetta (Karkulehto & Rossi 2017, 11):

Myös Julia pystyy väkivaltaan. Tätä todistaa muun muassa jo aiemmin esille tullut riita Shanen kanssa, jossa Julia hakkaa Shanea päähän puhelimella, kunnes hän vuotaa verta. Julia on siis suuttuessaan myös pystyväinen väkivaltaan. Tässä tilanteessa ei ollut kyse itsepuolustuksesta, vaan siitä, että Shane jäi kiinni pettämisestä. Julia omaksuu siis myös väkivallan tekijän roolin.

Julia ei ole pelkästään passiivinen uhri, joka odottaa uusia lyöntejä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että hänen kokemansa väkivalta olisi yhtään sen oikeutetumpaa. On kuitenkin muistettava, että osa Julian käyttämästä väkivallasta kumpuaa tarpeesta puolustaa itseään. Vaikka osa Julian suhteista ovatkin molemmin puolin väkivaltaisia, Julian kohtaama väkivalta tuntuu saavan teoksessa suuremman roolin. Sukupuoliroolit ovat keskeisiä, sillä teoksessa esiintyvät roolitukset ovat tutkimuksen aiheena.

Vaikka väkivaltaa voidaankin tutkia sukupuolittuneena ilmiönä, ei se ole ongelmatonta. Ensinnäkin ongelman nimeäminen itsessään tuottaa jo haasteita. Jos puhumme esimerkiksi väkivallasta naisia kohtaan (*violence against women*) termiä käyttäen, se viittaa naisten haavoittuvaisuuteen. Jos taas puhumme esimerkiksi miesten kohdistamasta väkivallasta naisia kohtaan (*men's violence against women*), se painottaa miesten roolia ja vastuuta väkivallan teossa. (Buscatto, Karttunen & Provansal 2025, 6.) Nämä nimeämiseen liittyvät ongelmat johtavat myös rooleihin, joissa nainen nähdään luonnollisesti heikkona uhrina ja mies luonnollisena väkivallan tekijänä. Tähän liittyy myös ajatus siitä, millainen uhri on. Jos uhriutta tarkastellaan väkivallan ohella sukupuolittuneena, voidaan uhriuteen liittää myös sukupuolittavia ominaisuuksia, jotka ylläpitävät niin sukupuoliin yhdistettyjä stereotyyppioita kuin uhrin asemaan liittyviä stereotyyppioita.

Tarkoitukseni ei ole kuitenkaan kieltää väkivaltaa sukupuolittuneisena ilmiönä vaan tuoda esille siihen liittyviä ongelmakohtia. Tämä on erityisen tärkeää siksi, että kuten jo aikaisemmin on esitetty, Julia ei ole konventionaalinen uhri. Tämä konventionaalisuus liittyy myös väkivaltaan ja sen kokemukseen liittyviin roolituksiin. Tällä tarkoitan sitä, että väkivalta on myös jokseenkin leimaantunutta ja

stereotypisoitua. Erityisesti ajan takaa ajatusta siitä, että väkivalta ei välttämättä ilmene sille konventionaalisella tavalla, on se sitten sukupuolittunutta tai ei.

On pakko pitää myös mielessä, että väkivallan tutkiminen sukupuolittuneena ilmiönä ei anna välttämättä riittävästi tilaa moninaisuudelle ja heteronormaisoi väkivaltaa ilmiönä. Tarkoitukseni ei ole siis tukea näitä valmiiksi rakennettuja stereotyyppioita ja valtarakenteita, vaan ennemminkin osoittaa, että Foxin teoksessa väkivalta esiintyy osittain sukupuolittuneena ilmiönä.

Myös taloudellinen väkivalta on tyypillisesti nähty osana sukupuolittunutta väkivaltaa. Näin ollen se on osana yhteiskunnallista sukupuolittunutta valtakulttuuria. (Kaittila & Nyqvist 2014, 262.) Tähän liittyy olennaisesti myös kulttuuriset roolitukset, joissa mies toimii elättäjänä ja 'perheen päänä', nainen sen sijaan hoitaa kotia ja lapsia. Nämä roolitukset eivät tosin ole nykypäivänä enää päteviä ja ne ovat luonteeltaan heteronormatiivisia. On kuitenkin otettava huomioon, että nämä roolitukset ovat juurtuneet syväälle yhteiskunnan rakenteisiin ja näin ollen myös kulttuurisesti tarjolla.

Sukupuolittunut väkivalta juurtuu seksistisestä ideologiasta ja sitä voidaan tarkastella rakenteellisena ilmiönä (Louhela 2023, 59). On myös hyvä muistaa, että sukupuoliroolit ja sukupuolittuneisuus korostuu englanninkielisessä tekstissä, jossa persoonapronomini hän on jaettu maskuliiniin "he" ja feminiiniin "she". Tämä siis korostaa sukupuoleen liittyviä rooleja ja ylläpitää tietynlaista sukupuolihierarkiaa sekä heteronormatiivisuutta englanninkielisessä kirjallisuudessa. *Down The Drain* on alkuperin kirjoitettu englanniksi ja siksi tämä seikka on vähintäänkin huomion arvoinen. Kielen sukupuolittuneisuus korostaa ja vahvistaa sukupuoliroolitusta.

Sukupuolittunut väkivalta on siis laaja ilmö, johon liittyy vahvasti eriarvoisuutta ja eettisiä kysymyksiä. Foxin teoksessa esiintyy sukupuolittunutta väkivaltaa, jota Julian kumppanit kohdistavat tähän. Tämän rinnalla kuitenkin Julia kohdistaa myös väkivaltaa kumppaneihinsa, osittain opittuna mallina ja osittain itsepuolustuksena. Teoksessa väkivalta kumpuaa sekä naisista että miehistä. Näkemykseni mukaan väkivalta esiintyy tästä huolimatta ainakin osittain sukupuolittuneena siksi, että miesten käyttämä väkivalta vaikuttaa rakenteellisemmalta, aggressivisemmalta ja haitallisemmalta.

4 Narratiivi, sukupuoli ja seksuaalisuus

Viimeisessä käsittelyluvussa käsittelen oman narratiivin haltuunottoa, joka liittyy erityisesti vallan palauttamisen teemaan. Tämän luvun tulkinta tukee myös epäkonventionaalista uhrin asemaa, joka on yksi tutkielman keskeisimmistä näkökulmista. Lisäksi käsittelen teoksessa esiintyvää performatiivisuutta, feminiinisyyttä ja sukupuolta. Nämä käsitteet liittyvät olennaisesti sekä valtaan että kerrontaan ja sen eettisiin ulottuvuuksiin. Viimeisenä käsittelen vielä BDSM-kulttuuria ja seksityötä.

4.1 Oman narratiivin haltuunotto

Trauma voidaan nähdä hankalana sanallistaa tai kertoa. Viime vuosikymmenten aikana kertomisen mahdottomuus on kuitenkin synnyttänyt huomattavan määrän kertomuksia, jotka syntyvät kertomisen vaikeuden ristiriidasta. Kirjallisuudesta on näin ollen tullut väline käsitellä traumaa sekä mahdollisuutta parantua. (Martínez-Alfaro 2013, 137.) Tulkintani mukaan juuri tämän kertomisen mahdottomuuden vuoksi Foxin teos voidaan lukea traumakirjallisuutena. Käsittelenkin kerronnan mahdottomuutta luvussa tarkemmin luvussa 2.1. Tulkitsen teosta oman narratiivin haltuunottona. Tämä tulkinta pohjautuu ajatukseen vallasta ja siitä, että uhrilla on oikeus kertoa kokemuksistaan omalla tavallaan. Tarkoitan tällä sitä, että vaikka Julia ei olekaan kaikista konventionaalisiin uhri, hän on asemassa, jossa hän ottaa oman näkökulmansa ja narratiivinsa haltuun. Tämän narratiivin haltuunoton vuoksi tapahtuu vallan palautus, jossa kokemusten sanallistaminen mahdollistaa myös niiden käsittelyn.

Trauman emotionaaliset vaikutukset vaativat aikaa näyttäytyäkseen kokonaisvaltaisesti. Tästä huolimatta mieli kategorisoi tapahtumaa jo sen tapahtumahetkellä. (Marquart 2020, 165.) Tämä ajatus on olennainen siksi, että vaikka trauman oireet näkyisivät vasta pitkänkin ajan jälkeen, traumanarratiivi alkaa rakentumaan jo ennen trauman kokonaisvaltaisten vaikutusten näkymistä, vaikka se koottaisiin tai sanallistettaisiinkin vasta myöhemmin. Tarkoitan tällä sitä, että traumanarratiivi syntyy erilaisissa aikatasoissa, jossa traumaa käsitellään ja koetaan. Tämä on oleellista siksi, että myös Julia esiintyy teoksessa eri aikoina ja eri aikatasoissa. Tästä huolimatta narratiivi on alkanut rakentumaan jo ennen kuin

kokemuksista on kirjoitettu. Tämä lisää yhä enemmän kerroksia ja risteävyyttä teoksen aikatasoihin.

Traumateorialla on tapana keskittyä menneisyyteen eli tarkastella traumaattista kokemusta jättäen huomiotta selviytymisen kokemukset (Jaago & Laurén 2022, 165.). Tässä on näkemysni mukaan vaarana se, että yksilön identiteetti katoaa narratiivin alle kertomusten korostaessa pelkästään negatiivisia kokemuksia. On kuitenkin tärkeä ymmärtää, että traumaattiset tapahtumat vaikuttavatkin kokijaansa loppuelämän ajan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että trauman kokemus välttämättä määrittää kokijaansa. Tarkoituksena on alleviivata sitä, että traumalla voi olla pitkäaikaisia ja kauaskantoisia seuraamuksia.

Artikkelissa “Referential frameworks and focalization in a craft artist’s life story: a socionarratological perspective on narrative identity” (2012) narratologian tutkija Jarmila Mildorf kirjoittaa narratiiveista seuraavasti: “Narratives must be told to someone for a purpose. And one has to take into account the functional and contextual dimensions of narrative.” (Mildorf 2012, 106). Tämä tuntuu osuvalta erityisesti oman narratiivin haltuunoton kontekstissa, koska se puhuu narratiivin valinnan ja asettamisen tahdonalaisuuden puolesta. Toisaalta se on osoitus kertomuksen kontekstisidonnaisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta.

Se, että narratiivit kerrotaan tarkoituksella, on myös mielenkiinnon arvoinen huomio. Tämä korostaa sitä, että kertomus on tuotettu tahallisesti tietylle yleisölle. Foxin teoksessa ei puhutella suoraan lukijaa, mutta erityisesti teoksen lopussa tuntuu olevan lukijalle suunnattua reflektiota, jonka päällimmäinen tarkoitus tuntuu olevan muistelun sijasta motivoida lukijaa:

Reflecting on my past, I now can admit that I was holding on to so much anger and pain towards this city that was stopping me from being present. The bitter taste that lingered in my mouth was preventing me from savouring the full flavour and essence of what makes this city so magical. While I can’t erase my history with this place, I can choose how I show up for the future. (Fox 2024, 317.)

Reflektointi näyttäytyy ikään kuin ohjeena, joka ohjaa myös lukijaa refleктоimaan lukukokemukstaan ja Julian tarjoamaa narratiivia. Otteessa korostuu myös ympäristön yhteys tapahtumiin. Tässä kontekstissa Julia puhuu omasta suhteestaan New Yorkiin. Myös ympäristöllä on yhteys kerrontaan ja siihen, millaisia asioita

kerrotaan ja jätetään kertomatta. Kertominen onkin ympäristö- ja kulttuurisidonnaista.

Reflektoiminen jatkuu vielä yleisemmälle tasolle, josta minätekijä katoaa ja passiivi tulee tilalle. Tämä passiivissa puhuminen tekee kerronnasta ohjeistuksen kaltaista. Ohjeistaminen korostaa oppimista ja kasvamista. Se puhuttelee lukijaa epäsuorasti passiivin kautta ja toisaalta myös ohjaa teoksen tulkinnassa:

Sometimes you have to say fuck it and throw your life down the drain just to see where you'll come out on the other side. The most profound beauty emerges from the ashes of destruction. And by that, I mean that sometimes you have to burn your life to the ground in order to experience the life that is truly meant for you. It is in letting go that we are forced to carve our own destiny. (Fox 2024, 317.)

Eräs fokalisaatioon liitetty toiminto on lukijan tuominen lähelle sitä henkilöä, joka toimii fokalisoijana. Tämä synnyttää usein empatiaa fokalisoijana toimivaa henkilöä kohtaan. (Mildorf 2012, 112.) Tämä huomio on erityisen tärkeä siksi, että teoksen fokalisoijana toimiva henkilö on myös teoksen kirjoittaja. Toisaalta kerronta hetken Julia on eri Julia kuin nuorempi Julia johon kerronta on fokalisoitu, sillä aika muovaa myös identiteettiä ja muuttaa näin ihmistä. Näin ollen he eivät ole sama henkilö ja heidän välilleen voidaan tehdä erottelu. Tämä liittyy erityisesti oman narratiivin haltuunottoon ja valtaan, joka kerronnalla on. On siis hyvä muistaa, että myös kertomiseen liittyy omat valtasuhteensa. Se, että lukija tuntee usein empatiaa fokalisoijana toimivaa hahmoa kohtaan on olennaista myös siksi, että se korostaa erityisesti traumakirjallisuuden affektiivisuutta.

Kulttuurisesti tarjolla oleva uhrin asema ei vastaa sitä, miten tulkitsemme uhria tässä tutkimuksessa. Uhrius nähdään usein heikkoutena ja uhri nähdään tyypillisesti olevan alakynnessä, heikommassa asemassa suhteessa ympäristöönsä. Uhri voi kuitenkin olla kuka tahansa, eikä uhrius määritä sitä, millä tavalla traumaattisia tapahtumia kuuluu käsitellä tai kuinka niistä tulisi kertoa. Uhri voi siis olla muutakin kuin heikko ja näkemykseni mukaan juuri tämä on Foxin teoksessa korostuva asia. Oma narratiivia ei pelkästään pyritä ottamaan haltuun vaan myös osoittamaan sitä, että uhriksi joutuminen ei ole heikkous. Uhrius tulee todeksi lähinnä kokemusten kuvauksen ja näiden kokemusten jälkiseurauksen kautta:

In every interview, I'm asked the same questions over and over. All they want is their next viral sound bite. And none of them ask me how I'm doing after so much loss. They don't care about Harmony, Gianna or Chris or how hard it is to be a single mom. They take my words out of context and twist them around to make me seem dumb. Sometimes I just want to disappear, but I can't. I have nothing to fall back on, no family wealth, no rich baby daddy. I have to keep going and prove that I'm more than what they make me out to be. It just means I have to go even harder. (Fox 2024, 314.)

Ystävien ja läheisen menettäminen esiintyy teoksessa väkivallan ohella traumana. Menetyksen traumaattisuus tuleekin konkreettisesti esiin kerronnassa. Julia on kokenut traumaattisesti ilmentyviä tapahtumia, vaikka niiden traumaattisuutta ei alleviivatakaan traumakirjallisuuden konventioiden avulla. Se millaisella tavalla Julia jakaa narratiivinsa ja palauttaa näin ollen myös vallan omaan kasvukertomukseensa, vahvistaa Julian epäkonventionaalista uhrin asemaa.

Julia osoittaa kerronnassa sitä, että hän on selvinnyt vaikeista ajoista ja tapahtumista: "I was ridiculed for being different and for whatever I had to do to survive. But now everyone is wearing latex." (Fox 2024, 318.) Julian tapa yhdistää selviytyminen lateksiin on tulkintani mukaan osoitus siitä, että hänellä on valtaa vaikuttaa. Hänellä on valtaa vaikuttaa muihin ihmisiin ja siihen, kuinka he pukeutuvat. Hänellä on myös valtaa kertoa elämästään ja selviytymisestään hänen omasta näkökulmastaan. Valta ei kuitenkaan ole aina ollut siellä, vaan se on asia, jonka hän on oppinut ottamaan itselleen. Näin ollen Julia myös oppii pois uhrin asemasta. Hän oppii hallitsemaan ja roolittamaan itse itseään.

Oman narratiivin hallitseminen liittyy olennaisesti myös kontrolliin, hallintaan sekä valtaan. Tällä pystytään tai pyritään osoittamaan kontrollia ja valtaa. Kertomuksessa tapahtumat tapahtuvat juuri siitä narratiivista, josta ne on kerrottu. Omien kokemusten kuvaaminen korostaa kertojan valtaa kertoa omista kokemuksistaan oman narratiivinsa kautta. Tämä narratiivin hallinta on olennaista omaelämäkerrallisuudessa, sillä se osoittaa valtaa valita sen mitä kertoo ja kenelle. Tämä mahdollistaa myös kertomatta jättämisen.

Käsittelin muistin aukkoisuutta yhteydessä traumaan. On kuitenkin otettava myös huomioon se, että kertoja valitsee sen, mitä kertoo. Tämä voi toki liittyä symboliikkaan ja muistiin liittyvin katkoksiin, mutta toisaalta sen voidaan nähdä liittyvän myös narratiivin hallintaan eli tietoiseen valintaan siitä, mitä kerrotaan, millä

tavalla ja toisaalta mitä jätetään kertomatta. Kertomatta jättäminen siis mahdollistaa oman narratiivin hallinnan siinä missä kertominenkin. Muistin aukkoisuus ja kertomisen valinnan varaisuus luo kuitenkin ristiriidan. Kuten aiemmin totesin traumakirjallisuudessa muistin aukkoisuus liittyy usein muistamattomuuteen. Jos ei muista asioita, on niistä myös hankala kertoa. Tällöin kertomatta jättäminen ei ole tahdonalaista. On kuitenkin vaikea selvittää sitä, että mitkä asiat on jätetty kertomatta tietoisesti ja mitkä asiat ovat tiedostamattomia muistin katkoksiin liittyviä aukkoja. Molemmat voidaan kuitenkin nähdä Foxin teoksessa mahdollisina vaihtoehtoina.

Teoksessa on tulkintani mukaan monellakin tapaa läsnä oman narratiivin haltuunoton teemat. Tämä oman narratiivin haltuunotto liittyy niin traumaattisiin tapahtumiin kuin myös esimerkiksi sukupuoleen. Sukupuolella onkin oma roolinsa myös teoksen narratiivissa. Sukupuoli on läsnä valtaosassa liittyvissä kysymyksissä. Nämä korostuvat erityisesti siinä, minkälaisia romanttisia suhteita Julialla on.

Oman narratiivin haltuunotossa on olennaista se, mitä kerrotaan ja mitä ei. Toisaalta olennaiseksi asettuu myös kysymys siitä, miten asioista kerrotaan. Kuten mainittu muistiin liittyvät viiveet ja aukot sekä etäännyttäminen näkyy erityisesti Julian päihteiden käytössä. Etäännyttäminen tuntuu tulevan erityisen hyvin esille vaikeiden tunteiden välttelynä. Julian kokemus keskenmenosta on hyvä esimerkki siitä, kuinka vaikeat tunteet käsitellään etäännyttämisen avulla:

One evening at Mama's Bar in the Lower East Side, I go to the bathroom to pee. When I pull down my pants, I find something strange on my panties. It looks like a ball of wax with veins running through it. I examine it closely and flick it into the toilet. As I flush, it dawns on me that I just had a miscarriage. I scramble and try fishing it out, but it's too late. I watch my embryonic sac circle the drain and disappear into the New York City sewage system. I feel bad that I couldn't give it a more dignified arrangement. I wonder for a moment who the father could be and truthfully I have no clue. I sigh and shrug and go back to the bar to finish my drink. (Fox 2024, 195.)

Tässä otteessa tietynlainen etäinen kerronta keskenmenosta korostaa vaikeiden kokemusten käsittelyä. Toki Julia on myös päihtynyt ja päihtyneenä on vaikea käsitellä vaikeita asioita. Kyseisiin tapahtumiin liittyykin jokapäiväinen juhliminen ja ”blacking out on purpose” (Fox 2024, 194). Etääntyminen esiintyy myös tietynlaisena tahallisenä pakoiluna. Siitä jälkeensä kertominen kuitenkin korostaa tapahtumien tarpeellisuutta tulla kerrotuksi. Alkion vessasta alas putkistoon vetäminen viittaa

myös koko teoksen nimeen. Uskonkin, että tällä tapahtumalla on ollut jotain vaikutusta kirjan nimeämiseen.

Traumanarratiivista hyvä käytännön esimerkki on #MeToo -liike, joka sai naiset jakamaan sosiaalisessa mediassa kokemuksiaan seksuaalisesta häirinnästä ja -väkivallasta. Traumanarratiivit vaativat keskustelua ja vuorovaikutusta, jotka #MeToo -liikkeen kohdalla osuivat sosiaalisen median alustoille. Tämä synnytti tukiverkostoja, joissa hiljaisuuden rikkominen antoi naisille ympäri maailmaa mahdollisuuden jakaa oman traumanarratiivinsa, luoden yhdistävän kokemuksen ja siitä syntyneen tarkoituksen ympärille syntyvän verkoston, jossa tuen antaminen ja saaminen mahdollistui. (Menyhért 2020, 252–253.) #MeToo -liike on olennainen Foxin teoksen kannalta siksi, että sen julkaisuajankohta sijoittuu #MeToo -liikkeen jälkeiseen aikaan. #MeToo -liike alkoi vuonna 2017 ja Foxin teos on julkaistu ensimmäistä kertaa vuonna 2023. Sosiaalisessa mediassa valtavasti huomiota saanut #MeToo -liike toimi mahdollistajana monelle seksuaalista väkivaltaa käsittelevälle traumanarratiiville. Foxin teoksen tapauksessa tämä mahdollistaminen on luultavasti tapahtunut välillisenä ilmiönä, sillä sosiaalisen median avulla olemme siirtyneet aikakaudelle, jolla traumanarratiivien jakaminen on yleistynyt ja mahdollistunut.

Sosiaalisessa mediassa traumaan liitetyt roolitukset (uhri, tekijä, osallistuja, sivustakatsoja, todistaja ja pelastaja) monipuolistuvat, tehden mahdolliseksi myös useiden roolien omaksumisen ja näin ollen myös roolitusten risteämisen ja kytkeytymisen toisiinsa (Menyhért 2020, 252–253). Tämä roolitusten risteäminen ja kytkeytyminen sekä usean roolin omaksuminen on mielestäni tärkeä näkökulma Foxin teoksen kohdalla. Juliaan kytkeytyy useita rooleja traumanarratiivin näkökulmasta. Tämä laajentaa Juliaa trauman uhrista myös muille tasoille ja tekee näin ollen hänestä myös moniulotteisemman elävän inhimillisen olennon. Roolitusten muuttumattomuus on näkemykseni mukaan vanhentunut ja tarpeettoman konservatiivinen tapa tulkita traumaa ja siihen liittyviä narratiiveja.

Julian tarve kertoa oma narratiivinsa liittyy myös vahvasti siihen, että häntä ei ole uskottu aikaisemmin. Trauman kokemuksella on selvästi vaikutus Juliaan ja hän pohtii rikosilmoituksen tekemistä, koska epäilee tulleensa huumatuksi ja joutuneensa seksuaalisen väkivallan uhriksi:

I try to enjoy myself, but I can't shake the feeling that something about me has changed. My mind keeps going back to the plane ride and the drinks they gave me. I think about pursuing charges for rape, since I was definitely too fucked up to consent, but then I remember what happened last time. Nobody believed me. Everyone would just call me a liar and say I'm doing it for attention. (Fox 2024, 241–242.)

Julia siis tiedostaa ja kokee, ettei ole pystynyt antamaan suostumusta seksiin. Rikosilmoitus jää kuitenkin tekemättä siksi, että häntä ei ole uskottu aikaisemmin. Hän pelkää, että häntä pidetään huomionhakuksena. Nähdäkseni tämä on hyvinkin yleinen pelko vastaavanlaisissa tilanteissa. Traumanarratiivin kautta Julia pääsee kuitenkin kertomaan kokemuksestaan ja sen kertomiseen liittyvästä epävarmuudesta. Tämä ei kuitenkaan aja tekijää rikosoikeudelliseen vastuuseen, mutta se on ainakin askel oman narratiivin hallintaan ja omien kokemustensa käsittelyyn.

4.2 Performatiivisuus, sukupuoli ja feminiinisyys

Sukupuoli on olennainen näkökulma kun tutkitaan vallan ja trauman ilmentymistä Foxin teoksessa. Se liittyy olennaisesti niin laajempiin yhteiskunnallisiin rakenteisiin kuin yksilön identiteettiin. Väkivaltaa on jo kuvattu sukupuolittuneena ilmiönä, mutta sukupuolen käsitettä ei ole vielä tutkimuksessa avattu. Sukupuoli voidaan nähdä rakenteena tai konstruktiona, joka muodostuu psyykeen ja henkilökohtaisen fysiologis-anatomisen ruumiin sekä ruumista ympäröivän kulttuurin ja yhteisön kohtaamisista. (Karkulehto & Rossi 2017, 9.) Tämän lisäksi sukupuoli voidaan nähdä performanssina.

Foxin teoksessa esiintyy tietynlaista performatiivisuutta, joka liittyy mielestäni olennaisesti sekä valtaan että narratiivin haltuunottoon. Performatiivisuus liittyy myös oleellisesti esimerkiksi sukupuoleen. Sukupuolen performanssin ajatus tulee filosofi Judith Butlerilta, jonka mukaan sukupuoli on identiteetti, joka laitetaan käytäntöön ruumiin ulkopuolella ”tyyliteltyjen tekojen sarjana” (Butler 2016, 235). Tähän liittyy myös ajatus pysymättömyydestä ja siitä, että sukupuoli on paikka, josta seuraa erilaisia tekoja tai seurauksia, kuten eleet ja ruumiin tyylittely. Nämä seuraukset ja teot muodostavat illusion sukupuolen pysyvyydestä. (Butler 2016, 235.) Tämä ajatus sukupuolesta toisteisena tapahtumana tuntuu olevan oleellinen Foxin

teoksessa erityisesti siksi, että se voidaan yhdistää valtaan ja identiteettiin. Lisäksi tulkintani mukaan teoksessa erottuu erityisesti ruumiin tyylyttelyyn ja eleisiin liittyvää toisteisuutta, jotka eivät liity pelkästään traumaan vaan myös sukupuolen tuottamiseen.

Sukupuoli ei ole pelkästään performanssi vaan se on myös normi, jonka täysi sisäistäminen on mahdotonta. (Butler 2016, 235). Tämä tarkoittaa tulkintani mukaan sitä, että sukupuoli toimintana ei ole kokonaisvaltaisesti tiedostettua toimintaa, sillä siihen vaikuttavat monet sosiaaliset ja poliittiset tekijät. Julian tapauksessa sukupuolen performanssi tuntuu kärjistyvän erityisesti pukeutumisen kautta. Tämä osoittaa toisteisuuden lisäksi myös oman vallan ja narratiivin haltuunottoa.

Performatiivisuus tulee esille teoksessa sekä kielen että narratiivin kautta. Toisaalta performatiivisuus esiintyy myös materiaalisessa muodossa. Tämä materiaaliin liittyvä performatiivisuus liittyy erityisesti pukeutumiseen ja ulkonäköön, joiden kautta Julia hallitsee omaa identiteettiään. Hän ikään kuin toistaa itseään ollakseen itsensä tai tullakseen itsekseen. Nämä asiat ovat kuitenkin syvästi yhteydessä sosiaaliseen ympäristöön ja normeihin. Tämä yhteys ympäristöön tulee toteen erityisesti kulttuurierojen kautta. Tämä korostuu, kun Julia menee esiteini-ikäisenä kesäksi Italiaan. Hän vertailee itseään vuotta vanhempaan serkkunsa Chiaraan:

Chiara doesn't wear as much makeup as me and she certainly doesn't wear thongs or padded bras like I do.

"You're such a show-off," she says to me as I get dolled up for a night out.

"I'm an American now," I snap at her confidently. She rolls her eyes, dismissing me. "Italian women are raised to be modest and blend in."

(Fox 2024, 60.)

Tässä otteessa korostetaan myös kasvatuksellisia kulttuurieroja. Myös ympäristöllä on iso rooli kulttuurissa ja sosiaalisessa rakenteessa, ja näin ollen myös siinä, kuinka sukupuolta toteutetaan.

Myös feminiinisyys ja sen representaatio on kulttuurisidonnaista. Tämä liittyy olennaisesti myös valtasuhteisiin ja vallitseviin normeihin. Kulttuurisidonnaisuus ja naiskehojen esineellistäminen tulee Foxin teoksessa monella tapaa esille. Tähän liittyy erityisesti se, että Julia on kasvanut osan elämästään Italiassa ja osan Pohjois-Amerikassa. Julia on syntynyt vuonna 1990. Hänen kasvunsa tapahtuu siis

vuosituhannen vaiheessa. Kulttuurisidonnaisuus liittyy fyysisen paikan lisäksi myös aikaan. Ajallinen konteksti määrittää sitä, minkälainen asema kussakin ajassa naiskeholla on. Kun Julia muuttaa lapsena pysyvästi isänsä luokse New Yorkiin kuvaillaan hänen havaintojaan seuraavasti:

As we sit in silence crossing the boroughs on our way to Manhattan, I immediately notice how all the billboards advertising movies depict guns and violence. And strangely, there's no naked women. In Italy, it's perfectly normal to glance up at billboard and have a big pair of bronzed oily tits successfully sell you sunscreen at eight a.m. on a January morning. (Fox 2024, 2.)

Tässä otteessa korostuu erityisesti kulttuurierot kaupallisessa kontekstissa. Ottaen huomioon, että tapahtumahetkellä Julia on vielä pieni lapsi, mielestäni on huomion arvoista, että sekä väkivalta että naiskehon seksuaalisointi konkretisoituvat myöhemmin Julian elämässä. Näiden molempien kaupallisuus tuntuu myös olevan olennainen näkökulma traumaan liittyen. Erityisesti yhdistän tämän ajatuksen traumatalouteen ja väkivallan rooliin viihdemediassa. Tarkoitan tällä sitä, että teoksessa on rakenteita kritisoiva sävy, joka tulee erityisesti esille suhteessa sukupuoleen. Toisaalta teoksen sensaatiomaisuus tuntuu olevan osittain myös kritiikkiä traumataloudelle. Perustan väitteeni siihen, että Julia on yrittänyt tuoda kokemuksiaan väkivallan uhrina esille esimerkiksi puhuessaan lehdistölle Shanen väkivaltaisuudesta. Julialla on jo lapsuudesta lähtöisin oleva kokemus siitä, että häntä ei uskota. Tämä ulottuu aikuisuuteen asti, jossa Julia jättää raiskauksen ilmoittamatta, koska kokee, että häntä ei uskottaisi. Hänen kokemuksensa tulevat kuitenkin (ainakin jollain tavalla) kuulluksi väkivallalla kyllästetyn teoksen kautta. Näin ollen hän osallistuu traumatalouteen ja väkivallan kaupallistamiseen, mutta kokemustensa kautta hän osoittaa myös sitä, miten väkivallan kokemuksiin suhtaudutaan ja kuinka ne tulevat yleisölle todellisiksi (vasta) sitten kun ne esitetään sensaatiomaisessa muodossa. Tällöin sensaatiomaisuus ja traumatalouteen osallistuminen on tarpeellista juuri siksi, että oman äänen ja kokemuksen voi saada kuuluviin.

Butler erottelee myös ilmaisemisen ja performatiivisuuden käsitteet: "Jos sukupuolen ominaisuudet eivät olekaan ekspressiivisiä, ilmaisevia, vaan performatiivisia, tuottavia, nuo ominaisuudet itse asiassa muodostavat sen identiteetin, jota niiden sanotaan ilmaisevan tai paljastavan." (Butler 2016, 236.) Tämä ilmaisemisen ja performatiivisuuden eronteko on hyvä pitää mielessä erityisesti siksi, että ne

osoittavat kontrastia sukupuolen performanssin ja ilmaisemisen välissä. Ilmaiseminen heijastaa syvempää olemusta ja identiteettiä. Performatiivisuus puolestaan syntyy näiden olemusten toistosta. Performatiivisuus tuottaa tämän toiston kautta sukupuolta.

Feminiinisuuden ja vallan suhde liittyvät toisiinsa erityisesti sen kautta, että väkivaltaa voidaan teoksessa tulkita sukupuolittuneena ilmiönä. On hyvä kuitenkin muistaa, että feminiinisyys ja sukupuoli eivät ole sama asia. Sukupuoli voidaan nähdä enemmänkin kokonaisuutena tai kategoriana, siinä missä feminiinisyys liittyy ilmaisemiseen. Feminiinisyys on siis ilmaisua, joka ei ole välttämättä yhteydessä sukupuoleen. Feminiinisyys kuitenkin usein yhdistetään sukupuoleen vallitsevien yhteiskunnallisten arvojen ja normien vuoksi. Nämä arvot ja normit ylläpitävät heteronormatiivisuutta.

Feminiinisuudella voidaan ilmaista omaa identiteettiä tai tukea tämän rakentumista. Julian identiteettiin ja sen kehitykseen kuuluu myös oleellisesti hänen kokemuksensa feminiinisuudesta. Julia kasvaa pääosin isänsä kanssa New Yorkissa ja hänellä on hankala äitisuhde. Esiteini-ikäisenä Julia kuvaa suhdettaan feminiinisyteen seuraavasti:

I slowly begin to scrub away at my femininity, which had proved to be unsustainable in this environment. "Man up! Don't be a pussy!" my dad shouts at me as I cry. I have to be tougher. I have to be more like him.

I hide my developing body under baggy T-shirts and pants, and I never wear pink. Pink is for pussies. (Fox 2024, 27.)

Otteessa kuvataan feminiinisyyttä ja sen representaation häivyttämistä. Feminiinisyteen liittyy usein vahvoja stereotyyppioita, joita ylläpidetään sukupuolittuneella kategorisoinnilla. Myöhemmin Julian ensimmäisen seksuaalisen kokeilun jälkeen (Julian ollessa 11-vuotias) Julian feminiinisyys herää. Tämä edellä mainittu 'herääminen' liittyy kuitenkin nimenomaan Julian ulkoiseen olemukseen esimerkiksi pukeutumisen kautta, jota kuvaillaan seuraavasti:

I have a B-cup size, but the hot-pink padded bra I stole from Victoria's Secret makes them look like double D's. I have a small waist, which I inherited from my mother, and my hips keep getting wider, just like hers. I also have the biggest butt, which boys at school always comment on. One boy in the eighth grade slaps it whenever he sees me in the hallway. Apparently this is a

compliment because it makes a lot of girls in my grade jealous, and I admit, I love the attention. (Fox 2024, 37)

Tässä on kuitenkin kyse niin vallasta kuin sen rakenteistakin. Tarkoitan tällä sitä, että vaikka Julia toteaaakin nauttivan huomiosta ja vallasta, jonka voi saavuttaa ulkonäöllä, hän kasvaa olosuhteissa ja yhteiskunnassa, jossa naisen keho on tehty seksiobjektiksi.

They say they love my authenticity and describe me as “real.” They tell me “I’m a sex symbol for women,” which is the highest form of compliment one could ever hope to receive. (Fox 2024, 317.)

Julia ottaa vallan omasta kehostaan. Hän nauttii huomiosta ja ottaa omaan hallintaansa kehoonsa liittyvän objektifioinnin. Se, että hänet nähdään 'aitona' ja 'seksisymbolina naisille' palauttaa valtaa Julialle. Toki tässä on myös hyvä muistaa, että katse tulee ulkopuolelta eli on kyse siitä, kuinka ulkopuoliset ihmiset näkevät Julian, eikä siitä kuinka hän itse itsensä näkee tai kokee.

Ulkopuoliset katseet määrittelevät, kuinka koemme ja näemme itsemme. Julian kohdalla voidaan huomata, että hän on ylpeä siitä, millainen hän on myös menneisyytensä varjossa. ”Everyone in our parish knows me as ‘the *Playboy* model from New York.’ I wear the title proudly.” (Fox 2024, 248.) Julian suhdetta omaan kehoonsa, sen näyttämiseen ja alastomana esiintymiseen kuvailee parhaiten ylpeys. Hän ei häpeä poseeraamista pornografista materiaalia levittävälle lehdelle. Tulkintani mukaan hänen asenteensa omaa kehoaan kohtaan toimii eräänlaisena oletusten ja stigmojen rikkojana. Tarkoitan tällä sitä, että kehoon, sen näyttämiseen ja käyttämiseen seksityöhön ei liity Julialla häpeää vaan ennemminkin se vaikuttaa olevan hänelle ylpeyden aihe, joka on muovannut hänestä sellaisen, kun hän on. Julia taistelee siis seksityöhön liitettyä häpeää vastaan ja omaksuu taustansa ylpeydellä vähentäen samalla seksityöhön liitettyä stigmaa.

Myös julkisuudessa oleminen voidaan liittää ulkopuolisten määrittäviin katseisiin. Julia kuvailee suhdettaan julkisuutta teoksen lopussa seuraavasti:

People ask me what it’s like to be famous. Truth is, I’m not celebrity and I don’t claim that title. I’m an artist in the role of a lifetime, playing *Me*. I never go to parties. Getting dolled up and being snapped by my paparazzo friend is my only thrill. (Fox 2024, 314.)

Julia kuvailee, että ei koe itseään julkkikseksi. Hän kokee itsensä taiteilijaksi, joka esittää roolia itsestään. Julia siis näin ollen esiintyy performanssina. Tämä nostaa esille ajatuksen siitä, että Julialla on valta määrittää itseään erilaisen performatiivisen toiminnan kautta. Toisaalta tämä julkisuudessa tapahtuva performatiivinen toiminta tuntuu osin myös rajoittavan Juliaa:

I begin to feel discouraged. Why does everything feel like an uphill battle? It's hard not to compare myself to others in this industry, especially those who were born into the life. They just have it so easy. The worst feeling is seeing a fashion show entirely inspired by me and not receiving invitation. Being purposely excluded from the conversation when I single-handedly started every trend of 2023 is annoying. But my fans quiet the gremlin voices in my head. (Fox 2024, 314.)

Se, että Julia ei mielestään saa ansaitsemaansa tunnustusta määrittää tulkintani mukaan myös sitä, miksi oman narratiivin haltuun ottaminen on hänelle tärkeää. Traumanarratiivin ohella, Julian narratiivi on myös kasvu kertomus, jossa on aistittavissa toivon pilkahduksia. Tämä korostuu erityisesti siinä, että Julia ei ole syntynyt julkisuuteen. Hän on tehnyt töitä päästäkseen sinne, missä on nyt. Lisäksi Julian narratiivi osoittaa sitä, että julkisuudessa oleminen on performatiivisuuden ohella myös raskasta mielelle. Ulkopuolisten katseet määrittävät, tuomitsevat ja arvottavat julkisuudessa olevia henkilöitä.

4.3 Materia ja hallinta

Valta ilmenee teoksessa muun muassa materiaalin ja hallinnan kautta. Materia ja hallinta ovat oleellisia teemoja Julian elämässä, mutta myös teoksessa kielellisellä tasolla. Tämä liittyy siihen, että kerronnassa esiintyy paljon kuvailua, johon liittyy materiaalit ja niiden hallinta. Tarkoitin täällä erityisesti Julian suhtautumista materiaan, kuten vaatteisiin ja koruihin. Ne toimivat näin ollen myös symboleina hallinnan ja kontrollin tarpeeseen. Julia haluaa omistaa kauniita asioita ja näyttää tiettyltä. Tämä liittyy niin performatiivisuuteen, kuin materiaan ja sen hallintaan. Toisaalta se on myös osoitus oman vallan ja tilan hallitsemisesta.

Tähän teemaan on olennaisesti liitettävä myös taloudelliset valtaan liittyvät kysymykset. Varastaminen on oleellista materiaalin kannalta. Se voidaan tietysti näkökulmassa nähdä jopa anarkistisena tekona. Materiaalin ja sen omistamiseen

liittyvä kaipuu liittyy tulkintani mukaan erityisesti Julian lapsuuteen ja taloudellisiin haasteisiin hänen lapsuudessaan. Toisaalta varastaminen on joillekin myös elinehto. Julia kuvaileekin lapsuuden vähävaraisuutta seuraavasti: "We didn't have a lot of money, so if I wanted something, I knew the only way to get it was by taking it." (Fox 2024, 7.) Varastelu alkaa jo lapsena ja jatkuu teini-ikäisenä:

I used to be invisible, in and out, grabbing only one small thing at a time. But now I do what the rich girls do. I create chaos. I bring a mountain of clothes to the fitting room even though I know their limit is five items per person.

[...]

In the end, I have way more items in my fitting room, and they've lost count. We rip out the plastic alarm sensors, leaving small little holes in the fabric, and stroll out of the store waving to the employees.

Just act normal.

I'm addicted to the rush, the indescribable sensation that pours itself over my entire body.

[...]

I love my new pants but nothing beats the thrill of walking past the metal detectors and getting away with it. (Fox 2024, 45.)

Julia jää koukkuun varastamiseen ja tulkintani mukaan varastelusta tulee eräs keino hallita ahdistusta. Varastelu on riippuvuus siinä, missä päihteetkin. Julia ei varasta materiaalin tarpeeseen vaan enemmänkin fyysisen ja psyykkisen reaktion aiheuttamiseen. Hän kuvaileekin varastamisen aiheuttamaa tunnetta seuraavasti "My heart beats faster, my step feels lighter, my stomach flutters." (Fox 2024, 45.) Varastelun aiheuttama reaktio siis aiheuttaa addiktion. Toki varastelu on alkanut tarpeesta. Julia on joutunut kodittomaksi lapsena, ja tämä on varmasti vaikuttanut hänen suhteeseensa materiaan ja omistamiseen:

The last time I was in New York, we were homeless. How it happened is hazy, but I vividly remember bouncing around between the homes of various family members and friends. The fighting, the chaos, and the tears are seared into my memory. The worst place we stayed was a dingy squat house in Chinatown where over twenty people slept on mats all over the floor. A fight broke out while I was asleep, and when I woke up in the morning, there was thick puddle of what looked to be blood on the floor by the entrance. (Fox 2024, 5.)

Kodittomuus korostaa sitä, että varastelu on aluksi tapahtunut tarpeeseen. Se, että Julialla ei ole ollut lapsena kokemusta pysyvyydestä ja kodista vahvistaa puolestaan

tulkintaani siitä, että materian ja hallinta näyttävät myös turvallisuuden kysymyksenä. Materia tuo Julialle turvaa, koska hän on kasvanut sekavassa perhetilanteessa, ilman tunnetta pysyvyydestä. Kodittomuus on siis luonut Julialle turvattomat olosuhteet kasvulle. Toisaalta turvattomuuden tunne näyttelee myös omaa rooliaan traumanarratiivin syntymisessä.

Myös ulkonäkö on keskeinen teema materiaalin ja hallinnan diskurssissa. Materiaalit ja hallinta liittyvät erityisesti niihin esteettisiin valintoihin, jotka Julia tekee omassa ulkonäössään:

I put on pair of Miss Sixty jeans and sharp stilettos. I straighten my long brown hair and pile on loafs of shimmery eye shadow. I ride on the back of Tatiana's off-brand Vespa without helmet, so as not to mess up my makeup. (Fox 2024, 77.)

Ulkonäköön, meikkeihin ja pukeutumiseen viittaavat kuvailut ovat toistuvia *Down the Drain* -romaanissa. Tämä saattaa vaikuttaa turhamaiselta, mutta mielestäni materiaali ja esteettiset valinnat ovat mukana oman vallan palauttamisessa. On monia asioita, joihin Julia ei voi vaikuttaa tai hänellä ei ole kontrollia tietyistä tapahtumista elämässään, mutta ulkonäkö on sellainen asia, jota hän pystyy hallitsemaan. Oman ulkonäön, pukeutumisen ja meikkaamisen hallinnalla ikään kuin osoitetaan myös sitä, kuinka vahva Julia pohjimmiltaan on. Pukeutumiseen ja ulkonäköön liittyvät seikat tuntuvat muutenkin olevan tärkeitä Julialle. Tällainen turhamaiselta vaikuttava kuvailu saattaakin itse asiassa lähinnä inhimillistää Juliaa.

Materiaan ja hallintaan liittyy myös ajatus Juliasta materiaana tai omaisuutena. Tätä kuvataan muun muassa Julian suhteessa Ace-kumppaniin:

I make up my mind then and there that I will no longer be afraid of him. I'm not going to let him have that over me. I'm not going to give him the power to continue ruining my life. I'm not going to open his letters, answer his calls, or talk to any of my "friends" who keep tabs on me for him. I'm getting my tattoo covered as soon as I get out. I am no longer his property. (Fox 2024, 135.)

Tässä otteessa korostuu näkemys naisesta miehen omaisuutena, objektina, jonka voi omistaa. Toisaalta kyseisessä otteessa Julia irtautuu entisen kumppaninsa Acen vallasta ja näin ollen palauttaa vallan takaisin itselleen. Näin tehdessään hän ikään kuin palautuu itse objektista subjektiksi. Tämä näkökulma on oleellinen niin materian hallinnan suhteen kuin myös oman narratiivin palauttamisessa. Nämä aiheet

kietoutuvat yhteen, koska materian hallinnan kautta painotetaan myös valtaa kertoa omalla tavallaan ja omasta näkökulmasta.

Julian ja materian suhde korostuu myös hänen ja Rohanin väleissä. Rohan ostaa Julialle kalliita vaatteita ja asusteita lahjaksi. Näin hän myös hallitsee Juliaa materian kautta. Rohan rahoittaa Julian elämää, mutta tämän kautta myös hallitsee tätä:

He gives me just enough money to keep me asking for more, and I've completely adapted to this new lifestyle as his princess. But the weight of his affection is too heavy for me to carry. It's bringing me down. I'm miserable, but still, I can't let him go. When did he become both the hero and the villain in my story? (Fox 2024, 201.)

Rohanin tarjoama elämäntyyli vaatii osansa myös Juliasta. Hän on Rohanin armoilla taloudellisesti. Pelko siitä, että jonkun mennessä pieleen Rohan voi lopettaa hänen tukemisensa on läsnä. Tämä asettaa myös paineita Julialle. Elämäntyylin mahdollistaminen, kalliit vaatteet ja hyödykkeet ovatkin Rohanin tapa kontrolloida Juliaa.

Rohanin tarjoama taloudellinen vakaus aiheuttaa Juliassa myös hallitsemattomuutta ja kontrollin menetystä. Se näkyy erityisesti Julian päihteiden käytössä, joka osittain mahdollistuu Rohanin tarjoaman taloudellisen tuen avulla:

This newfound privilege causes me to spiral, especially now that I have money to burn. Liana and I go out every night until dawn, chasing Xanax bars with unlimited shots of promoter tequila and blacking out on purpose. (Fox 2024, 194)

Tämä taloudellinen vapaus mahdollistaa Julialle entisestään rankempaa päihteiden käyttöä ja myös holtitonta toimintaa, joka liittyy päihteiden käyttöön. Materian mahdollistaminen aiheuttaa kaaosta Julian elämään, eikä materia toimi näin ollen pelkästään vallan ja hallinnan symbolina.

Ajatus Juliasta materiaana ja objektina liittyy oleellisesti myös seksityön tekemiseen. Seksityössä Julia myy kehoaan. Toisaalta hän toimii alistajan roolissa eli ottaa vallan omasta kehostaan ja sen materiaalisuudesta haltuun tätä kautta. Seuraavaksi käsittelen vielä tarkemmin seksuaalisuutta, BDSM-kulttuuria ja seksityötä.

4.4 Seksuaalisuus, BDSM ja seksityö

Seksuaalisuus on eräs tärkeä ja huomion arvoinen näkökulma Foxin teokseen. Seksuaalisuus kytkeytyy sekä kehollisuuteen että sukupuolittumiseen. Kehollisuus ja sukupuolittuminen on myös yhteydessä kehojen sukupuolittamiseen. Kehojen sukupuolittamiset tapahtuu luokittelevilla diskursseilla ja katseilla. (Koho 2017, 161.) Luokittelevat diskurssit ovat kulttuurisidonnaisia ja ne määrittävät sitä, kuinka kategorisoimme itseämme ja toisiamme.

Kuten uhriutta käsittelevässä alaluvussa jo todettiin, BDSM ja siihen yhdistetyt roolitukset ovat olennainen osa teoksessa esiintyviä valtasuhteita. Ne myös liittyvät olennaisesti sekä oman narratiivin haltuunottoon että uhrin ja tekijän rooleihin. Tässä alaluvussa paneudun vielä tarkemmin seksityöhön ja BDSM-kulttuuriin ja siihen, millaisena temaattisena näyttämönä ne toimivat Foxin teoksessa.

Julia hakee töihin 'the dungeon' nimiseen BDSM -palveluja tarjoavaan liikkeeseen. "Not only to fulfill my probation requirement but because I have no money." (Fox 2024, 163). Työn hakeminen ei siis liity pelkästään taloudelliseen toimeentuloon, vaan myös ehdonalaisen rikostuomion ehtojen täyttämiseksi. Työn hakeminen on näin ollen yksi vaatimus vapaudelle. Seksityö näyttäytyykin tietyllä tavalla vapauden symbolina Julialle. Lisäksi Julia on jo esiteininä ihailut dominatrixina työskentelyä. Hänen ystävänsä Ellan isosisko Kat työskenteli tuolloin dominatrixinä. "Ella informs me that she's a dominatrix and that she beats guys up for money and I'm blown away by how fun that sounds." (Fox 2024, 34). Vuosia myöhemmin Julia muistaa vielä ihailunsa:

An image from years ago flashes in my mind. I vividly remember Ella's older sister, Kat, walking into her room to admire herself in the full-length mirrore as I sat cross-legged by her patent-leather Mary Jane platforms. I remained transfixed on her, my entranced gaze tracing her body all the way up from her black toenails to her long legs in black fishnet stockings. She was so fucking cool. (Fox 2024, 163.)

Tässä otteessa korostuu ihailun lisäksi se, kuinka Julia näkee dominatrixin työn myös tietynlaisena estetiikkana. Dominatrixin työhön liittyykin vahvasti esteettinen kuvasto, jota korostetaan tietynlaisella pukeutumisella. Tämä korostaa myös teoksessa esiintyvää performatiivisuutta sekä BDSM-kulttuuriin liittyviä roolituksia.

Julian rooli dominatrixina toimii teoksessa tulkintani mukaan sekä vallan palauttajana että alistajana. Alistainen asema liittyy erityisesti siihen, ettei seksityö missään muodossa ole turvallista. Tämä tarkoittaa lähinnä sitä, että vaikka Julia on näennäisesti kontrollissa ja vallassa, hän joutuu toimimaan asiakkaidensa toiveiden mukaisesti, vaikka toive onkin joutua alistetuksi. Tähän liittyy erityisesti valtahierarkia, joka vallitsee asiakkaan ja palvelua tarjoavan toimijan välillä.

Väkivallan uhka on myös olemassa seksityötä tehdessä. Julia on kahdestaan asiakkaidensa kanssa ja joskus tapaamiset tapahtumat myös työpaikan ulkopuolella. Tällöin riski väkivallan kohteeksi joutumiselle on entistä suurempi. Esimerkiksi Rohan on alun perin Julian asiakas, jota hän tapaa työpaikkansa ulkopuolella.

Näiden roolitusten lisäksi seksityöhön liittyy eettisiä ulottuvuuksia. Seksityön eettiset ulottuvuudet liittyvät niin poliittisiin, sosiaalisiin kuin terveydellisiin kysymyksiin. Lisäksi seksityön tutkimiseen liittyy eettisiä kysymyksiä kuten representaation haasteet, stigmatisoinnista ja mahdollisesta lainvastaisuudesta johtuvat epäluotettavat vastaukset. Lisäksi yleistyksien dikotomia, seksityön sekoittaminen uhriuteen ja kaikkien seksityöläisten näkeminen homogeenisenä ryhmänä. (Shaver 2005, 296–297.) Nämä kysymykset liittyvät myös siihen, kuinka seksityöstä puhutaan ja kuinka siitä kirjoitetaan.

Performatiivisuus esiintyy teoksessa esimerkiksi siinä, kuinka Julia suorittaa dominatrixin työtänsä. Työn onnistuminen edellyttää heittäytymistä erilaisiin rooleihin, joilla täytetään asiakkaiden alistusfantasiat:

I become a jack of trades, adapting quickly is the nature of the job. If a client wants electrical play, suddenly I'm a master electrician. If he wants piercings, suddenly I'm the most experienced piercer there ever was. I never turn down a job. I revel in the fact that I can be anyone at any given moment. I transform into your mean mommy, an evil nun, the bitchy popular girl in high school, all in a day's work. My strong intuition and excellent improvisation skills keep the job interesting and the money rolling in. (Fox 2024, 172.)

Julia kuvailee erilaisia rooleja, joita hän suorittaa työpäivänsä aikana.

Improvisaatiotaito ja intuitio helpottaa työssä selviytymistä. Tämä improvisaatiotaito on osoitus siitä, että työ vaatii joustavuutta astua nopeasti erilaisiin rooleihin. Nämä roolit eivät aina ole ennalta kirjoitettuja, vaan ne syntyvät asiakkaiden toiveiden mukaan.

Eräs yleinen huolenaihe, joka koskee seksityötä, on esineellistäminen. Tähän esineellistämisen kysymykseen liittyy kuitenkin näkökulma siitä, että seksityö pohjautuu aina hyväksikäytölle. Tämä näkökulma näkee seksityöntekijän uhrina tai vailla toimijuutta. (Paasonen yms. 2020, 65.) Julia toimii hyvänä esimerkkinä siitä, että näin ei kuitenkaan aina ole. Hän tekee seksityötä säilyttäen samalla oman toimijuutensa. Aikaisemmin mainittu uhrin asema ei synny teokseen seksityön kautta, vaan enemmänkin trauman kokemuksista. Tulkintani mukaan Foxin teoksessa esiintyvä seksityö on nimenomaan toimintaa, jolla pyritään pois uhrin ja objektin asemasta.

Yllä mainittu radikaalifeministinen näkemys erottaa seksityöläiset muuta ruumiillista työtä tekevästä sen oletuksen perusteella, että seksityön tekeminen edellyttää supistumista pelkäksi ruumiiksi. Seksityössä onnistuminen kuitenkin edellyttää subjektina toimimista, muun muassa halujen ja tunteiden kautta. (Paasonen yms. 2020, 65.) Tulkintani mukaan tämä tarkoittaa sitä, että seksityön onnistuminen vaatii muutakin kuin ruumiin. Seksityö on kuitenkin myös esimerkiksi asiakaspalvelua, siinä ollaan tekemisissä ihmisten kanssa ja palvellaan heitä. Myös Julia muodostaa läheisiä suhteita asiakkaidensa kanssa.

Julialle seksityö on itsessään jo tietynlaista performaatiota. Se on esittämistä, näyttelemistä ja asiakkaiden toiveiden täyttämistä. Julialla on myös eri dominatrix - nimi: Valentina. Tämä nimeäminen korostaa entisestään seksityön performatiivisuutta. Myös kaikki tähän liittyvä pukeutuminen ja naamioituminen liittyy läheisesti performatiivisuuteen. Julian kuvaileekin roolin vaihdosten olevan hänelle raskaita:

After a few months working at the dungeon, an angsty feeling creeps into my life and I start feeling disillusioned by it all. I'm beginning to find it harder and harder to jump out of character all day. I'm exhausted by the easiest of sessions. MY go to move is sitting on the clients' faces and forcing them to jerk off and come within fifteen minutes, to get them out of there faster. I feel drained. I feel depleted. I'm burnt out. I even tell one of my clients he should go to therapy and unpack the trauma with his mom. My soul can't handle it anymore. (Fox 2024, 182.)

Seksityö on myös henkisesti raskasta kuten yllä olevassa otteessa kuvaillaan. Eräs Julian keino selviytyä on huumeiden avulla. Huumeet ovat yhä tässä vaiheessa vahvasti läsnä Julian elämässä: "I still enjoy clubbing on the weekends, and one

morning , as I'm hosting a cocaine-fueled after-hours gathering, I hear a knock on the door." (Fox 2024, 180.) Huumeiden käyttö näytteleeekin suurta roolia myös tässä vaiheessa Julian elämää.

Suurin osa tutkimuksesta, joka on tehty seksityötä tekevien huumeiden käytöstä, on tehty kadulla työskentelevistä seksityöntekijöistä. (Iversen, Long, Lutnick & Maher 2021, 96.) Tämä tarkoittaa sitä, että vähemmälle huomiolle esimerkiksi tilastoissa pääsevät sellaiset seksityöntekijät, jotka työskentelevät sisätiloissa, kuten Julia. Tästä huolimatta on pidettävä mielessä se, että Julia on seksityötä tekevä huumeittenkäyttäjä. Seksityötä tutkivassa teoksessa *Sex Work, Health and Human Rights* (2021) tutkijat Iverse, Long, Lutnick & Maher kuvaavat seksityöhön ja huumeidenkäyttämiseen liittyviä potentiaalisia riskejä seuraavasti:

Potential harms associated with illicit drug use in the context of sex work include increased vulnerability to: infectious disease such as HIV and other sexually transmitted infections (STI), violence, stigma and discrimination, criminalisation, and exploitation. (Iversen, Long, Lutnick & Maher 2021, 95.)

Seksityöhön liittyy siis valtavasti potentiaalisia riskejä, joista eräs on stigmatisointi. Seksityön tekeminen on vahvasti stigmatisoitunutta ja tämä näkyy myös Julian elämässä. Erityisesti tämä tulee esille seksityön jo loputtua eli myöhemmin Julian elämässä kun Shane kostaa Julialle siitä, että tämä on ilmoittanut poliisille Shanen pahoinpidelleen Julian. Shane kostaa levittämällä nettiin Juliasta arkaluontoista tietoa valeprofiilin turvin:

I click on the screenshot of an Instagram account impersonating me. The handle is @MistressValentina and the bio is a list of all my specialities including ass worship and golden showers. I scroll through my domme photos from years ago and click on the "following" tab. This account follows my employees, people I work with professionally, acquaintances, and even family members. (Fox 2024, 228.)

Seksityöhön liittyvä sosiaalinen stigma seuraa Juliaa siis vielä vuosienkin jälkeen ja siitä kerättyä tietoa käytetään vallan välineenä. Tässä tilanteessa tuntuu melko selvältä, että Shanen tarkoituksena on ollut julkisesti nöyryyttää Juliaa. Julkinen nöyryyttäminen on väkivaltaa ja toisesta ihmisestä valekäyttäjän tekeminen on identiteettivarkaus. Toki se, mikä tekee tästä mielenkiintoista, on se, että Shane ei varasta Julian identiteettiä vaan Julian esittämän hahmon Mistress Valentinan, joka on vain rooli, jota Julia on esittänyt tehdessään töitä dominatrixina.

Foxin teoksessa olennaisena näen myös näkökulman kehon vallasta. Julia huomaa jo varhain, että hänen kehollaan on valtaa suhteessa miehiin. Tämä tapahtuu Julian ensimmäisen seksuaalisen (väkivallan) kokemuksen kautta hänen ollessa 11-vuotias. Julia huomaa minkälainen vaikutus hänen kehollaan on 26-vuotiaaseen mieheen, joka kiihottuu Juliasta tämän iästä huolimatta. Tapahtuman jälkeen Julia (11-vuotias lapsi) ymmärtää oman kehonsa vallan suhteessa miehiin: “After this exhilarating encounter, I start shedding the baggy clothes and embrace my figure. I’m hooked to the power I can have over someone by simply existing” (Fox 2024, 37). Tämä valta on kuitenkin tietyllä tapaa problematisoitu, sillä vaikka valta on näennäisesti Julialla, niin sen muodostuminen perustuu naiskehon esineellistämiseen, joka tapahtuu patrarkaalisen yhteiskunnan taholta (Koho 2017, 163). Kehon ja vallan suhde tulee olennaiseksi myös traumanarratiivin ja uhrin aseman tulkitsemisessä. Myös uhrin subjektipositio perustuu patriarkaalisen yhteiskunnan asettamiin lainalaisuuksiin.

Julia on tulee teoksen loppupuolella myös tietoiseksi siitä, kuinka rajoittavaa naiskehon esineellistäminen on:

As I shed weight and lose my famous curves, something unexpected happens. Men no longer find me attractive, and strangely, it’s liberating. I can finally walk around without getting honked at or cat-called. It’s as if I’ve been living as a slave to the male gaze all my life, and I’m enjoying this newfound freedom. Being sexy had been my identity for so long and I was consumed by it. I’m unlearning brainwashing and learning to love myself for more than just the way I look. (Fox 2024, 315.)

Tämä ote osoittaa erityisen hyvin sitä, kuinka naiskehon esineellistäminen ja seksiobjektina toimiminen näkyy yhteiskunnassa. *Male gaze* -ilmiöllä on suuri vaikutus siihen, kuinka naiseksi kasvetaan. Julia on kasvanut yhteiskunnassa, joka on ‘aivopessyt’ hänet ajattelemaan seksikkyyden olevan hänen ainoa (ja ehkä myös tärkein) osa identiteettiään. Julian kokemus siitä, että miehet eivät pidä häntä enää viehättävänä, näyttäytyy hänelle vapautena. Tämä vapaus symboloi myös oman narratiivin haltuunottoa, sillä tätä kautta Julia ottaa myös vapauden omaan kehoonsa. Eikä hän määritä enää sitä miesten katseiden avulla. Näin ollen hän kääntää katseensa myös itseensä ja ottaa oman kehonsa oman hallintansa alaiseksi. Tapahtuu siis vallan palautus.

Tutkimuksessa esitetyt teemat trauman, narratiivin, vallan, hallinnan, kontrollin, seksuaalisuuden ja sukupuolen sekä seksityön saralla ovat toisiinsa kietoutuneita. Niiden käsittelyissä esiintyy päällekkäisyyttä ja toisaalta myös jonkin verran ristiriitaisuutta. Tutkimuksessa tarjoamani näkökulmat on valittu tukemaan tutkimuskysymyksiäni. On kuitenkin hyvä muistaa, että näkökulmien laajentaminen mahdollistaa myös tarkemman ja monipuolisemman tutkimuksen.

5 Lopuksi

Tutkielmassa selvitettiin trauman ja vallan ilmentymistä ja näiden vaikutuksia Julia Foxin teoksessa *Down the Drain* (2024). Keskeiseksi tutkielmassa nousi konventioiden vastainen traumanarratiivi ja uhrin asema. Tämän lisäksi tutkimuksessa selvitettiin traumasta kertomista, sen vaikeutta ja oman narratiivin haltuunottoa. Traumanarratiivin ilmentyminen oman vallan palautuksena sekä kehollisesti että symbolisemmin olivat tutkielmassa esiintyviä keskeisiä näkökulmia.

Tutkielmassa lähestyin Foxin teosta traumakirjallisuutena, vaikka se ei täysin vastaakaan genren konventioita, kuten fragmentaarisuutta. Lähemmässä tarkastelussa kuitenkin selvisi, että teoksessa esiintyy fragmentaarisuutta, joka ilmenee muistin aukkoisuuden ja muiden ei-konkreettisten muodollisten keinojen avulla.

Traumaan liitetään usein kerronnan mahdottomuus. Traumaa on siis vaikea kielellistää. Traumakerronnan mahdottomuus liittyy myös trauman tunnistamisen haasteisiin. Tämä haastavuus on erityisen suuri, jos kerronnassa ei käytetä traumaan konventionaalisesti liitettyjä termejä. Tulkintani mukaan Foxin teos kuvaa traumaa etäännyttämisen avulla. Tähän etäännyttämiseen liittyy vahvasti dissosiaation ja päihderiippuvuuden kuvaaminen. Toisaalta tutkielmassa selvisi myös, että Julia on osittain tietoinen omasta traumatisoituneesta identiteetistään. Tämä itsetietoisuus ei kuitenkaan kumoa trauman kerronnalliseen mahdottomuuteen liittyvää haastetta.

Päihderiippuvuus on keskeinen teema Foxin teoksessa. Päihteiden käyttö vaikuttaa muistiin ja sen aukkoisuuteen. Lisäksi päihteet etäännyttävät todellisuudesta. Julian päihderiippuvuus on tulkintani mukaan myös oleellinen kasvukertomuksen näkökulmasta. Tutkielmassa esitettiin, että päihteiden kyllästävä elämä on vaikuttanut Julian identiteettiin.

Päihteiden käyttö on Foxin teoksessa tulkintani mukaan niin trauman oire kuin aiheuttajakin. Päihteiden käytöllä Julia pyrkii suojelemaan itseään. Päihteet toimivat muistin häiriönä ja keinona pakoilla todellisuutta. Tämä ilmentää teoksessa esiintyvää traumaa ja toisaalta myös traumaan liittyvää narratiivia, joka saa teoksessa osin myös tunnustuksellisen muodon. Tunnustuksellisuus liittyy osin myös

narratologian tutkija Jarmilla Mildorfin huomioon siitä, että narratiivien kerronnassa olennaista on tahdonalaisuus eli narratiivit esitetään tarkoituksella. Niiden esittäminen ei siis ole sattumanvaraista, vaan harkittua toimintaa. Myös narratiivin kuulijan täytyy ottaa huomioon narratiivin kontekstisidonnaisuus sekä sen funktio. (Mildorf 2012, 106.)

Traumakirjallisuuden konventioiden ohella keskeiseksi tutkimuksessa osoittautui uhrin aseman tutkiminen. Uhrius on kulttuurisesti tarjolla oleva subjektipositio, johon on liitetty valtavasti oletuksia. Uhrius on myös latautunut käsite, jonka juuret länsimaisessa kulttuurissa pohjautuvat kristinuskoon. Uhrius voidaan nähdä sosiaalisena kategoriana ja siihen liittyvät olennaisesti vallitsevat uhrhierarkiat. Tutkielmassa esiteltiin uhrin asema myös oikeustieteen ja kriminologian näkökulmasta, josta poimittiin käsite *ideaali uhri*. Yhdistän tämän käsitteen myös kulttuurisesti tarjolla olevaan uhrin subjektipositioon. Ideaali uhrin asemaan liitetään ominaisuuksia, kuten viattomuus, haavoittuvuus, syyttömyys ja kykenemättömyys puolustaa itseään.

Uhrin aseman pohtiminen on ollut niin vallan kuin traumankin näkökulmasta tutkimuksessa hyvin oleellista, sillä kulttuurisesti tarjolla oleva uhrin subjektipositio ei vastaa sitä, millainen uhri Julia on. Julian uhrin rooli on moniulotteisempi ja näin ollen myös inhimillisempi. Julian uhrius ei vastaa tälle asetettuja konventioita. Sosiaalinen media ja #MeToo-liikkeen jälkeinen aikakausi on edesauttanut sekä erilaisten traumanarratiivien jakamista että useiden eri traumaan liittyvien roolitusten omaksumista. Tämä tarkoittaa sitä, että uhri voi olla myös sivustakatsoja, tekijä tai osallistuja.

Seksityön käsittely oli tutkelmassa myös keskeistä, erityisesti oman narratiivin haltuunoton kannalta. Julian työskentely dominatrixina toimii sekä alisteisena asemana että oman vallan haltuunottona. Seksityö esiintyy Julialle myös vapauden symbolina. Julian työ dominatrixina asettaa hänet kuitenkin hankalaan asemaan, sillä hän toimii sekä alistajana että alistesteisessä asemassa. Tämä alisteinen asema johtuu siitä, että hän toimii palvelun tarjoajana, jolloin hänen on täytettävä asiakkaidensa toiveet.

Seksityöhön liittyy myös eettisiä kysymyksiä. Nämä eettiset kysymykset liittyvät muun muassa representaation haasteisiin ja stigmatisointiin. Seksityö yhdistetään

myös usein ihmiskauppaan. Todellisuudessa on kuitenkin olemassa myös seksityötä, johon ei liity ihmiskauppaa. Julian tapauksessa seksityön ytimessä on performaatio, joka korostaa myös sukupuolen performatiivista luonnetta. Seksityön tekeminen on tulkintani mukaan vaikuttanut myös Julian identiteettiin ja kasvuun. Tämän vuoksi seksityö on myös noussut keskeiseksi teemaksi Foxin teoksessa.

Foxin teos on kasvukertomus, joten keskeiseksi teemaksi tutkielmassa osoittautui myös identiteetti. Traumaattiset tapahtumat muovaavat sitä, millaiseksi Julia kasvaa ja millaisia valintoja hän tekee elämässään. Kasvamiseen liittyy vahvasti myös kulttuuri- ja ympäristösidonnaisuus. Julian kasvaminen Italian ja Pohjois-Amerikan välillä vaikuttavat Julian kokemukseen pysyvyydestä. Lisäksi tähän pysyvyyden tunteeseen vaikuttavat lapsuuden epävakaa kotiolosuhteet ja turvattomuuden tunne, joka on syntynyt tästä epävakaudesta.

Väkivaltaa käsiteltiin tutkielmassa sukupuolittuneena ilmiönä. Tähän liittyy erityisesti lähisuhdeväkivalta. Lähisuhdeväkivallan käsittely liittyy olennaisesti Julian romanttisiin suhteisiin, mutta myös Julian lapsuuteen. Julia kasvaa turvattomassa ympäristössä, jossa häneen kohdistetaan perheen sisäistä väkivaltaa. Tämän lisäksi turvattomuuden tunnetta korostaa ympäristöön liittyvä pysymättömyys.

Tutkielmassa selvitettiin myös sitä, kuinka trauma ilmenee väkivallan kautta, kuinka sitä kuvataan ja millaiset vaikutukset sillä on Juliaan. Väkivallan käsittelyssä olennaista on myös sukupuoli, sillä väkivaltaa tarkastellaan sukupuolittuneena ilmiönä. Julia kokee läheisissä suhteissaan väkivaltaa, mutta myös kohdistaa väkivaltaa muihin. Väkivallan traumatisoivuus on tulkinnan ytimessä. Väkivalta osoittautui tutkimuksessa ilmiöksi, joka käsittää monipuolisia poliittisia, sosiaalisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia.

Teoksessa esiintyvä väkivalta on nähdäkseni hyvin monipuolista ja jatkuvaa. Julian kokemukset väkivallasta alkoivat jo lapsuudessa. Tutkimuksessa selvitetään sitä, kuinka väkivalta esiintyy teoksessa henkisenä, fyysisenä, seksuaalisena, taloudellisenä ja sosiaalisena. Nämä kaikki väkivallan muodot kietoutuivat kuitenkin toinen toisiinsa. Trauma ja väkivalta esiintyvät teoksessa jatkumona.

Väkivalta voidaan nähdä ylisukupolvisena ilmiönä, joka tarkoittaa väkivallan olevan ikään kuin opittu tai peritty malli. Tämä korostuu erityisesti trauman jatkumon

käsitteessä. Ylisukupolvisuus esiintyy erityisesti Acen väkivaltaisuudessa. Acen isä oli ollut tätä kohtaa väkivaltainen ja Acen Juliaan kohdistama väkivalta esiintyy teoksessa lapsuudesta opittuna. Julia näkee myös Acen uhrina ja omien lähtökohtiensa orjana.

Väkivaltaan sukupuolittuneena ilmiönä liittyy oleellisesti myös pelko väkivallasta. Lähisuhdeväkivalta on maailmanlaajuinen ongelma ja ihmisoikeuskysymys, joka vaikuttaa myös naisiin, jotka eivät ole kokeneet väkivaltaa parisuhteissaan. He ovat kuitenkin tietoisia väkivallan mahdollisuudesta niin parisuhteessa, julkisissa tiloissa, kuin myös digitaalisilla alustoilla. (Husso ym. 2026, 38.) Koen tämän olevan tärkeä näkökulma siksi, että väkivallan pelko ja mahdollisuus linkittyy laajempiin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Se, kuinka Foxin teoksessa kuvataan lähisuhdeväkivaltaa, onkin siis myös esimerkki siitä, kuinka tämä kollektiivinen turvattomuus ja pelko tulee toteen.

Foxin teoksessa käsitellään lähinnä yksilötason kokemuksia, sillä kyse on henkilökohtaisesta muistelmasta ja kasvukertomuksesta. On kuitenkin hyvä muistaa, että Foxin teoksessa esiintyvät ilmiöt koskettavat laajemmassa mittakaavassa myös suurempaa yleisöä. Yksilön kokemukset voidaan heijastaa yhteiskunnalliselle tasolle, jossa edelleen vallitsee hiljenemisen kulttuuri. Lähisuhdeväkivallan ohella teoksessa esiintyy muita valtaan ja trauman kokemukseen liittyviä tabuja eli yhteiskunnallisesti vaiettuja asioita, kuten seksityötä ja päihdeongelmaa. Nämä molemmat sisältävä latautuneita ja vahvasti stereotypisoituja ennakko-oletuksia.

Kuten jo johdannossa tuli ilmi, Julia Fox on julkisuuden henkilö. Tämä huomio tulee oleelliseksi koko teoksen tarkastelussa. En halunnut painottaa asiaa tutkimuksessa liiaksi, mutta Julian rooli julkisuudessa olevana henkilönä on mahdollistanut traumanarratiivin jakamisen. Kuten aiemmin tutkielmassa on mainittu, traumakirjallisuuden eettisistä kysymyksistä eräs keskeisin on se, kuka saa kertoa ja kenelle. Se, että Julia Fox on julkisuuden henkilö, asettaa hänet etuoikeutettuun asemaan, ei vaan siksi, että hän saa kertoa, mutta myös siksi, että hänellä on yleisö, jolle kertoa. Toki länsimaalaisuus ja cissukupuolisuus tuo mukanaan myös oman etuoikeutensa.

Mainitsemisen arvoista on myös trauman ja väkivallan taloudellinen ulottuvuus. Trauma ja väkivalta toimivat siis myös valuuttana. Traumataloudessa keskeistä on

sensaatiomaisuus ja raskaiden aiheiden kierrättäminen viihteellisessä merkityksessä. Myös väkivaltaa käytetään viihteellisiin tarkoituksiin. Esimerkiksi elokuvateollisuus on viihteellistänyt väkivaltaa jo vuosikymmeniä.

Tutkimus osoittaa sen, että uhrin asema traumakirjallisuudessa on latautunut. Nähdäkseni tätä uhrin aseman latautuneisuutta vastaan voidaan taistella laajentamalla ja monipuolistamalla traumanarratiivien kirjoja. Foxin teos osoittaa tulkintani mukaan inhimillistämisen kautta trauman kokijan ja kokemuksen problemaattisuutta.

Foxin teoksesta huokuu vahva naisnäkökulma. Sukupuoli asettuukin tutkimuksessa keskeiseen rooliin. Sen yhteys esimerkiksi feminiinisyyteen ja sukupuolen performanssiin on oleellinen. Se, että Julia toimii dominatrixina ja ottaa alistajan aseman, rikkoo tulkintani mukaan tiettyjä kulttuurisesti tarjolla olevia roolituksia, jotka liittyvät heterosuhteisiin. Naisen rooli on usein tällaisessa tilanteessa alisteinen. Näin ollen Julian suorittama performanssi rikkoo myös patriarkalisessa yhteiskunnassa vallitsevia lainalaisuuksia, jotka koskevat muun muassa naiskehoja ja näiden esineellistämistä.

Foxin teoksessa kuvatut yhteiskunnalliset ongelmat kuten sukupuolittunut väkivalta ja naiskehojen esineellistäminen ovat sellaisia asioita, joiden kanssa monet kamppailevat. Kokemusten avoin käsittely ja vahva naisnäkökulma osoittavat sitä, kuinka yleisiä nämä ongelmat ovat ja toisaalta myös sitä, että kuka vaan voi joutua väkivallan uhriksi. Julian kokemukset osoittavat sitä, että naiskehojen esineellistäminen on juurtunut syvälle yhteiskunnan rakenteisiin. Naiskehojen esineellistäminen vaikuttaa myös naisten turvallisuuteen, yhteiskunnalliseen asemaan sekä tätä kautta myös mielenterveyteen.

Tutkimuksessa selvitettiin sitä, kuinka Julia tuntuu hakeutuvan pois uhrin asemasta, rikkoen uhriuden konventioita. Samalla Julia rikkoo myös syvälle juurtuneita kulttuurisia kategorisointeja. Tämä kategorisoinnin rikkomisen mahdollistaa uuden sukupolven traumanarratiivit, jotka nähdäkseni laajentavat kertomisen mahdollisuuksia. Julia Foxin teos epäkonventionaalisenä esimerkkinä traumakirjallisuudesta luo tilaa uudenlaisille, raaoille ja rehellisille traumanarratiiveille.

Primäärilähde

Fox, Julia 2024: *Down the Drain*. London: 4th Estate.

Sekundäärilähteet

AgeOfConsent 2026: *United States Age of Consent Map* <https://www.ageofconsent.net/states> (Haettu 25.3.2026)

Anna Ményhert 2020: Trauma Studies in the digital age. – Davis, Collin & Meretoja, Hanna (toim.). *The Routledge Companion to Literature and Trauma*. Routledge. 241–256. <https://doi.org/10.4324/9781351025225>.

Boileau, Nicolas Pierre 2013: Trauma and “Ordinary Words”. – Bényei & Stara (toim.) *The Edges of Trauma: Explorations in Visual Art and literature*. 48–60.

Butler, Judith 2016: *Hankala sukupuoli*. Helsinki: Gaudeamus.

Caruth, Cathy 2016. *Unclaimed Experience: trauma, narrative, and history* (Twentieth Anniversary edition.). Johns Hopkins University Press.

Corteen, Karen 2018: New victimisations: female sex worker hate crime and the ‘ideal victim’ – Maria Duggan (toim.) *Revisiting the ideal victim. Developments in critical victimology*, 103–121.

Husso, Marita, Linner, Matikka, Johanna, Makkonen, Teija, & Salonen, Arto. O. 2026: Väkivallan haavoittavuus ja toimijuuden muutos lähisuuhdeväkivallan kohteena olleiden kirjoituksissa. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 63(1), 37–47. DOI:<https://doi.org/10.23990/sa.146910>

Iversen, Jenny, Long, Pike, Lutnic, Alexandra & Maher, Lisa 2021: Patterns and Epidemiology of Illicit Drug Use Among Sex Workers Globally: A Systematic Review – Goldenberg, Shira M. Thomas Morgan, Ruth. Forbes, Anna & Baral, Stefan (toim.) *Sex Work, Health, and Human Rights: Global Inequities, Challenges, and Opportunities for Action*. Cham: Springer. 95–118- DOI:<https://doi.org/10.1007/978-3-030-64171-9>.

Jaago, Tiiu & Laurén, Kirsi 2022: Trauma, muistitieto ja kertomuksen tutkiminen. – Ulla Savolainen & Riikka Taavetti (toim.) *Muistitietotutkimuksen: Teoriat, käytännöt ja muutos*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura, 160–175. DOI:<https://doi.org/10.21435/skst.1478paikka>

Jytilä, Riitta 2022a: *Traumaattinen muisti nykyproosassa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden Seura. DOI: <https://doi.org/10.21435/skst.1485>.

Jytilä, Riitta. 2022b: Ylirajaiset traumakulttuurit ja Sofi Oksasen Puhdistus. *Idäntutkimus*, 29(2), 37–52. DOI: <https://doi.org/10.33345/idantutkimus.113904>

Jytilä, Riitta 2024: Väkivallan kokemus ja traumaattinen muisti nykyproosassa: Susanna Hastin Ruumis/huoneet ja lida Rauman Hävitys. *Kulttuurintutkimus*, 41(2), 5–19. <https://journal.fi/kulttuurintutkimus/article/view/130503> (Haettu 15.4.2026)

Kaittila, Anniina & Nyqvist, Leo. 2014: Taloudellinen väkivalta parisuhteessa –Kirjallisuuskatsaus. *Janus* vol. 22 (3) 2014, 262–278.

Knuuttila, Sirkka 2006: Kriisistä sanataiteeksi: traumakertomusten estetiikkaa. *AVAIN - Kirjallisuudentutkimuksen Aikakauslehti*, 4, 22–42. DOI:<https://doi.org/10.30665/av.74672>

Koho, Satu 2017: Hyväksikäytetty tyttö vai ahnas narttu? –Sukupuoli väkivalta ja kehon maantiede Riikka Pulkkinen *Raja*-romaanissa. – Rossi, L.-M., & Karkulehto, S. (toim.). *Sukupuoli ja*

- väkivalta: *Lukemisen etiikkaa ja politiikkaa* (Vol. 1431). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 162–187. DOI: <https://doi.org/10.21435/skst.1431>
- Kraus, Wolfgang 2013: The quest for a third space: Heterotopic self-positioning and narrative identity. – Claudia Holler & Martin Klepper (toim.), *Rethinking Narrative Identity* (Vol. 17), 69–83. John Benjamins Publishing Company. DOI: <https://doi.org/10.1075/sin.17.04kra>
- Lawther, Cheryl 2025: *Constructing Victimhood: Beyond Innocence and Guilt in Transitional Justice*. 1st ed., Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/9780191938634.001.0001>.
- Lothe, Jakob 2020: Narrative. – Davis, Collin & Meretoja, Hanna. (toim.). *The Routledge Companion to Literature and Trauma*. Routledge, 152–161. <https://doi.org/10.4324/9781351025225>
- Louhela, Helena 2023: Tyttöjen Toimijuus Ja Uhrius Seksistisen Väkivallan Ja Välittämisen Kietoumassa – *Nuorisotutkimus*, vol. 41, no. 4, Joulukuu 22, 2023, 58–70. DOI: <https://doi.org/10.57049/nuorisotutkimus.9142270>.
- Markowitz, Fred. E. 2001: Attitudes and Family Violence: Linking Intergenerational and Cultural Theories. *Journal of Family Violence*, 16(2), 205–218. <https://doi.org/10.1023/A:1011115104282>
- Marquart, Sharon 2020: Gender. – Davis, Collin & Meretoja, Hanna (toim.). *The Routledge Companion to Literature and Trauma*. Routledge, 162–172. <https://doi.org/10.4324/9781351025225>
- Martínez-Alfaro, María Jesús 2013: Caught on the grip of an inherited past: (Post) memory and representation in art spiegelman's Maus. – Tamás Bényei, and Alexandra Stara (toim.) *The Edges of Trauma: Explorations in Visual Art and Literature*. Cambridge Scholars Publishing, 2013, 137–147.
- Meretoja, Hanna 2024: Kulttuurinen traumatutkimus. – Hanna Meretoja, Aino Mäkikalli, Anna Helle, Kaisa Ilmönen, Markku Lehtimäki (toim.) *Lähestymistapoja kirjallisuuteen*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden Seura. 406–416. DOI: <https://doi.org/10.21435/tl.287>
- Mielenterveyden keskusliitto (nd.): *Mikä on dissosiaatiohäiriö ja mitkä ovat sen oireita* <https://mtkl.fi/tieto-ja-tutkimus/mielenterveyden-hairiot/dissosiaatio-ja-dissosiaatiohairiot/> (Haettu 25.3.2026)
- Mildorf, Jarmilla 2013: Referential frameworks and focalization in a craft artist's life story: A socionarratological perspective on narrative identity. – Claudia Holler & Martin Klepper (toim.), *Rethinking Narrative Identity* (Vol. 17, pp. 103–116). John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/sin.17.06mil>
- Naisten Linja. 2026, November 21 *Tunnista väkivalta– Väkivaltaisen parisuhteen kaava*. <https://naistenlinja.fi/vakivallan-sykisyys-ja-muodot/> (Haettu 25.3.2026)
- Nollalinja, 2024: *Henkinen väkivalta* <https://nollalinja.fi/vakivallan-muodot/henkinen-vakivalta/> (Haettu 3.3.2026)
- Nollalinja, 2026. *Lähisuhdeväkivalta*. <https://nollalinja.fi/lahisuhdevakivalta/#:~:text=Lähisuhdeväkivallasta%20puhutaan%20silloin%2C%20kun%20väkivallan%20tekijä%20on,tekijä%20voi%20olla%20kuka%20tahas%20sukupuoleen%20katsomatta>. (Haettu 31.3.2026)
- Onega, Susana 2020: Victimhood. Teoksessa Davis, C., & Meretoja, H. (toim.). *The Routledge Companion to Literature and Trauma*. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781351025225>
- Pederson, Joshua. 2018: Trauma and Narrative – J.R. Kurtz (ed.) *Trauma and Literature*. Cambridge: Cambridge University Press (Cambridge Critical Concepts), pp. 97–109.
- Pelastakaa Lapset (n.d.) *Lapsen houkuttelu seksuaalisiin tekoihin tarkoituksiin eli groomig* <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme/mita-teemme/lasten->

[suojeleminen/seksuaalivakivallan-ennaltaehkaisy/tietoa-lapsiin-kohdistuvasta-seksuaalivakivallasta/lapsen-houkuttelu-seksuaalisiin-tarkoituksiin-grooming/](#) (Haettu 1.4.2026)

Rodi-Risberg, Marinella 2018: Problems in Representing Trauma– J. Roger Kurtz (toim.) *Trauma and Literature*. Cambridge: Cambridge University Press (Cambridge Critical Concepts), 110–123. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781316817155.009>

Rossi, Leena-Maija 2008: Identiteetti, queer ja intersektionaalisuus – Hankala yhtälö? *Kulttuurintutkimus*. Vol. 25:1, 29–39.

Rovasalo, Aki 2025: *Dissosiaatiohäiriöt*, Lääkärikirja Duodecim <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00360> (haettu 25.3.2026)

Seppälä, Pauliina & Salasuo, Mikko: 2015. *Huumeidenkäyttö osana kulttuuria* <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/paihteet-ja-yhteiskunta/huumeidenkaytto-osana-kulttuuria/> (Haettu 8.2.2026)

SEXPO 2019, *BDSM*. <https://sexpo.fi/bdsm/> (Haettu 15.4.2026)

Shaver, F. M. 2005: Sex Work Research: Methodological and Ethical Challenges. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(3), 296–319. DOI:<https://doi.org/10.1177/0886260504274340>

Väestöliitto 2019: *Mitä suojaikäraja tarkoittaa*. <https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/mita-suojaikaraja-tarkoittaa/> (haettu 25.3.2026)